

Domaći zaklad

vsake rodbine je že desetletja

**Kathreinerjeva
Kneippova sladna kava.**

Pri mladih in starih zelo priljubljena, podeli pristna „Kathreinerjeva“ kavini pijači moč in prijeten okus. Za ženske in otroke je ni zdravejše in redilneje škavine pijače. S to kavo se v vsakem gospodinjstvu mnogo prihrani. Varovati se je pred vsemi posnemki! Pristni so samo zaprti izvirni zavoji z imenom „Kathreiner“ in z imenom in s sliko župnika Kneippa.

30. 11. 1949.
B. D.

Edina slovenska banka na Kranjskem, Štajerskem in Koroškem.

▲ ▲ LJUBLJANSKA ▲ ▲
▲ KREDITNA BANKA ▲ ▲

◻◻◻◻◻ V LJUBLJANI ◻◻◻◻◻◻◻

Sprejema vloge na knjižice, vloge na tekoči račun ter jih obrestuje sedaj po

$4\frac{1}{2}\%$

Prodaja in kupuje vrednostne papirje vseh vrst pod najkulantnejšimi pogoji.

Eskomptuje in vnovčuje menice, devize in kupone.

Daje posojila na vrednostne papirje. Sprejema borzna naročila na vse borze tu- in inozemstva.

Izvršuje izplačila na vsa tu- in inozemska mesta.

Nasvete in informacije daje brezplačno. Vsa vprašanja rešuje z obratno pošto.

Ravnateljstvo.

Delniški kapital: K 8,000.000.—.

Rezervni zaklad: ca. K 800.000.—.

Podružnice v Celovcu, Spljetu, Trstu, Sarajevu Gorici in Celju.

POSODILNICA V CELJU,

REGISTROVANA ZADRUGA
Z NEOMEJENO ZAVEZO

○ V LASTNI HIŠI ○

NARODNI DOM V CELJU

Stanje hranilnih vlog nad 6 milijonov kron

Hranilne vloge sprejema na hranilne knjižice ter jih obrestuje po $4\frac{1}{2}$ od sto brez odbitka rentnega davka.

Vloge v tekočem računu sprejema ter jih obrestuje po $4\frac{1}{2}$ od sto od dne do dne.

Čekovne račune otvarja tvrdkam, katere lahko poljubno razpolagajo s čeki o svojem imetju.

Eskomptuje in vnovčuje menice, kakor tudi nakaznice na vsa mesta.

Posojila daje na osebni in hipotečni kredit po ugodnih pogojih.

Rezervni zaklad znaša nad 360.000 kron

JANEZ DAHL:

NA BLIŠČEČIH VALOVIH

ILUSTROVANI NARODNI KOLENDAR

1912

∴ UREDIL ∴
DR. A. DOLAR
C. KR. PROFESOR

LETO XXIII.

I. ASTNINA, ZA-
LOGA IN TISK
∴ ZVEZNE ∴
TISKARNE
∴ V CELJU ∴

17504/13

22.343
4.3.1948

Leto 1912

je prestopno leto ter ima 366 dni; med temi
je 66 nedelj in praznikov.

Leto 1912 je 6625. leto julijanske perijode, 8012. po stvarjenju sveta. — Židovsko leto 5672. — Mohamedansko leto 1329.

Sodnijske počitnice.

Ob nedeljah, kakor tudi na božični dan se ne smejo vršiti obravnave. Odreditev obravnave na kak drug praznik je dovoljena le, ako je nevarnost zamude (§ 221 civ.-pravd. r.).

Kot prazniki morajo veljati: 1. in 6. prosinec, svečnica, oznanenje Device Marije, Kristusov vnebohod, velikonočni in binkoštni ponedeljek, dan presv. Rešnjega telesa, god sv. Petra in Pavla, vnebovzetje Marije Device, rojstvo Marije Device, god vseh svetnikov, preč. spočetje Marije Device, 26. gruden, na deželnega patrona in razen tega za vsako sodnijo oni verski prazniki, ob katerih dneh v dotičnem sodnem kraju običajno miruje opravični promet. Zadnjo vrsto praznikov določi in naznani predsednik deželnega nadsodišča za posamezne dele svojega področja (§ 44 just. min. odredbe z dne 5. vel. travna 1897, št. 112 drž. zak.). Sodne počitnice trajajo šest tednov; začno se pri vseh sodiščih dne 15. mal. srpana in trajajo do vštetege 15. vel. srpana. Med sodnimi počitnicami se vrše obravnave samo o političnih stvareh (§§ 222 in 223 civ. pravd. reda in § 47 just. min. odredbe z dne 5. vel. travna 1897, št. 112 drž. zak.).

Godovinsko število za leto 1912.

Zlato število	13	Rimsko število	10
Epakta ali lunino kazalo	XI	Nedeljska črka	g—f
Solnčni krog	16	Letni vladar: Solnce.	

Dvorni prepovedani časi,

kadar so zaprta c. kr. dvorna gledališča.

Dne 28. rožnika (na večer pred smrtim dnevom Nj. Veličanstva cesarja Ferdinanda I.). Dne 10. kimovca (na večer pred smrtim dnevom Nj. Veličanstva pokojne cesarice Elizabete). — Vsled posebnih zadržkov se prelože lahko ti dnevi po najvišjem odloku.

*

Državni prepovedani časi.

Gledališke predstave in javne razveseljave, kakor koncerti, druge zabave z godbo itd. so prepovedani zadnje tri dni velikega tedna, na dan presv. Rešnjega telesa in 24. grudna. Na Veliko noč, na binkoštno nedeljo in dne 25. grudna se smejo vršiti samo predstave v dobrodelne namene in z dovoljenjem politične oblasti, ki ima dajati dovoljenja za gledališke predstave. Javni plesi se ne smejo vršiti tiste dni, ob katerih se gledališke predstave vobče ne smejo ali le s posebnim dovoljenjem vršiti.

*

Cerkveni prepovedani časi.

Obhajati ženitve je prepovedano od 1. adventne nedelje do razglasenja Gospodovega in od pepelnice do bele nedelje.

*

Premakljivi prazniki.

Ime Jezusovo	14. prosinca.
Septuagesima	4. svečana.
Pepelnica	21. svečana.
Marija devica sedem žalosti	29. sušca.
Velika noč	7. malega travna.
Križevo (prošnji dnevi)	13., 14. in 15. velikega travna.
Vnebohod	16. velikega travna.
Binkošti	26. velikega travna.
Sv. Trojica	2. rožnika.
Sv. Rešnje telo	6. rožnika.
Srce Jezusovo	14. rožnika.

Angelska nedelja	1. kimovca.
Ime Marijino	15. kimovca.
Roženvenska nedelja	6. vinotoka.
Posvečenje cerkva	20. vinotoka.
1. adventna nedelja	1. grudna.

Od Božiča do pepelnice je 8 tednov in 2 dni.

Znamenja za lunine krajce.

Mlaj ☽

Prvi krajec ☾

Ščep ali polna luna ☽

Zadnji krajec ☾

Letni časi.

Pomlad se začne 21. sušca.

Poletje se začne 21. rožnika.

Jesen se začne 23. kimovca.

Zima se začne 22. grudna.

Solnčni in lunini mrki leta 1912.

Leta 1912 se bodeta solnce in luna dvakrat zmračila; v naših krajih pa bodeta vidna le prvi solnčni in prvi lunini mrk.

1. Luna se deloma zmrači dne 1. aprila. Mrk se prične dne 1. aprila ob 10. uri 26 min. zvečer, dospe do viška ob 11. uri 14 min. in se konča dne 2. aprila ob 12. uri 03 min. ponoči.

2. Solnce se zmrači v obliki kolobarja dne 17. aprila. Mrk se prične dne 17. aprila ob 9:54 predpoldnem, v podobi kolobarja se mrk prikaže ob 11. uri; ob 3:15 popoldne mrk zopet neha. Ta mrk je viden na vzhodu Severne Amerike, na severovzhodu Južne Amerike, na Atlantiškem morju, na severozapadu Afrike, v Evropi in zapadni Aziji.

3. Deloma se zmrači luna dne 26. sept. Mrk prične ob 12:03 opoldne in konča ob 1:26 popoldne. Viden bo v Severni Ameriki, na Tihem morju, v Avstraliji in Vzhodni Aziji.

4. Popolnoma se zmrači solnce dne 10. oktobra. Mrk prične ob 11:57 predpoldnem in neha ob 5:15 popoldne. Ta mrk je viden v Srednji in Južni Ameriki, v Južni Afriki in na Južnem Atlantiškem morju.

Kvaterni in drugi posti.

- I. kvatre, spomladanske ali postne: 28. svečana, 1. in 2. sušca.
II. kvatre, letne ali binškošne: 29., 31. vel. travna in 1. rožnika.
III. kvatre, jesenske: 18., 20. in 21. kimovca.
IV. kvatre, pozimske ali adventne: 18., 20. in 21. grudna.
Drugi postni dnevi so zaznamovani s †.

*

Deželni patroni.

Češko: Janez Nepomuk (16. velikega travna) in Venceslav (28. kimovca). — Bukovina: Janez Novi s Suczave (14. rožnika). — Dalmacija: Hijeronim (30. kimovca). — Galicija: Mihael (29. kimovca) z izjemo krakovskega okraja. — Koroško: Jožef (19. sušca). — Kranjsko: Jožef (19. sušca) in Jurij (24. malega travna) se praznuje dne 23. malega travna. — Krakovski okraj: Stanislav (7. velikega travna), se praznuje dne 8. velikega travna. — Hrvaško: Elija (20. malega srpana) in Rok (16. velikega srpana). — Primorsko: Jožef (19. sušca). — Moravsko: Ciril in Metod (5. mal. srpana). — Spodnjeavstrijsko: Leopold (15. listopada). — Gornjeavstrijsko: Leopold (15. listopada). — Solnograško: Rupert (24. kimovca). — Šlezko: Hedviga (15. vinotoka). — Sedmograško: Ladislav (27. rožnika). — Slavonija: Janez Krstnik (24. rožnika). — Štajersko in Severno Tirolsko: Jožef (19. sušca). — Južno Tirolsko: Virgilij (26. rožnika). — Trst (mesto in okolica): Just (2. listopada). — Ogrsko: Štefan, kralj (20. velikega srpana).

*

Važne letnice iz slovanske zgodovine in drugi važni dogodki iz slovanskih pokrajin.

Dne 1. prosinca l. 1584. dokončan je tisk prve imenitne slovanske knjige: «Biblia, tu je vse svetu Pismu Stariga ien noviga Testamenta, Slovenski tolmazhena scusi Juria Dalmatina».

Dne 1. prosinca l. 1812. uveden je v ilirskih vojvodinah francoski koledar, ki odpravi katoliške praznike, razen nedelj, Božiča, vnebohoda Kristusovega, vnebovzetja Matere božje in praznika vseh svetnikov.

Dne 3. prosinca l. 1703. pride princ Evgen Savojski k vojski na Laško potujoč, v Ljubljano.

Dne 12. prosinca l. 1615. dobe Kacijanarji baronsko diplomu in dne 28. velikega travna l. 1665. grofovski naslov.

Dne 5. svečana l. 1421. napade Žižka Adamite na nekem osredku v Ložnici ter jih popolnoma potolče.

Dne 8. svečana l. 1444. potrdi cesar Friderik v Ljubljani in Kamniku vse pravice in svoboščine.

Dne 12. svečana l. 1774. porodi se Valentin Stanig, obuditelj slovenske zavednosti na Primorskem.

Dne 17. svečana l. 1601. sežgo v Kranju protestantske knjige na trgu blizu »prangarja«.

Dne 19. svečana l. 1886. umrl je v Adlešicah v črnomaljskem okraju pisatelj slovenski, Leopold Gorenjec »Podgoriški«, porojen 12. listopada l. 1840. v Št. Rupertu na Dolenjskem.

Dne 23. svečana l. 1527. kronan je bil Ferdinand za kralja v Pragi, češke dežele se združijo z Avstrijo.

Dne 24. svečana l. 1721. da Peter Veliki, car ruski, novo ustavo za rusko cerkev.

Dne 27. svečana l. 1275. izroči Rudolf I. Koroško in Kranjsko vojvodi Filipu.

Dne 3. sušca l. 1480. sklenil je deželni zbor Kranjski v Ljubljani, pobirati takozvani »turški vinar«.

Dne 3. sušca l. 1605. pogori na šentpeterskem predmestju v Ljubljani 53 hiš.

Dne 5. sušca l. 1477. dobilo je mesto Krško mestne pravice.

Dne 8. sušca l. 1553. ustanovi cesar Ferdinand za oslabele rudarje idrijske dvorno bolnico.

Dne 8. sušca l. 1528. potolče Ivan Kacijanar pri Szinjeji blizu Košic vojsko kralja Zapolje.

Dne 8. sušca l. 1853. odpravi francoska vlada samostan usmiljenih bratov v Ljubljani.

Dne 9. sušca l. 1528. požigali in plenili so Turki že ob poluosmih pred Postojno.

Dne 10. sušca l. 1573. zahtevajo kranjska duhovščina, potem mesta in trgi v deželnem zboru enakopravnosti zaradi volitev.

Dne 10. sušca l. 1601. razstrele v Radovljici protestantsko cerkev.

Dne 10. sušca l. 1655. porodi se v Ljubljani dr. Ivan Gregor Dolničar pl. Thalberg, zgodovinar kranjski; † dne 3. vinotoka l. 1719.

Dne 12. sušca l. 1528. odženo Turki več stotin kristjanov v Bosno v sužnost.

Dne 1. malega travna l. 1797. pride francoski general Bernadotte v Ljubljano.

Dne 6. malega travna l. 1580. izda nadvojvoda Karol poseben rudarski red za Idrijo, katero je istega leta dobil v svojo last.

Dne 11. malega travna l. 1004. poklonil je kralj Henrik II. graščino Bled škofijstvu briksenskemu.

Dne 15. malega travna l. 1811. zapove cesar Napoleon novo organizacijo ilirskih dežel.

Dne 16. malega travna l. 1257. ustanovitev prve javne bolnice na Dunaju pod češkim Otakarjem.

Dne 1. velikega travna l. 1567. potrdi nadvojvoda Karol v Gradcu vse pravice kranjske dežele, Istre, slovenske marke in Metlike.

Dne 1. velikega travna l. 1848. povabi grof Lev Thun vse Slovane k slovanskemu kongresu v Zlato Prago.

Dne 2. velikega travna l. 1447. zapove cesar Friderik IV. Ljubljancem, da pomagajo mesto utrditi.

Dne 3. velikega travna l. 1524. pogori Novi trg v Ljubljani z deželno hišo in orožarno.

Dne 3. velikega travna l. 1635. vnel se je v Preboldu in Ostrvici nad Celjem punt.

Dne 7. velikega travna l. 1797. izroči general Bernadotte vlado kranjske dežele avstrijskemu generalu Meerveldtu in 8. velikega travna odrinejo zadnji Francozi iz Ljubljane.

Dne 8. velikega travna l. 1079. umori kralj Boleslav II. svojeručno sv. Stanislava v neki kapeli v Krakovem.

Dne 8. velikega travna l. 1561. napadejo Turki Kostel na Kolpi.

Dne 13. velikega travna l. 1615. in 9. svečana l. 1621. potrdi brižinski škof vse stare pravice rudarstva v Gorenjih in Dolenjih Železnikih.

Dne 3. rožnika l. 1472. sežgo Turki cerkev sv. Petra v Ljubljani.

Dne 3. rožnika l. 1849. vhod Rusov v Požunj.

Dne 4. rožnika l. 1471. razgrajajo Turki okolo Ljubljane.

Dne 10. rožnika l. 1592. pride Hasan paša z veliko vojsko pred Vihič, kjer je zapovedoval Josip Lamberški.

Dne 11. rožnika l. 1077. podari kralj Henrik IV. oglejskemu patrijarhu Sigehardu »kranjsko« in »slovensko« (wendische) marko.

Dne 14. rožnika l. 1798. porodi se Fran Palacký, imenitni češki zgodovinar.

Dne 14. rožnika l. 1810. zatro Francozje kapucinski samostan v Ljubljani, katerega spremene v vojaško skladišče.

Dne 16. rožnika l. 1826. uničijo s posabljanjem puntarske janičare v Carigradu.

Dne 8. malega srpana l. 1703. odpro uršulinke žensko šolo v Ljubljani.

Dne 4. malega srpana l. 1521. potrdi nadvojvoda Ferdinand na prošnjo županstva vse pravice, svoboščine in privilegije mestu ljubljanskemu, katere je bilo prejelo od Friderika IV., Maksimilijana ter njiju prednikov.

Dne 4. malega srpana l. 1591. † Jakob Petelin (Gallus) v Pragi, porojen na Kranjskem okolo l. 1550.

Dne 6. malega srpana l. 1418. potrdi Ernest Železni Ljubljani vse privilegije, katere je dotlej imela.

Dne 7. malega srpana l. 1631. pogori avguštinski samostan v Ljubljani.

Dne 7. malega srpana l. 1809. naloži Napoleon I. Kranjski 15,260.000 frankov kontribucije.

Dne 9. malega srpana l. 1457. poklonijo se Ribničanje cesarju Frideriku IV.

Dne 11. malega srpana l. 1617. prekorači Markvard, vitez nemškega reda in kranjski vojni komisar, s kranjskim viteštvom in 100 kmeti ponoči Sočo in zapodi 800 Benečanov v beg.

Dne 17. malega srpana l. 1493. pogori vsa Ljubljana in pogine 19 oseb v ognju.

Dne 1. velikega srpana l. 1373. pogori velik del Ljubljane.

Dne 2. velikega srpana l. 1563. dobi Sebastijan Krelj (v Ljubljani) službo protestantskega pridigarja.

Dne 3. velikega srpana l. 1621. prosijo Štajerci deželne stanove kranjske pomoči zoper ogrskega rovarja Battijanija.

Dne 10. velikega srpana l. 1668. je uničil grozen požar nad polovico Kranja.

Dne 18. velikega srpana l. 1451. zapove cesar Friderik IV. Kamničanom, da pomagajo kopati mestni rov.

Dne 20. velikega srpana l. 1749. pogori ob tretji uri popoldne mesto Kranj.

Dne 24. velikega srpana l. 1475. je bila pri Lembachu bitka kristjanov s Turki. Takrat je padlo mnogo kranjskih plemičev.

Dne 26. velikega srpana l. 1278. je bil Otakar, češki kralj, v bitki na Marskem polju ubit.

Dne 29. velikega srpana l. 1526. zmagajo Turki pri Mohaču; Ogrsko in del južnih Slovanov jim pride v oblast.

Dne 31. velikega srpana l. 1589. je umrl Jurij Dalmatin pri sv. Petru poleg Postojne.

Dne 1. kimovca l. 1686. postilo se je mesto Ljubljana ob kruhu in vodi, da bi tako izprosilo naši vojski, stoječi pred Pešto, zmago nad Turki.

Dne 3. kimovca l. 1313. umrje v Ljubljani Ana, hči češkega kralja Venčeslava, soproga vojvode Henrika.

Dne 12. kimovca l. 1798. je bil porojen pesnik Ivan Vesel (Koseski) v Kosezah na Gorenjskem, umrl dne 26. sušca l. 1884.

Dne 13. kimovca l. 1813. so pripeljali 32 voz francoskih ranjencev iz Šmarja v Ljubljano.

Dne 14. kimovca l. 1449. prepove cesar Friderik sejme na lgu, v Šmarju in na drugih krajih, samo da bi Ljubljančanje škode ne trpeli.

Dne 15. -21. kimovca l. 1812. je bil strahovit požar Moskve.

Dne 16. kimovca l. 1532. so naskakovali Turki Maribor, katelega je izvrstno branil Žiga Višnjegorski ter srečno odbil tri naskoke turške drhali.

Dne 29. kimovca l. 1813. zasedejo avstrijski polki Ljubljano.

Dne 1. vinotoka l. 1533. razglase na Kranjskem s Turki sklenjen mir.

Dne 13. vinotoka l. 1814. pregnali so Francoze iz Idrije.

Dne 16. vinotoka l. 1809. napade 800 oboroženih kmetov francoskega rudarskega oskrbnika Toulona in ga zapro.

Dne 22. vinotoka l. 1809. naznani streljanje na ljubljanskem gradu in zvonenje po vseh cerkvah, da se je sklenil s Francozi mir.

Dne 25. vinotoka l. 1784. odpravljen je zatiški cistercijanski samostan.

Dne 27. vinotoka l. 1835. porojen je bil pesnik Simon Jenko na Podreči, umrl v Kranju dne 21. vinotoka 1869.

Dne 31. vinotoka l. 1851. umrl je Peter Petrovič II. Njegoš, vladika črnogorski.

Dne 3. listopada l. 1443. potolče Ivan Hunjad pri Nisi na bolgarski Moravi Turke, 2000 jih obleži, 4000 pa je bilo ujetih.

Dne 11. listopada l. 1870. dal je kralj Ljudevit oslepiti Rastislava, strica moravskega kneza Svatopluka.

Dne 12. listopada l. 1809. odstranijo Francozje v Ljubljani z vseh javnih in privatnih poslopij avstrijskega orla.

Dne 16. listopada l. 1887. umrl je v Ljubljani slovenski jezikoslovec Fran Levstik, porojen v Retijah na Dolenjskem dne 27. kimovca l. 1831.

Dne 22. listopada l. 1253. prevzame Otakar češko kraljestvo.

Dne 25. listopada 1780. izgotovljen je v Ljubljani Gruberjev kanal.

Dne 26. listopada l. 1800. porojen je bil na Slomu Anton Martin Slomšek, poznejši škof lavantinski, umrl 24. kimovca l. 1862. v Mariboru.

Dne 28. listopada l. 1805. pridejo Francozje drugič v Ljubljano.

Dne 30. listopada l. 1433. konec husitske vojne na Češkem.

Dne 3. grudna l. 1809. prisežejo v poslopju deželne vlade vsi javni uradniki ljubljanski novemu vladarju Napoleonu zvestobo.

Dne 4. grudna l. 1462. razpodi češki kralj Jurij Poděbrad puntarje, ki so na Dunaju oblegali cesarja Friderika IV.

Dne 6. grudna l. 1784. je bil v Ljubljani močan potres.

Dne 12. grudna l. 1760. porodi se pravoslovec Tomaž Dolinar.

Dne 24. grudna l. 1782. zatrl je cesar Jožef mnogo samostanov, med temi tudi Zajčki samostan.

Dne 25. grudna l. 1365. razglasi cesar Karol IV. v Pragi zlatopečatno pismo.

Dne 29. grudna l. 1600. sežgo na ljubljanskem trgu osem voz slovenskih protestantskih knjig in dne 9. prosinca l. 1601. zopet tri voze.

*

Okrajšave na vizitnicah (posetnicah).

(Francosko.)

p. f. (pour féliciter)	= voščiti srečo
p. c. (pour condoler)	= izraziti sožalje.
p. r. (pour remerciér)	= zahvaliti.
p. f. v. (pour faire visite)	= naznaniti obisk.
p. r. v. (pour rendre visite)	= vrniti obisk.
p. p. c. (pour prendre congé)	= vzeti slovo.

*

Razlika v brzini.

V eni sekundi preleti :

elektrika	444,414.000	metrov
svetloba	311,090.000	"
elektrika v žici na zraku	36,000.000	"
elektrika v žici pod morsko vodo	4,000.000	"
zemlja se zasuče okoli solnca	29,000.000	"
zvok v zraku	322	"
golob-pismonoša	22—31	"
ekspresni vlak	16	"
vojaški kolesar	4 ¹ / ₄	"
pešec	1 ¹ / ₃	"

Vremenski ključ

s katerim vsakdo lahko izve vreme za vse leto naprej, ako le ve, kdaj se luna izpremeni, to je: ob kateri uri nastopi prvi krajec ☾, ščip ☽, zadnji krajec ☾ in mlaj ☽.

Ta ključ je sestavil slavni zvezdogled J. W. Herschel in dunajska kmetijska družba ga je leta 1839. spoznala za najzanesljivejšega. Pomeni pa, kadar se luna izpremeni.

Ob uri	Po leti	Po zimi	Ob uri	Po leti	Po zimi
od 12. opol. do 2. popl.	veliko dežja	sneg in dež	od 12. do 2. po noči	lepo	mrzlo, če ni jugozap.
od 2. do 4. popoldne	izpre- membno	lepo in pri- jetno	od 2. do 4. zjutraj	mrzlo z dežjem	sneg in vihar
od 4. do 6. popoldne	lepo	lepo	od 4. do 6. zjutraj	dež	sneg in vihar
od 6. do 10. zvečer	lepo pri sev. ali zapadu, dež pri jugu ali jugozap.	dež in sneg pri jugu ali zapadniku	od 6. do 10. dopoldne	izpre- membno	dež pri se- verozapadn. sneg pri vzhodniku
od 10. do 12. po noči	lepo	lepo	od 10. do 12. opolodne	veliko dežja	mrzlo in mrzel veter

Opomba. Vse leto se razdeli na dva dela, t. j. na leto in zimo: za leto velja čas od dne 15. malega travna do 16. vinotoka, ostali čas pa velja za zimo. — Da se more na ta ključ bolj zanašati, nego na druge koledarje, prepričali so se učenjaki po večletnih opazovanjih.

Deželne barve evropskih držav.

Anglija — rdeče-modro-belo.

Avstro-Ogrsko — državna barva: črno-rumeno; avstr. ces. hišna barva: karminovo rdeče-belo; avstr.-ogrške vojne mornarice zastava: rdeče-belo-rdeče; avstr.-ogrške trgovske mornarice zastava: rdeče-belo-rdeče (spodnji kos je deljen v rdeče in zeleno).

Badensko — rdeče-rumeno,

Bavarsko — modro-belo.

Belgija — črno-rumeno-rdeče.

Bolgarija — belo-zeleno-rdeče.

Črnagora — rdeče-belo.

Dansko — rdeče-belo.

Francija — modro-belo-rdeče.

Grško — belo-modro.

Hansa-mesta — belo-rdeče.

Hesensko — belo-rdeče.

Italija — zeleno-belo-rdeče.

Meklenburg — rdeče-modro-rumeno.

Nemčija — črno-belo-rdeče.

Nizozemsko — rdeče-belo-modro.

Norveško — rdeče-belo-rdeče.

Ogrsko — rdeče-belo-zeleno.

Oldenburško temnomodro-rdeče.

Portugalsko — modro-belo.

Prusija — črno-belo.

Rumunija — modro-rumeno-rdeče.

Rusija — belo-modro-rdeče.

Saksonsko — zeleno-belo.

Srbija — rdeče-modro-belo.

Španija — rdeče-rumeno.

Švedija — rumeno-modro.

Švica — belo-rdeče.

Turčija — rdeče-zeleno.

Virtemberško — črno-rdeče.

Barve avstro-ogrskih dežel.

Bosna in Hercegovina — rdeče-rumeno.

Bukovina — modro-rdeče.

Češko — belo-rdeče.

Dalmacija — modro-rumeno.

Galicija — modro-rdeče-rumeno, tudi rdeče-belo (poljsko) in modro-rumeno (rutensko).

Gorica in Gadiška — belo-rdeče, rumeno-modro.

Hrvaško in Slavonija — rdeče-belo-modro.

Istra — rumeno-rdeče-modro.

Koroško — rdeče-belo (srebro).

Kranjsko — belo-modro-rdeče.

Moravsko — rumeno-rdeče-modro.

Ogrsko — rdeče-belo-zeleno.

Reka — belo-modro in zeleno-rdeče.

Solnograško — rdeče-belo in črno-rumeno.

Spodnje-Avstrijsko — modro-zlato.

Šlezija — črno-rumeno.

Štajersko — belo-zeleno.

Tirolsko in Predarelsko — belo-rdeče (Strelci: belo-zeleno).

Trst — rdeče-belo-rdeče.

Zgornje Avstrijsko — belo-rdeče tudi črno-rumeno.

Koledar za leto 1912.

JANUAR = PROSINEC

☉☉☉☉

Hrvatsko :
Sječanj

Češko :
Leden

☉☉☉☉

☉☉☉☉

Poljsko :
Styczen

Rusko :
Январь

☉☉☉☉

Dan	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Pond.	Novo leto. Obrezovanje Gospod.	
2 Torek	Makarij, opat; Martinijan, škof	☺
3 Sreda	Genovefa, devica; Salvator, spozn.	☺
4 Četrtek	Tit, škof; Izabela, kraljica	☺
5 Petek	Telesfor, p. muč.; Simeon Stolpnik	☺
6 Sobota	Sv. Trije kralji. Razglaš. Gospod.	☺ Ščep 4. ob 2. uri 30 min. popoldne.
7 Nedelja	1. po razgl. Gospod. Val., šk.	
8 Pondelj.	Severin, opat; Erhard, škof	☽
9 Torek	Julijan in Bazilisa, mučenca	☽
10 Sreda	Pavel I., papež; Agato, papež	☽
11 Četrtek	Higin, pap. muč.; Božidar, opat	☽
12 Petek	Arkadij, mučenec; Ernest, škof	☽
13 Sobota	Veronika, dev.; Bogomir; Leoncij, šk.	☽ Zadnji krajec 11. ob 8. uri 43 min. zjutraj.
14 Nedelja	2. po razgl. Gosp. Ime Jezusovo	
15 Pondelj.	Pavel, pušč.; Maver, opat; Romed.	☉
16 Torek	Marcel, papež; Ticijan, škof	☉
17 Sreda	Anton, puščavnik; Sulpicij, škof	☉
18 Četrtek	Sv. Petra stol v Rimu; Priska, d. m.	☉
19 Petek	Kanut, kralj; Marij in Marta, m.	☉
20 Sobota	Fabijan in Boštjan; Majnrad, opat	☉ Mlaj 19. ob 12. uri 10 min. popoldne.
21 Nedelja	3. po razgl. Gosp. Neža, dev. muč.	
22 Pondelj.	Vincencij, muč.; Anastazij, muč.	☾
23 Torek	Zaroka Marije Dev.; Emerencijana	☾
24 Sreda	Timotej, škof; Babila, mučenica	☾
25 Četrtek	Izpreobrnitev Pavla, ap.; Amand.	☾
26 Petek	Polikarp, škof; Pavla, vdova	☾
27 Sobota	Janez Zlatoust, cerkveni učenik	☾ Prvi krajec 27. ob 9. uri 51 min. dopoldne.
28 Nedelja	4. po razgl. Gosp. Julijan, škof	
29 Pondelj.	Frančišek Sal., šk.; Konstantin, m.	☽
30 Torek	Martina, devica; Janez, škof	☽
31 Sreda	Peter Nol., spozn.; Marcela, vdova	☽ Dan je dolg 8 ur 21 min. do 9 ur 21 min.

FEBRUAR – SVEČAN

●●●●●

Hrvatsko:
Veljača

Češko:
Únor

●●●●●

●●●●●

Poljsko:
Luty

Rusko:
Февраль

●●●●●

Dan	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Četrtek	Ignacij, šk. m.; Efrem, cerkv. uč.	
2 Petek	Švečnica. Darovanje Gospodovo.	☾
3 Sobota	Blaž, škof; Oskar, škof	Ščep 3. ob 12. uri 58 min. ponoči.
4 Nedelja	1. predpepeln. Andrej, Kor., škof	
5 Ponedelj.	Agata, dev. muč.; Japonski muč.	
6 Torek	Doroteja, dev. muč.; Tit, škof	
7 Sreda	Romuald, opat; Rihard, kralj	
8 Četrtek	Janez Mat., spozn.; Juvencij, škof	☾
9 Petek	Ciril Aleks., šk.; Apolonija, dev. m.	Zadni krajec 10. ob 1. uri 51 min. ponoči.
10 Sobota	Šolastika, devica; Viljem, pušč.	
11 Nedelja	2. predpepeln. Adolf, šk.; Deziderij	
12 Ponedelj.	Humbelina, dev.; Evaljija, dev.	
13 Torek	Katarina od Riči, dev.; Jordan, sp.	☾
14 Sreda	Valentin, muč.; Zojil, spoznav.	Mlaj 18. ob 6. uri 44 m. zjutraj.
15 Četrtek	Favstin in Jovita, mučenca	
16 Petek	Julijana, dev. muč.; Onesim, spok.	
17 Sobota	Donat in tov., muč.; Konštancija	
18 Nedelja	3. predpepeln. Simeon, škof	☾
19 Ponedelj.	Julijan, sp.; Konrad, sp.; Viktor, m.	Prvi krajec 25. ob 8. uri 27 min. zvečer.
20 Torek	Pust. Eleverij, šk. m.; Evharij, šk.	
21 Sreda	† Pepelnica. Maksimilijan, škof	
22 Četrtek	Stol sv. Petra v Antiohiji	
23 Petek	Peter Damijan, škof; Romana, dev.	
24 Sobota	Prestopni dan	Dan zraste za 1 uro 31 min.
25 Nedelja	1. postna. Matija, apostol	
26 Ponedelj.	Valburga, opatinja; Viktorin, muč.	
27 Torek	Marjeta Kort, spozn.; Porfirij, škof	
28 Sreda	† Kvatre. Leander, šk.; Baldomir	
29 Četrtek	Roman, opat; Rajmund, spozn.	Dan je dolg 9 ur 24 min. do 10 ur 55 min.

MAREC – SUŠEC

☉☉☉☉

Hrvatsko:
Ožujak

Češko:
Březen

☉☉☉☉

☉☉☉☉

Polsko:
Marzec

Rusko:
Мартъ

☉☉☉☉

D a n	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Petek	† Kvatre. Albin, škof; Hadrijan	
2 Sobota	† Kvatre. Simplicij, p.; Bl. Karol.	☽
3 Nedelja	2. postna (kvat.). Kunigunda	☽ Ščep 3. ob
4 Ponedelj.	Kazimir, spozn.; Lucij I., papež	11. uri 42 min.
5 Torek	Agapeta s tov., muč.; Evzebij, sp.	dopoldne.
6 Sreda	Fridolin, op.; Viktorin; Katarina B.	
7 Četrtek	Tomaž Akvinčan, cerkv. učenik	☾
8 Petek	Janez od Boga, sp.; Pilomen, muč.	Zadni krajec
9 Sobota	Frančiška Rim., vd.; Gregor od N.	10. ob 8. uri
10 Nedelja	3. postna. 40 mučencev	56 m. zvečer.
11 Ponedelj.	Heraklij, muč.; Cozim, muč.	
12 Torek	Gregor I., papež; Teofanez, opat	☉
13 Sreda	Rozina, vdova; Evfrazija, devica	Mlaj 18. ob
14 Četrtek	Matilda, kraljica; Pavlina	11. uri 09 min.
15 Petek	Longin, m.; Klemen Hofbauer, sp.	zvečer.
16 Sobota	Hilarij in Tacijan, m.; Heribert, šk.	☽
17 Nedelja	4. postna (sredp.). Patricij, škof	Prvi krajec 26.
18 Ponedelj.	Ciril Jeruzalemski, šk.; Edvard	ob 4. uri 02
19 Torek	Jožef, ženin Dev. Marije	min. popold.
20 Sreda	Feliks in tov.; Evgenij, muč.	
21 Četrtek	Benedikt, opat; Serapijon, muč.	
22 Petek	Benvenut, škof; Bazil. mučenec	
23 Sobota	Viktorijan, muč.; Miklavž P., m.	
24 Nedelja	5. postna (tiha). Gabrijel, nada.	Dan zraste za
25 Ponedelj.	Oznanj. M. Dev. Božja Glava	1 uro 46 min.
26 Torek	Emanuel, muč.; Dizma, muč.	
27 Sreda	Rupert, škof; Janez Dom., spozn.	
28 Četrtek	Janez Kapistran, spoznavavec	
29 Petek	Dev. Mar. 7 žalosti. Ciril, šk. m.	Dan je dolg 10
30 Sobota	Angela F., vdova; Amadej, sp.	ur 58 min. do
31 Nedelja	6. postna (cvetna). Modest, šk.	12 ur 44 min.

APRIL = MALI TRAVEN

☉☉☉☉

Hrvatsko:
Travanj

Češko:
Duben

☉☉☉☉

☉☉☉☉

Poljsko:
Kwiecien

Rusko:
Апрѣль

☉☉☉☉

D a n	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Ponedjelj.	Hugon, škof; Teodora, mučenka.	☉ Ščep 1. ob 11. uri 05 min. ponoči.
2 Torek	Frančišek, Pavlan.; Marija Egipt.	
3 Sreda	Abundij, škof; Rihard, škof.	
4 Četrtek	† Veliki četrtek. Izidor, škof.	
5 Petek	† Veliki petek. Vincencij F., sp.	
6 Sobota	† Velika sobota. Sikst, papež.	
7 Nedelja	Velika noč. Vstajenje Gosp.	☽ Zadnji krajec 9. ob 4. uri 24 m. popold.
8 Ponedjelj.	Veliki pond. Adalbert, škof.	
9 Torek	Marija Kleofa; Demeter, muč.	
10 Sreda	Ezekijel, prerok; Mehtilda, dev.	
11 Četrtek	Leon I., papež; Betina, devica.	
12 Petek	Zenon, škof mučenec; Saba, muč.	
13 Sobota	Hermenegild, muč.; Ida, dev.	☉ Mlaj 17. ob 12. uri 40 min. popoldne.
14 Nedelja	1. povelik. (bela). Justin, muč.	
15 Ponedjelj.	Helena, kralj.; Anastazija, dev.	
16 Torek	Turibij, škof; Kalist, mučenec.	
17 Sreda	Anicet, pap., muč.; Rudolf, muč.	
18 Četrtek	Apolonij, mučenec; Elevation, škof.	
19 Petek	Leo IX., papež; Ema, vdova.	☽ Prvi krajec 24. ob 9. uri 47 min. zjutraj.
20 Sobota	Marcelin, škof, Neža, devica.	
21 Nedelja	2. povelik. Anzelm, šk.; Bruno, sp.	
22 Ponedjelj.	Soter in Kaj, papeža, mučenca.	
23 Torek	Adalbert (Vojteh), škof; Viljem sp.	
24 Sreda	Jurij, mučenec; Fidelis, muč.	
25 Četrtek	Marko, evangelist; Ermin, muč.	☉ Dan zraste za 1 uro 37 min.
26 Petek	Klet, papež; Marcelin, papež.	
27 Sobota	Peregrin, duh; Anastazij P.; Cita.	
28 Nedelja	3. povelik. Varstvo sv. Jožefa.	
29 Ponedjelj.	Peter, m.; Robert, op.; Antonija.	
30 Torek	Katarina Sij., dev.; Marijan, muč.	

MAJ – VELIKI TRAVEN

☉☉☉☉☉

Hrvatsko:
Svibanj

Češko:
Květen

☉☉☉☉☉

☉☉☉☉☉

Poljsko:
Maj

Rusko:
Ма́й

☉☉☉☉☉

Dan	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Sreda	Filip in Jakob, apostola.	☺
2 Četrtek	Atanazij, škof; Sekund, muč.	☺
3 Petek	Najdba sv. križa. Aleksander, p.	☺
4 Sobota	Florijan (Cvetko), m.; Monika, vd.	☺
5 Nedelja	4. povelik. Pij V., pap.; Irenej.	☺
6 Ponedelj.	Janez Ev. pred latinskimi vrati.	☺
7 Torek	Stanislav, škof, muč.; Gizela, kr.	☺
8 Sreda	Prikazen Mihaela nadangela.	☺
9 Četrtek	Gregor Nac., šk., c. uč.; Beat, sp.	☺
10 Petek	Antonin, škof; Gordian, muč.; Izidor.	☺
11 Sobota	Mamert, škof; Gandolf, opat.	☺
12 Nedelja	5. povelik. Pankracij, mučenec.	☺
13 Ponedelj.	Servacij, škof; Glicerija, dev.	☺
14 Torek	Bonifacij, m., Viktor in Kor. } Križeno	☺
15 Sreda	Zofija, muč., Hilarij, spozn. }	☺
16 Četrtek	Krist. vnebohod. Janez N., m.	☺
17 Petek	Paškal, spozn.; Maksima, dev.	☺
18 Sobota	Feliks, spozn.; Vincencij, muč.	☺
19 Nedelja	6. povelik. Celestin, pap.; Ivo, sp.	☺
20 Ponedelj.	Bernardin, spozn.; Bazila, dev. m.	☺
21 Torek	Valens, muč.; Feliks Kant., sp.	☺
22 Sreda	Helena, dev.; Julija, dev., Emil.	☺
23 Četrtek	Deziderij, šk.; Andrej Bob., sp.	☺
24 Petek	Marija dev., pom. kristjanov.	☺
25 Sobota	Gregor VII., pap.; Urban I., papež.	☺
26 Nedelja	Binkošti. Prihod Sv. Duha.	☺
27 Ponedelj.	Binkoš. pond. Magdalena Pac., d.	☺
28 Torek	Avguštin, šk.; German; Viljem op.	☺
29 Sreda	† Kvatre. Maksim, šk.; Teodozija.	☺
30 Četrtek	Ferdinand, kralj; Feliks I., papež.	☺
31 Petek	† Kvatre. Kancijan in tovar.	☺

Ščep 1.
ob 11. uri 19 m.
preddpoldne.

Zadnji krajec
9. ob 10. uri
56 min. predp.

Mlaj 16.
ob 11. uri 14 m.
ponoči.

Prvi krajec
23. ob 3. uri
11 min. zjutraj.

Ščep 31.
ob 12. uri 30 m.
ponoči.

Dan zraste za
1 uro 14 min.

Dan je dolg
14 ur 27 min.
do 15 ur 41 m.

JUNIJ – ROŽNIK

⊖⊖⊖⊖⊖

Hrvatsko:

Lipanj

Češko:

Červen

⊖⊖⊖⊖⊖

⊖⊖⊖⊖⊖

Poljsko:

Czerwiec

Rusko:

Июнь

⊖⊖⊖⊖⊖

D a n	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Sobota	† Kvatre. Juvencij, m.; Gracijan.	
2 Nedelja	1. pobink. Presv. trojica.	☾
3 Ponedelj.	Klotilda, kraljica; Oliva, devica.	Zadni krajec
4 Torek	Frančišek Kar., sp.; Kvirin, škof.	8. ob 3. uri
5 Sreda	Bonifacij (Dobromil), šk.; Valerija.	36 min. zjutraj.
6 Četrtek	Sv. Rešnje Telo. Norbert, škof.	☉
7 Petek	Robert, opat; Bogomil, opat.	Mlaj 15.
8 Sobota	Medard, škof; Maksim, škof.	ob 7. uri 24 m. zvečer.
9 Nedelja	2 pobink. Primož in Felicijan, m.	☽
10 Ponedelj.	Marjeta, kraljica; Marvin, mučenec.	Prvi krajec 21.
11 Torek	Barnaba, ap.; Marcijan, muč.	ob 9. uri
12 Sreda	Janez Fak., spozn.; Flora, dev.	39 m. zvečer.
13 Četrtek	Anton Padovanski, spoznavavec.	
14 Petek	Srce Jezusovo. Bazilij, škof.	
15 Sobota	Vid, m.; Modest in Krescencija.	
16 Nedelja	3. pobink. Franc Reg., sp.; Beno.	☽
17 Ponedelj.	Adolf, škof; Lavra, nuna.	Ščep 29. ob 2.
18 Torek	Feliks in Fort.; Marka in Marcellin.	uri 3 min.
19 Sreda	Julijana F., d.; Gervazij in Prot.	popoldne.
20 Četrtek	Silverij, pap.; Florentina, devica.	
21 Petek	Alojzij (Vekoslav), sp.; Alban.	Dan zraste do
22 Sobota	Ahacij, muč.; Pavlin, šk.; Nicej, šk.	21. za 18 min.
23 Nedelja	4. pobink. Eberhard, šk.; Cenon.	Skrči se do
24 Ponedelj.	Janez Krstnik (rojstvo). Kres.	konca meseca
25 Torek	Viljem, opat; Prosper, škof.	za 4 min.
26 Sreda	Janez in Pavel, mučenca.	
27 Četrtek	Hema, vdova; Vigili, škof.	
28 Petek	† Leon II., papež; Irenej, spoz.	Dan je dolg
29 Sobota	Peter in Pavel. apostola.	15 ur 43 min.
30 Nedelja	5. pobink. Spomin sv. Pavla, ap.	do 15 ur 50 m.

JULIJ = MALI SRPAN

●●●●●

Hrvatsko:
Srpanj

Češko:
Červenec

●●●●●

●●●●●

Poljsko:
Lipiec

Rusko:
Июль

●●●●●

D a n	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Ponedelj.	Teobald, pušč.; Julij; Pambo, opat.	☾ Zadni krajec 7. ob 5. uri 47 min. popold.
2 Torek	Obiskovanje Mar. Dev.; Oton, škof.	
3 Sreda	Helijodor, škof; Bertram.	
4 Četrtek	Urh, škof; Berta, devica.	
5 Petek	Ciril in Metod, šk. Domicij, šk.	
6 Sobota	Izaija, prerok; Dominika muč.	
7 Nedelja	6. pobink. Vilibald, škof.	☼ Mlaj 14. ob 12. uri 13 m. opoldne.
8 Ponedelj.	Elizabeta, kraljica; Kilijan, škof.	
9 Torek	Anatolija dev.; Veronika Jul., dev.	
10 Sreda	Amalija, devica; Felicita, dev.	
11 Četrtek	Pij I., papež; Peter F., spoznav.	
12 Petek	Mohor in Fortunat, mučenca.	
13 Sobota	Marjeta, d. m.; Anaklet, p.; Evgen.	
14 Nedelja	7. pobink. Bonaventura, šk.	☾ Prvi krajec 21. ob 6. uri 18 minut zjutraj.
15 Ponedelj.	Henrik I., cesar; Vladimir, kralj.	
16 Torek	Škapul. Dev. Marija Karmelska.	
17 Sreda	Aleš, sp.; Generoz, mučenec.	
18 Četrtek	Kamil Lel., sp.; Friderik, škof.	
19 Petek	Vincencij P., spozn.; Makrina, d.	
20 Sobota	Marjeta d. m.; Elija, pr.; Ceslav, sp.	
21 Nedelja	8. pobink. Danijel, pr.; Olga.	☼ Ščep 29. ob 5. uri 28 min. zjutraj
22 Ponedelj.	Marija Magdal., spok.; Teofil, m.	
23 Torek	Apolinar, šk. in uč.; Liborij, škof.	
24 Sreda	Kristina, dev. muč.; Roman, muč.	
25 Četrtek	Jakob, apostol; Krištof, spozn.	
26 Petek	Ana, mati Mar. Dev.; Valens, m.	
27 Sobota	Pantaleon, muč.; Natalija, muč.	
28 Nedelja	9. pobink. Inocencij, papež; Viktor.	☾ Dan se skrči za 54 min.
29 Ponedelj.	Marta, dev.; Beatriks, d.; Olaf, kr.	
30 Torek	Abdon in Senen, muč.; Julita, muč.	
31 Sreda	Ignacij Lojol., spoznavavec.	
		☼ Dan je dolg 15 ur 56 min. do 15 ur 02 min.

AVGUST – VELIKI SRPAN

●●●●●

Hrvatsko:
Kolovoz

Češko:
Srpen

●●●●●

●●●●●

Poljsko:
Sierpień

Rusko:
Август

●●●●●

Dan	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Četrtek	Vezi Petra ap.; Makab. bratje, muč.	☾ Zadnji krajec 6. ob 5. uri 18 min. zjutraj.
2 Petek	Porcijunkula. Alfonz, Ligv., šk.	
3 Sobota	Najdba sv. Štefana; Lidija, vdova.	
4 Nedelja	10. pobink. Dominik, spoznav.	☼ Maj 12. ob 8. uri 58 min. zvečer.
5 Ponedelj.	Marija Devica snežna; Ožbolt, kr.	
6 Torek	Gospodova izpremenitev.	
7 Sreda	Kajetan, spok.; Donat, šk. muč.	
8 Četrtek	Cirijak, Larg in Smaragd, mučenci.	
9 Petek	Roman, muč.; Egidij, šk.; Afra, m.	
10 Sobota	Lavrencij, muč.; Hugon, šk.	
11 Nedelja	11. pobink. Tiburcij m.; Suzana, d.	♄ Prvi krajec 19. ob 5. uri 57 min. zjutraj.
12 Ponedelj.	Klara, devica, Hilarija, muč.	
13 Torek	Hipolit in Kasijan, m.; Radegunda.	
14 Sreda	† Evzebij, spozn.; Anastazija, dev.	
15 Četrtek	Vel. gosp. Vnebovzetje Mar. D.	
16 Petek	Rok, spoznavavec; Hijačint, duh.	
17 Sobota	Liberat, muč.; Sibila, devica.	
18 Nedelja	12. pobink. Joahim, oče Mar. Dev.	♃ Ščep 27. ob 8. uri 59 min. zvečer.
19 Ponedelj.	Ludovik, Toled., škof; Julij, m.	
20 Torek	Bernard, opat; Štefan, kralj.	
21 Sreda	Ivana Frančiška, vd.; Adolf, sp.	
22 Četrtek	Timotej, mučenec; Hipolit, škof.	
23 Petek	Filip Ben., spoznav.; Bogovoljka.	
24 Sobota	Jernej, apostol; Ptolomej, škof.	
25 Nedelja	13. pobink. Sree Marijino.	♁ Dan se skrči za 1 uro 33 m. Dan je dolg 14 ur 59 m. do 13 ur 26 min.
26 Ponedelj.	Cefirin I., pap; Samuel, mučenec.	
27 Torek	Jožef K., sp.; Natalija; Gebhard.	
28 Sreda	Avguštin, škof; Hermes, mučenec.	
29 Četrtek	Obglavjenje sv. Janeza Krstnika.	
30 Petek	Roza Limanska, dev.; Feliks, muč.	
31 Sobota	Rajmond, spozn.; Izabela, devica.	

SEPTEMBER = KIMAVEC

●●●●●

Hrvatsko:
Rujan

Češko:
Září

●●●●●

●●●●●

Poljsko:
Wrzesień

Rusko:
Сентябрь

●●●●●

D a n	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Nedelja	14. pobink. Angelska. Egid, op.	☾ Zadnji krajec 4. ob 2. uri 23 min. pop.
2 Ponedelj.	Štefan, kralj; Antonin, mučenec.	
3 Torek	Evfemija, Tekla, Erazma, Doroteja.	
4 Sreda	Rozalija, devica; Ida, kraljica.	
5 Četrtek	Lavrencij Just., šk.; Viktorin, šk.	
6 Petek	Hermogen, mučen.; Pelagij, muč.	
7 Sobota	Bronislava, nuna; Regina, d. muč.	
8 Nedelja	15. pob. Mala gosp. Rojstvo M. D.	☉ Mlaj 11. ob 4. uri 59 m. zjutraj.
9 Ponedelj.	Korbinijan, škof; Gorgonij, muč.	
10 Torek	Nikolaj Toled., sp.; Pulherija, dev.	
11 Sreda	Prot in Hijacint, mučenca.	
12 Četrtek	Macedonij, škof; Gvidon, spozn.	
13 Petek	Virgilij, mučen.; Notburga, devica.	
14 Sobota	Poviš. sv. križa. Maternij, šk.	
15 Nedelja	16. pobink. Ime Marijino.	☾ Prvi krajec 18. ob 10. uri 55 min. dopoldne.
16 Ponedelj.	Ljudmila, vd.; Karmelij in Ciprijan.	
17 Torek	Lambert, šk., muč.; Hildegarda, op.	
18 Sreda	† Kvatre. Tomaž Vil., škof.	
19 Četrtek	Januvarij, muč.; Arnulf, spozn.	
20 Petek	† Kvatre. Evstahij, mučenec.	
21 Sobota	† Kvatre. Matej, -p.; Mavra, d.	
22 Nedelja	17. pobink. 7 žalosti Mar. Dev.	☼ Ščep 26. ob 12. uri 34 min. opoldne.
23 Ponedelj.	Tekla, dev., muč.; Lin, papež.	
24 Torek	Marija Dev. reš. ujetn.; Gerhard, šk.	
25 Sreda	Kleofa, spoznav.; Firmin, škof.	
26 Četrtek	Ciprijan in Justina, mučenika.	
27 Petek	Kozma in Damian, muč.; Kaj, škof.	
28 Sobota	Vaclav, kralj; Marcijal, m.; Salomon.	
29 Nedelja	18. pobink. Mihael, nadangel.	☾ Dan se skrči za 1 uro 41 min.
30 Ponedelj.	Hieronim, sp., c. uč.; Gonerij, šk.	
		☼ Dan je dolg 13 ur 22 min. do 11 ur 41 min.

OKTOBER – VINOTOK

Hrvatsko:
Listopad

Česko:
Říjen

Poljsko:
Październik

Rusko:
Октябрь

D a n	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Torek	Remigij, škof; Areta, mučenica.	☾ Zadnji krajec 3. ob 9. uri 48 min. zvečer.
2 Sreda	Leodegar, škof; Teofil, spoznav.	
3 Četrtek	Kandid, muč.; Evald, mučenec.	
4 Petek	Frančišek Seraf, sp.; Edvin, kralj.	
5 Sobota	Placid in tovar, muč.; Gala, vd.	
6 Nedelja	19. pobink. Rožnega venca.	☼ Mlaj 10. ob 2. uri 41 m. popoldne.
7 Ponedelj.	Justina, devica; Marko, grof.	
8 Torek	Brigita, vdova; Simeon, spoznav.	
9 Sreda	Dionizij, šk. muč.; Abraham, patr.	
10 Četrtek	Frančišek Borg, sp.; Gereon in tov.	
11 Petek	Nikazij, škof; Firmin, škof.	
12 Sobota	Maksimilijan, šk. m.; Serafin, spozn.	
13 Nedelja	20. pobink. Edvard, kralj; Koloman.	☽ Prvi krajec 18. ob 3. uri 06 min. zjutraj.
14 Ponedelj.	Kalist, papež; Domicijan, škof.	
15 Torek	Terezija, dev.; Brunon, škof.	
16 Sreda	Gal, opat; Maksima, devica.	
17 Četrtek	Hedvika, kr.; Viktor, šk.; Marjeta Al.	
18 Petek	Luka, evang.; Just, muč.	
19 Sobota	Peter Alk., spozn.; Etbin, opat.	
20 Nedelja	21. pobink. Posveč. cerkvá.	☽ Ščep 26. ob 3. uri 31 min. zjutraj. Dan se skrči za 1 uro 40 min.
21 Ponedelj.	Uršula, dev.; Hilarijon, opat.	
22 Torek	Kordula, dev., m.; Marija Saloma.	
23 Sreda	Severin, škof; Peter Pashazij, sp.	
24 Četrtek	Rafael, nadangel; Kristina muč.	
25 Petek	Krisant in Krišpin, m.; Bonifacij, p.	
26 Sobota	Evarist, p. muč.; Lucijan in Marcel.	
27 Nedelja	22. pobink. Frumencij, škof.	☽ Dan je dolg 11 ur 38 m. do 9 ur 58 min.
28 Ponedelj.	Simon in Juda, ap.; Fidelij, m.	
29 Torek	Narcis, škof; Hijacint, muč.	
30 Sreda	Klavdij, muč.; Marcel, muč.	
31 Četrtek	Volbenk (Volfgang), šk.; Lucila, d.	

NOVEMBER = LISTOPAD

☉☉☉☉☉

Hrvatsko:
Studen

Češko:
Listopad

☉☉☉☉☉

☉☉☉☉☉

Polsko:
Listopad

Rusko:
Ноябрь

☉☉☉☉☉

Dan		Katoliška imena	Nebesna znamenja
1	Petek	God vseh svetnikov.	
2	Sobota	Vseh vernih duš; Just, muč.	☾
3	Nedelja	23. pobink. Viktorin, šk.; Hubert.	Zadnji krajec
4	Ponedelj.	Karol B., škof; Modesta, d.	2. ob 4. uri
5	Torek	Caharija, oče Janeza Krstn.; Vitalij.	38 m. zjutraj.
6	Sreda	Lenart, opat; Sever, škof.	
7	Četrtek	Prodocim, škof; Engelbert, škof.	☉
8	Petek	Bogomir, škof, Deodat, muč.	
9	Sobota	Božidar (Teodor) m., Orest, m.	Mlaj 9. ob 3 uri 05 minut zjutraj.
10	Nedelja	24. pobink. Andrej Avel., spozn.	
11	Ponedelj.	Martin, škof; Mena, muč.	
12	Torek	Martin, pap., muč., Livin, šk., m.	
13	Sreda	Stanislav Kostka, sp., Didak, spoz.	
14	Četrtek	Jozafat Kunč., šk. m., Serapion, m.	☽
15	Petek	Leopold, vojvoda, Jedert, devica.	Prvi krajec 16.
16	Sobota	Edmund, škof, Otmar, opat.	ob 11. uri 43 min. ponoči.
17	Nedelja	25. pobink. Varstvo Dev. Mar.	
18	Ponedelj.	Odon, opat; Evgen, spozn.; Hilda.	
19	Torek	Elizabeta, kr.; Poncijan, pap. muč.	☺
20	Sreda	Feliks Val., spoz.; Edmund, kr.	Ščep 24.
21	Četrtek	Darovanje Marije Dev.; Kolumban.	ob 3. uri 12 m.
22	Petek	Cecilija, dev. muč.; Maver, mučenec.	popoldne.
23	Sobota	Klemen, pap., muč.; Felicita, muč.	
24	Nedelja	26. pobink. Janez od križa, sp.	Dan se skrči za
25	Ponedelj.	Katarina, dev. muč.; Jukunda, muč.	1 uro 19 min.
26	Torek	Konrad, škof; Silvester, opat.	
27	Sreda	Virgil, škof; Ahacij, škof.	
28	Četrtek	Eberhard, škof; Jakob iz Marke.	Dan je doig 9
29	Petek	Saturnin, muč.; Filomen, muč.	ur 35 min. do
30	Sobota	Andrej, apostol; Justina, dev.	8 ur 36 min.

DECEMBER = GRUDEN

Hrvatsko:
Prosinac

Češko:
Prosinec

Poljsko:
Grudzień

Rusko:
Декабрь

D a n	Katoliška imena	Nebesna znamenja
1 Nedelja	1. adventna. Eligij, skof; Natalija.	☾
2 Ponedelj.	Bibijana, m.; Pavlina; Kromacij, šk.	Zadnji krajec
3 Torek	Frančišek Ksav., sp.; Lucij, škof.	1. ob 12. uri
4 Sreda	Barbara, dev. m.; Peter Zlat., spozn.	05 m. pop.
5 Četrtek	Saba, opat; Krišpin, mučenec.	☉
6 Petek	Miklavž (Nikolaj), šk.; Apolinar.	Mlaj 8.
7 Sobota	† Ambrozij, škof; Agaton, muč.	ob 6. uri 07 m. zvečer.
8 Nedelja	2. adventna. Brezm. spoč. M. D.	☽
9 Ponedelj.	Peter For., šk.; Sirij, šk.; Valerija.	Prvi krajec 16.
10 Torek	Loretanska M. B.; Melhijad, p., m.	ob 9. uri 07 m. zvečer.
11 Sreda	Damaz, papež; Trazon, opat.	
12 Četrtek	Sinezij, muč.; Epimah, mučenec.	
13 Petek	Lucija, devica muč.; Otilija, dev.	
14 Sobota	Spiridijon, škof; Nikazij, škof.	
15 Nedelja	3. adventna. Jernej, šk.; Kristina.	☺
16 Ponedelj.	Evzebij, škof; Albina, dev. muč.	Ščep 24.
17 Torek	Lazar, škof; Berta, vdova.	ob 5. uri 30 m. zjutraj.
18 Sreda	† Kvatre. Gracijan, šk.; Vunebald.	
19 Četrtek	Nemezij, muč.; Favsta, vdova.	☽
20 Petek	† Kvatre. Liberat, m.; Peter Kan.	Zadnji krajec
21 Sobota	† Kvatre. Tomaž, ap.; Glicerij.	30. ob 9. uri
22 Nedelja	4. adventna. Demetrij in Honorat.	12 m. zvečer.
23 Ponedelj.	Viktorija, dev.; Dagobert, kralj.	Dan se skrči
24 Torek	† Adam in Eva; Irmina, dev.	do 21. za 7 m.
25 Sreda	Božič. Rojstvo Gospodovo.	Zraste do konca
26 Četrtek	Štefan, mučenec; Arhelaj, škof.	meseca za 4 m.
27 Petek	Janez Evangelist; Fabijola, vd.	
28 Sobota	Nedolžni otročiči; Kastor, m.	
29 Nedelja	Ned. pred Nov. letom. Tomaž	Dan je dolg 8
30 Ponedelj.	David, kr.; Liberij, m. p.; Nicefor.	ur 34 min. do
31 Torek	Silvester, pap.; Pavlina, muč.	8 ur 21 min.

Rodopis avstrijske cesarske rodovine.

Cesar: **Franc Jožef I.** (Karol), rojen v Schönbrunu 18. avgusta 1830, je prevzel cesarstvo 2. decembra 1848.

Cesarica: † **Elizabeta** (Evgenija, Amalija), hči vojvode Makska Jožefa na Bavarskem, rojena v Posenhofenu 24. decembra 1837, poročena 24. aprila 1854 na Dunaju, umrla 10. septembra 1898.

Cesarjevič: † **Rudolf** (Franc, Karol, Jožef) rojen 21. avgusta 1858, umrl 30. januarja 1889; poročen dne 10. maja 1881 z belgijsko princezino **Štefanijo**, rojeno 21. maja 1864.

Cesaričine: 1 † **Zofija** (Friderika, Doroteja), rojena 5. marca 1855, umrla v Budi 30. maja 1857. — 2. **Gizela** (Ludovika, Marija), rojena 12. julija 1856, poročena z bavarskim kraljevičem Leopoldom 20. aprila 1873. — 3. **Marija Valerija** (Matilda, Amalija), rojena 22. aprila 1868, poročena 31. julija 1890 z nadvojvodom Franc Salvatorjem, rojenim 21. avgusta 1866.

Hči cesarjeviča: **Elizabeta** (Marija, Henrijeta, Štefanija, Gizela), roj. 2. septembra 1883, poročena 23. januarja 1902 s knezom Otonom Windischgraetzem.

Bratje Nj. Veličanstva cesarja.

1. Nadvojvoda † **Ferdinand Maksimilijan** (Jožef), rojen v Schönbrunu 6. julija 1832, poročen 26. julija 1857 s Karolino, hčerjo kralja belgijskega, cesar Mehikanski, umrl 19. junija 1867.

2. Nadvojvoda † **Karol Ludovik** (Jožef, Marija), roj. v Schönbrunu 30. julija 1833, umrl 19. maja 1896; poročen 4. nov. 1856 z Margareto, hčerjo kralja Ivana Saksonskega, roj. 24. maja 1840, umrl 15. sept. 1858; vdrugič poročen z Anuncijato, hčerjo kralja Ferdinanda II. Sicilijanskega, roj. 24. marca 1843, umrl 4. maja 1871; vtretjič poročen 23. jul. 1873 z Marijo Terezijo, hčerjo Portugalskega kraljeviča Don Miguela, roj. 24. avg. 1855. — Otroci: **Franc Ferdinand** d'Este, prestolonaslednik, roj. 18. dec. 1863; † **Otto**, roj. 21. aprila 1865, umrl 1. nov. 1906; **Ferdinand**, rojen 27. dec. 1868; † **Margareta**, rojena 13. maja 1870, umrla 27. avgusta 1902; **Marija Anuncijata**, rojena 31. julija 1876; **Elizabeta**, rojena 7. julija 1878.

3. Nadvojvoda **Ludovik Viktor** (Jožef, Anton), rojen na Dunaju 15. maja 1842.

Stariši Nj. Veličanstva.

† **Franc Karol**, rojen na Dunaju 7. dec. 1802, umrl 8. marca 1878 na Dunaju; poročen 4. nov. 1824 z † **Zofijo**, rojeno v Monakovem 27. jan. 1805, umrl 28. maja 1872.

Očetov brat.

† **Ferdinand I.**, rojen na Dunaju 19. aprila 1793, je postal cesar 2. marca 1835, cesarstvu se odpovedal 2. decembra 1848, umrl 29. jun. 1875; poročen je bil z † **Marijo Ano Karolino**, kraljično sardinsko, roj. 19. sept. 1803, umrl 4. maja 1884.

Sedanji vladarji evropski.

Sveti oče. Pij X., rojen dne 2. rožnika l. 1835., za papeža izvoljen dne 4. vel. srpana 1903.

Andora. Republika z generalnim svetovalstvom 24 članov.

Anglija. Kralj Jurij V., roj. l. 1865.

Belgija. Kralj Albert.

Bolgarija. Car Ferdinand I., rojen dne 26. svečana 1861. l., vlada od 7. velikega srpana 1887. l.

Črna gora. Kralj Nikolaj I., rojen dne 7. vinotoka 1841. l., vlada z dne 13. velikega srpana 1860. l., poročen z Mileno Petrovno Vukotičevo.

Dansko. Kralj Friderik VIII., rojen dne 3. rožnika 1843, vlada z dne 29. prosinca 1906, poročen z Lujizo, švedsko princezinjo.

Francija. Predsednik Armand Fallières, z dne 12. prosinca 1906, rojen dne 6. listopada 1841; doba vladanja 1906 do 1913.

Grško. Kralj Jurij I., rojen dne 24. grudna 1845. l., vlada z dne 31. vinotoka 1863., poročen z Olgo Konstantinovno, princezinjo rusko.

Italija. Kralj Viktor Emanuel III., rojen 11. listopada 1869. l., vlada z dne 29. malega srpana 1900. l., poročen z Jeleno, princezinjo črnogorsko.

Monako. Knez Albert Honorus Karol, rojen dne 13. listopada 1848. leta, vlada z dne 10. kimovca 1889. l., poročen z Alico, vdovo po knezu Richelieu.

Nizozemsko. Kraljica Viljemina, rojena dne 31. vel. srpana 1880. leta, vlada z dne 23. listopada 1898. l., poročena s Henrikom, princem meklenburg-šverinskim.

Norvegija. Kralj Hakon VII. (princ Karol danski, voljen kraljem dne 18. listopada 1905), rojen 3. velikega srpana 1872, vlada z dne 23. listopada 1905, poročen z Maudo, princezinjo britansko.

Portugalsko. Republika, predsednik Manuel d'Arriaga..

Prusija. Viljem II., nemški cesar in pruski kralj, rojen dne 27. prosinca 1859. l., vlada z dne 15. rožnika 1888. l., poročen z Avgusto Viktorijo, princezinjo šlesvik-holštanj-sonderburg-augustenburško.

Rumunija. Kralj Karol I., rojen 20. mal. travna 1839. l., vlada po izvolitvi kakor knez z dne 20. mal. travna 1866. l., proglašen kraljem dne 26. sušca 1881. l., poročen z Elizabeto, kneginjo wiedsko.

Rusija. Car Nikolaj II., rojen dne 18. vel. travna 1868. l., vlada od 24. vinotoka 1894. l., poročen z Aleksandro Feodorovno, princezinjo hesensko.

San Marino. Republika z dvema predsednikoma, voljenima na 6 mesecev.

Srbija. Kralj Peter I. Karadjordjevič, rojen l. 1844., proglašen dne 15. rožnika 1903, vdovec z dne 17. sušca 1902 po Zorki, princezinji črnogorski.

Španija. Kralj Alfonz XIII., rojen dne 17. vel. travna 1886. l., vlada z dne 15. velikega travna 1902, poročen z Evgenijo Viktorijo batenberško.

Švedija. Kralj Gustav V., rojen l. 1858.

Švica. Zvezna republika s predsednikom, ki ga vsako leto na novo volijo.

Turčija. Sultan Mohamed V., roj. 1845.

*

Mere in uteži.

Nov zistem mere in uteži je decimalen, t. j. deli se s številom deset, kar jako olajšuje računanje.

Osnovne ednote novi meri in novim utežom so: 1. meter, 2. liter, 3. gram, 4. ar.

Mnogokratniki teh osnovnih ednot se izražajo s tem, da se spredaj postavijo števniki: deka pomeni 10krat, hekto 100krat, kilo 1000krat, myria 10000krat.

Za podrazdelitev se rabijo števniki: deci za desetino, centi za stotino, mili za tisočino.

1 kilogram (*kg*) = 100 dekagramov (*dkg*) = 1000 gramov (*g*).
1 dekagram = 10 gramov.

1 hektoliter (*hl*) = 100 litrov, 1 liter (*l*) = 10 decilitrov (*dl*) = 10 centilitrov (*cl*), 1 deciliter = 10 centilitrov.

1 meter (*m*) = 10 decimetrov (*dm*) = 100 centimetrov (*cm*) = 1000 milimetrov (*mm*). 1 decimeter = 10 centimetrov = 100 milimetrov. 1 centimeter = 10 milimetrov.

Lestvica za pristojbine kolekov.

Lestvica I.

Za menice in trgovske denarne nakaznice.

Za znesek do	150 K	K — 10	čez	2700	do	3000 K	K 2—
čez	150 »	300 » » — 20	»	3000 »	6000 »	» 4—	
»	300 »	600 » » — 40	»	6000 »	9000 »	» 6—	
»	600 »	900 » » — 60	»	9000 »	12000 »	» 8—	
»	900 »	1200 » » — 80	»	12000 »	15000 »	» 10—	
»	1200 »	1500 » » 1—	»	15000 »	18000 »	» 12—	
»	1500 »	1800 » » 1 20	»	18000 »	21000 »	» 14—	
»	1800 »	2100 » » 1 40	»	21000 »	24000 »	» 16—	
»	2100 »	2400 » » 1 60	»	24000 »	27000 »	» 18—	
»	2400 »	2700 » » 1 80	»	27000 »	30000 »	» 20—	

in tako dalje za vsakih 3000 K 2 K več, pri čemer se ostanek manj nego 3000 K smatra za celih 3000 K.

V domačih deželah izdane menice, ako se kolekujejo po tej lestvici, ne smejo imeti daljšega plačilnega roka nego šest mesecev, v inozemstvu izdane pa ne daljšega nego 12 mesecev, sicer pa se morajo kolekovati po lestvici II.

Pod izrazom »domače dežele« se razumejo dežele, zastopane v avstrijskem državnem zboru, menice, ki niso izdane v okrožju teh dežel, veljajo za inozemske.

Za menice, izdane v deželah ogrske krone, ostanejo še nadalje v veljavi določbe z dne 2. vinotoka 1868 l. in se mora pri teh menicah odračunati pri določevanju, koliko je od njih po sedanjem zakonu plačati pristojbine, znesek, ki se je pri izdaji menice plačal kralj. ogrskim financam s kolekovimi znamkami ali pa neposredno po propisih.

Ako se kaka menica izda v več izvodih (sekunda, tertia itd.), se mora plačati od vsakega ista pristojbina, kakor od prvega.

Od menic, izdanih v inozemstvu in glasečih se na inozemstvo, je plačati 4 v pristojbine za vsakih 200 K, ako kroži v naši državi. Ostanek, manjši nego 200 K, se smatra za celih 200 K.

Pristojbine za menice, ki se izdajo v domačih deželah, plačati je poprej nego so se na papir, ki je namenjen za menico, podpisale stranke — za menice, ki so se izdale v inozemstvu, pa preden začne krožiti po naši državi, in če menica ni plačljiva, le v inozemstvu, pa vsekakor tekom 14 dni, ko je prišla v domače dežele.

Dolžnosti kolekovanja menic more se tako-le zadostiti:

- a) ako se rabijo kolekovane uradne golice;
- b) ako se rabijo uradne golice, ki pa niso zadosti kolekovane ali pa tudi druge golice, ali pa se golice niti ne rabijo, pa s tem, da se toliko, kolikor je pristojbine, oziroma popolnilne pristojbine plačati, prilepi kolekov na zadnji strani papirja, na kateri se piše menica, predno se je menica napravila. Koleki se morajo pri zato pooblaščenem uradu z uradnim pečatom prekolekovati.

Dan in mesec prekolekovanja, ako se že ne razvidi iz odtiska, mora dotični urad vpisati v vsako znamko.

Uradno prekolekovanje se ne sme več izvršiti, ako ima papir že kak podpis izdajnika, prejemnika ali žiranta, ali sploh kak podpis stranke; vsako drugačno plačevanje s koleki, kakor prekolekovanje kolekov s privatnim pečatom kakega urada, ki za to ni upravičen, je neveljavno;

- c) ako pa gre za plačilo pristojbine od menice, in sicer, ako je ta stran še ne popisana ob zgornjem robu; drugače pa po poslednjem inozemskem zapisku tako, da nad koleki ni nobenega prostora več za žirovanje ali kak drug zapis, in se ima preskrbeti, da se po točki b) tega paragrafa pravočasno uradno prekolekuje. Pisati čez koleke, kakor je bila dosedaj navada, ni več dovoljeno.

Ako se kolekovina ni plačala ali pa vsaj v zakonitem znesku ne, ali pa ne pravočasno, ali pa ne na predpisan način, določa nov zakon globo, ki je petdesetkrat toliko, kolikršna je pristojbina po lestvici.

Trgovskim nakaznicam že prej dovoljena ugodščina, da je od njih plačati le po 10 v, ako je njihov obrok k večjem osem dni, velja še vedno.

Za trgovske račune (note, konti, izkaze) se je odredilo, da so računi do 20 K kolekovine prosti — čez 20 K do 100 K se plača 2 v — čez 100 K pa 10 v pristojbine.

Kolekovina se pa mora tudi plačati, ako se taki računi vpleto v tekst kakega trgovskega pisma. Globa kakor pri menicah.

Lestvica II.

Za pravna pisma.

čez	Do	40 K	K —14	čez	3200 do	4000 K	K 12:50
40	»	80	» —26	»	4000	» 4800	» 15—
»	80	» 120	» —38	»	4800	» 6400	» 20—
»	120	» 200	» —64	»	6400	» 8000	» 25—
»	200	» 400	» 1:26	»	8000	» 9600	» 30—
»	400	» 600	» 1:88	»	9600	» 11200	» 35—
»	600	» 800	» 2:50	»	11200	» 12800	» 40—
»	800	» 1600	» 5—	»	12800	» 14400	» 45—
»	1600	» 2400	» 7:50	»	14400	» 16000	» 50—
»	2400	» 3200	» 10—				

Čez 16000 K se za vsakih 800 K plača 2 K 50 v, pri čemur se ostanek, ki ne znaša 800 K, smatra za polnega.

Po tej lestvici kolekujejo se dolžna pisma z dovoljenjem vknjižbe ali brez njega, pobotnice, odstopna pisma, plačilne nakaznice, razen trgovskih, zakupne pogodbe, stave, srečke privatnih loterij i. dr., in sicer se je pri dolžnih pismih določil znesek prejetega posojila, pri pobotnicah znesek prejetega plačila, pri odstopnih pismih znesek, za katerega se je pravica odstopila, pri nakaznicah nakazni znesek, pri zakupnih pogodbah skupni znesek zakupnine, pri stavah stavljeni znesek, pri srečkah privatnih loterij pa cena vsake posamezne srečke.

Lestvica III.

Za pravne posle.

čez	Do	20 K	K —14	čez	1600 do	2000 K	K 12:50
20	»	40	» —26	»	2000	» 2400	» 15—
»	40	» 60	» —38	»	2400	» 3200	» 20—
»	60	» 100	» —64	»	3200	» 4000	» 25—
»	100	» 200	» 1:26	»	4000	» 4800	» 30—
»	200	» 300	» 1:88	»	4800	» 5600	» 35—
»	300	» 400	» 2:50	»	5600	» 6400	» 40—
»	400	» 800	» 5—	»	6400	» 7200	» 45—
»	800	» 1200	» 7:50	»	7200	» 8000	» 50—
»	1200	» 1600	» 10—				

Čez 8000 K se plača za vsakih 400 K 2 K 50 v, pri čemur se znesek, ki ne znaša 400 K, smatra za polnega.

Po tej lestvici se kolekujejo dolžna pisma, katera se glase na prinosnika, pogodbe za služenje, pogodbe delniških društev, ki se osnujejo za več nego 10 let, družbene pogodbe, potrdila o dobitkih

v loteriji, pogodbe, s katerimi se kupi upanje premičnin, kupne in menjalne pogodbe radi premičnin i. dr., in sicer je določen pri dolžnih pismih znesek, na katerega se glasi; pri pogodbah v služenju znesek skupne plače, katero ima dobiti oni, koji stopa v službo — ako pa v pogodbi ni določeno, koliko časa ima služba trajati, se kolekovina odmeri po trikratni letni plači. Pri pogodbah delniških društev in družbenih pogodbah se kolekovina odmeri po znesku v skupne društvene glavnice, pri potrđilih o dobitkih, po znesku dobitka, pri kupnih, menjalnih in drugih pogodbah radi premičnin, po znesku vrednosti.

Vloge, s katerimi se pri oblastvu naznanja samostojna vršitev prostega obrta, ali s katerimi se oblastvo prosi koncesije, ki je potrebna za vršitev obrta, morajo biti kolekovane:

- a) na Dunaju od prve pole K 12'—
- b) v mestih, ki imajo nad 50.000 prebivalcev » » » » 8'—
- c) v mestih ki imajo od 10.000 do 50.000
prebivalcev » » » » 6'—
- d) v mestih, ki imajo 5.000 do 10.000 pre-
bivalcev » » » » 4'—
- e) v vseh drugih krajih » » » » 3'—

Ako treba še druge pole, kolekuje se z 1 K.

Prošnje za tobačne trafike in loterijske kolekture, za dovoljenje, da sme godba javno igrati, da smejo biti gostilne, krčme in kavarne čez policijsko uro odprte, da se smejo kazati znamenitosti, prirejati koncerte, gimnastične in gledališke predstave, se kolekujejo po 2 K od vsake pole.

Pri prvih in drugih vlogah se ima pristojbina plačati tudi takrat, kadar se prosi ustno, ne da bi se zapisal zapisnik.

Prošnje za sledeča prava:

1. Za podeljenje, potrjenje ali prenos plemskih stopinj, podeljenje redov, dovoljenje smeti nositi inozemske rede, združenje ali poboljšanje grbov, dovoljenje za spremembe ali prenose imen, podeljenje častnih mest, častnih naslovov in drugih odlikovanj, združenih z obrtnimi podjetji, se kolekuje po 10 K od vsake pole.

2. Za podeljenje, priznanje ali potrjenje privilegijev, kamor spadajo tudi izključni industrijski privilegiji, se kolekuje po 6 K od vsake pole.

3. Za podeljenje ali priznanje avstrijskega državljanstva, za podeljenje meščanstva ali občanstva ali za sprejem v občinsko zvezo, se kolekuje po 4 K od vsake pole.

4. Prošnje za podeljenje potnih listov, za uvoz, izvoz in prevoz kuhinjske soli, tobaka, smodnika ali za dovoljenje za uvoz ali izvoz določenega blaga, ako je za to potrebno dovoljenje, se kolekuje po 2 K od vsake pole.

Splošne določbe c. kr. pošte.

g pomenja gram, *kg* kilogram.

S pismeno pošto se pošiljajo navadna pisma, priporočena pisma, ekspresna pisma, dopisnice, tiskovine, vzorci blaga, poštna nakaznice, poštni nalogi in časniki in priporočene pošiljatve s povzajem.

Pisma. Pri frankiranju pisma se pritisne znamka na gornjem desnem oglu sprednje strani pisma, nikakor pa ne na zadnji strani. Frankirana v avstro-ogrske kraje, v Bosno in Hercegovino namenjena, kakor tudi iz poslednjih sem dospela pisma do 20 g veljajo 10 v (v lokalnem prometu 10 v), od 20—250 g pa 20 v. Za nefrankirana pisma plača prejemnik dvakratno pristojbino.

Pisma in pisemski zavoji ne smejo v Avstro-Ogrski, v Bosni in Hercegovini ter na Nemškem biti težji nego 250 g; pismom, ki se pošiljajo v druge države, ni to nobena meja, kar se tiče teže. Pisemski zavoji, odločeni za avstrijske dežele, ki tehtajo več nego 250 g, morajo se oddajati pri tovarni pošti. Uradni pisemski zavoji pa smejo v Avstriji tehtati 2¹/₂ kg; iz Avstrije na Ogrsko le 1 kg.

Čez pismeno znamko se sme pisati naslov. Ako se pa nanjo pritisne privatna štamplja, ni veljavna. Za frankiranje se ne smejo rabiti iz pisemenih kuvertov izrezane znamke in koleki, ravnotako tudi ne poškodovane znamke, n. pr. take, katerim se je okrog odrezal beli rob. Znamke, ki so se že rabile, se tudi ne smejo več rabiti za frankiranje pisem.

Priporočena pisma se morajo frankirati. Za domače in inozemske dežele zadošča, ako se pismo navadno zapre. V Nemčijo se priporočena pisma lahko pošiljajo tudi nefrankirano.

Povpraševalna pisma (pristojbina 25 v) napravijo se lahko za vsako tudi nepriporočeno pisemsko poštno pošiljatev, ki ni prišla na določeni kraj.

Dopisnice se smejo pošiljati tudi nefrankirane, ako se ne priporočajo (rekomandirajo). Vsakemu je dovoljeno dati si napraviti dopisnice po privatnem obrtu, vendar morajo, kar se tiče velikosti in moči papirja biti popolnoma enake uradnim. Na dopisnice se lahko tiska in zajedno piše na zadnji strani in na levi polovici sprednje strani, kamor pa tudi pošiljatelj more napisati svoje ime ter take opomnje, ki se tičejo pošte.

Dopisnicam v domačih deželah se lahko pripenjajo poskušnje ali vzorci blaga, ako se ne pišejo potem nanje nikakršne druge,

nego za poskušnje blaga ali vzorce dovoljene pismene opombe ter ako so frankirane za 10 v.

Tiskovine se morajo vsaj deloma frankirati, ker drugače se ne odpošljejo in se tudi lahko priporočajo.

Pošiljatve vezanih in broširanih knjig in odprte karte ne smejo biti nad 1 kg teže in se ne smejo bistveno razločevati od poštnih pošiljatev. V svetovnopoštnem prometu so dovoljene pošiljatve tiskovin do 2 kg teže, a ne smejo meriti na nobeno stran več kakor 45 cm.

Razen naslova, datuma in podpisa na tiskovinah ne sme biti ničesar pisanega, tudi ne kaki dostavki. Izvzete so korekturne pole, katerim se smejo pridejati dotični rokopisi, poprave in rokopisne opomnje, tičeče se tiska, dalje kurzni listi, trgovski cirkularji in ceniki (hektografirani, vendar le po 20 ali več izvodov vkupe), pri katerih so dopuščene rokopisne ali mehaničnim potom napravljene izpremembe cen, imena potnikov, načina naročevanja ali plačevanja. Posebni deli tiskanega teksta pa se smejo v ta namen podčrtati, da se opozori čitatelj na kako določeno mesto. Dalje je še določeno na tiskanih vizitnicah napisati natančnejši naslov in stan pošiljalca ter pristaviti običajne črke (n. pr.: p. f. itd.); na povabilih navesti ime povabljenca, dan, namen in kraj zborovanja; pri knjigotržnih naročilnih listih na zadnji strani pismeno imenovati naročene ali ponudene knjige, tiskani tekst sprednje strani pa deloma ali popolnoma prečrtati; tiskovne pomote popraviti.

Poslovni papirji, kakor: akti vsake vrste, vožna pisma, poslovni dokumenti, prepisi in izpiski aktov, muzikalije in sploh pisma, ki se ne morejo smatrati za pravno ali osebno dopisovanje, se smejo v inozemskem prometu, izvzemši Nemčijo, in Črnogoro, pošiljati pod križnim zavitkom (tudi priporočeno) do 2 kg teže in 45 cm širjave.

Vzorci se prevažajo v kraje avstro-ogrške države, v Bosno in Hercegovino, Belgijo, Bulgarijo, Črnogoro, Egipet, Francijo, Nemčijo, Grecijo, Veliko Britanijo, Italijo, na Portugalsko, Rumunsko, Srbsko, Špansko, Švico, Zjedinjene države severne Amerike in v one turške kraje, kjer se nahajajo avstrijski poštni uradi, do 350 g teže, drugam pa le do 250 g.

Kar se tiče mere, ne smejo presežati na dolgost 30, na širino 20 in na visokost 10 cm. Vzorcem in blagu za poskušnjo se ne sme priložiti nikako pismo.

Na naslovu mora biti vsakokrat opomba »vzorec« ali »poskušnja blaga«.

Na naslovu sme razen tega biti navedeno: ime ali tvrdka odpošiljateljev, tvorniško ali trgovsko znamenje poleg natančnejšega

označenja blaga, številke in cene, teže in mere blaga ter koliko ga je na razpolago. Razen omenjenih podatkov se ne smejo dodajati takim pošiljatkam nikaka pismena naznanila ali kakršnekoli opombe.

Tudi žive čebele se lahko pošiljajo po domačih krajih, na Ogrsko, v Bosno in Hercegovino, Nemčijo, v razne druge dežele kot blago za poskušnjo, ako so tako shranjene, da se pošta lahko prepriča o vsebini in da ni pri prevažanju nikake nevarnosti.

Pri nezadostno frankiranih pošiljatkah s tiskovinami, poslovnimi papirji in vzorci se zahteva nedostatek od prejemnika, in sicer dvakrat toliko, za kolikor so bile premalo frankirane.

Popolnoma nefrankirane prej navedene pošiljatve se ne odpravljajo, nego se vrnejo pošiljatelju; če pa poslednji pošti ni znan, se postopa z njimi tako, kakor z nedostavnimi pismi.

Priporočene pošiljatve s povzetjem.

Priporočene (rekomandirane) stvari se morejo pošiljati po Avstro-Ogrskem, v Bosno in Hercegovino in v nekatere tuje dežele (glej »povzetja v inozemstvu«) tudi s povzetjem, in sicer po domači državi ter v Bosno in Hercegovino do 1000 K, drugam pa do 400 K = 400 mark = 500 frankov. Pri takih pošiljatkah, za katere veljajo ravno iste pristojbine, kakor za navadno priporočene, se mora napisati na vrhu nad naslovom beseda »povzetje«, ako so namenjene v inozemstvo pa »remboursement«. Precej zraven ali pa spodaj naj se navede povzetni znesek s številkami, a krone tudi z besedo, in sicer vedno v denarni veljavi tiste države, kamor se pošiljatev glasi, tedaj v Nemčijo v markah, v Švico in Francijo v frankih itd. Pod zneskom pa mora pošiljatelj natanko in razločno zabeležiti svoj naslov. Da ne nastanejo kake pomote, je treba med tem naslovom in onim, ki označuje prejemnika, pustiti nekoliko praznega prostora.

Kakor brž je prejemnik vplačal znesek in pošiljatelj prevzel, odtegne dotični poštni urad od povzetnega zneska pristojbino za navadno poštno nakaznico in 10 v terjalnih stroškov, ostanek pa pošlje oddajalcu po nakaznici.

Poštna nakaznica v domačih deželah.

Za zneske do 20 K 10 v, do 100 K 20 v, do 300 K 40 v, do 600 K 60 v, do 1000 K 1 K.

Poštna nakaznica v Bosno in Hercegovino in iz Bosne in Hercegovine.

so dopuščene do 1000 K in znaša pristojbina do 50 K 20 v, od 50 do 100 K 30 v; od 100 do 300 K 60 v; od 300 do 600 K 90 v in od 600 do 1000 K 1 K 50 v.

Poštne pristojbine.

Dežela	P i s m a			Dopisnice		Tiskovine		Vzorci		Poslovni papirji		Priporočitev	Povratnica				
	Teža v gramih	frankirana	nefrankirana	navadne	z odgovorom	Teža v g	znesek	Teža v g	znesek	Teža v g	znesek						
1. Avstrija in kneževina Lichtenstein	do 20	v 10	v 20	v	v	do 50	v 3	} do 250 črez 250 do 340	} v 10 20	} nedopustni	} v	} v					
Božna in Hercegovina Nemčija	črez 20 do 250	20	40	5	10	50-100	5										
	do 20	10	20			100-250	10						250-500	20			
2. Sandžak Novi-Bazar*)	črez 20 do 250	20	30	10	20	500-1000	30						} za vsakih 50	} 5	} nedopustni	} 5	} 5
	do 20	25	50			15	30										
3. Srbija	za vsakih 20 g	10	20	5	10				najmanj 10	5	najmanj 25						
4. Črnagora	za vsakih 20 g	10	20	5	10					nedopustni							
Ostalo inozemstvo																	
a) Dežele, katere so v svetovnem poštnem društvu**)	do 20	25	50	10	20	za 50	5	za 50	5	za 50	5	5	5				
	za vsakih nadaljnih 20 g	15	30						najmanj 10		najmanj 25						
b) Dežele, katere niso v svetovnem poštnem društvu	do 20	25	50	10	20	za 50	5	za 50	5	za 50	5	5	5				
	za vsakih nadaljnih 20 g	15	30						najmanj 10		najmanj 25						

*) Samo v Plevlje, Priboj in Prijepolje.

**) Izjemoma znaša pristojbina 10 v pri frankiranih in 20 v pri nefrankiranih pismih;

a) med Bukovino in Rumunijo;

b) med avstrijskimi in švicarskimi poštnimi okraji, kateri so samo 30 km oddaljeni.

Poštni nalogi

posredujejo plačevanje menic, računov, kuponov itd. in se morejo poslati na vse pošte avstro-ogrške države, v Bosno in Hercegovino ter v Turčijo, in sicer v Adrijanopelj, Beyrut, Konstantinopel, Solun in Smirno, kjer se nahajajo avstrijske pošte, slednjič tudi v Nizozemsko v znesku največ 1000 K — v Belgijo, Nemčijo, Egipet, Francijo (Algir), Italijo, Luksemburško, Norvegijo (naj se naredi naslov na pošte v Pragi), Rumunijo, Švedijo, Švico in Tunis do 800 K (800 mark ali 1000 frankov).

Poleg uradnega vzorca (cena 1 v), adresira se terjatev utemeljujoči dokument (pobotan račun itd., toda znesek mora biti pisan s črkami) kot priporočeno pismo, n. pr.: »Na poštni urad v »poštni nalog«. Kakor hitro je znesek plačan, prejme oddajalec poštnega naloga znesek, odštevši pristojbino poštna nakaznice in 10 v terjalnih stroškov za vsak dokument, na kateri se je dobilo plačilo. Ako se poštni nalog ne sprejme, pošlje se zastonj nazaj. Pristojbine so torej kakor za priporočena pisma, poštno nakaznico in vsako pobotnico itd. 10 v terjalnih stroškov.

Poslati dokumente poštnega naloga na kakšen drugi kraj nego se je navel sprva, je dovoljeno.

Denarne in tovarne pošiljatve.

Denarna pisma: Za Avstro-Ogrsko do 250 g 100 K vrednosti do 10 milj daljave 30 v, nad 10 milj 54 v, od 100 do 600 K do 10 milj daljave 36 v, nad 10 milj 60 v, za vsakih daljših 300 K 6 v več, — iz Avstro-Ogrskega v Nemčijo do 600 K vrednosti do 10 milj 36 v, nad 10 milj 60 v, za vsakih daljših 300 K pa 6 v več.

Poštni zavoji (paketi): Za Avstro-Ogrsko do 5 kg do 10 milj 30 v, nad 10 milj 60 v; za zavarovanje pristojbina po 6 v do 100 K, od 100 K do 600 K 12 v; za vsakih nadaljnih 300 K pa 6 v več.

Avstro-Ogrska in Nemčija: do 5 kg do 10 milj 30 v, nad 10 milj 60 v, za vsak nadaljni kg do 10 milj 6 v, 20 milj 12 v, 50 milj 24 v, 100 milj 36 v, 150 milj 48 v, nad 150 milj 60 v več; vrednostna taksa do 600 K 12 v, za vsakih nadaljnjih 300 K po 6 v več. Pošiljatve se dopuščajo le do 50 kg.

Za pošiljatve v Bosno, Hercegovino in Novi Bazar se plača do 500 g 60 v, od $\frac{1}{2}$ kg do 5 kg 80 v, in vrednostna taksa do 100 K = 11 v, do 300 K = 17 v, do 600 K = 22 v in za vsakih daljnih 300 K pa 11 v več. Za težje pošiljatve računa se do Imotskija ali Broda gori navedena vozarina in vrednostna taksa odpadajoča za Avstrijo, najprej pa za vsaki kg 10 v vozarine in vrednostna taksa za vsakih 300 K 6 v več.

Povzetja v domačih deželah

se morejo pošiljati na vse pošte avstro-ogrske države do 1000 K.

Za vsako pošiljatev s povzetjem se poleg vozarine plača še posebna provizija. Ta znaša za vsake 4 K 2 v, najmanj pa 12 v, tudi pisma se pošiljajo lahko s povzetjem. Povzetja brez navedene vrednosti do 250 g se pošiljajo s pisemsko pošto.

Poštna nakaznica v inozemstvo

in sicer v Nemčijo, Belgijo, Chile, Kino (nemške poštna agenture v Shanghai, Tientsin in Tsintan), Kongo, nemško vzhodno Afriko, nemško južno-zapadno Afriko, Egipt, Francosko in Algerijo, Italijo, San Marino in Erytreo, Japonsko in Koreo, Kamerun, Kiatschou, Luksemburško, Črnogoro, Nizozemsko, Norveško, Portugalsko z Madeiro, Švedijo, Švico, Srbijo, Togo (samo v Klein-Popo in Lomé), Tripolis (ital. poštni urad), Tunis, Turčijo (c. kr. avstrijski poštni uradi do 1000 K), v Argentinsko republiko, Bolgarijo, Dansko, nemško Novo-gvinejo, Finlandijo, Anglijo, Irsko in kolonije, Malto, Maroko in francoski poštni urad Tanger, Nizozemska vzhodna Indija, Rumunija, Samoa (nemški poštni urad Apia), Siam (samo v Bangkok in Chiangmai), Tripolis (francoski poštni urad), Zjedinjene države v Ameriki, Zanzibar (francoski poštni urad) do 500 K, v Grško do 400 K in znaša pristojbina v Nemčijo do 40 K 20 v, potem pa za vsakih 20 K 10 v več; v druge dežele, izvzemši Črnogoro in Srbijo pa do 100 K za vsakih 25 K 25 v, čez 100 K pa za vsakih 5 K 25 v. Za Srbsko in Črnogoro veljajo ravno iste pristojbine kakor v Bosno in Hercegovino.

Brzjavne poštna nakaznica so dovoljene: v Belgijo, Bolgarijo, Dansko, Francijo, Italijo (izvzemši Tripolis), Japan (in sicer le v Tokio in Yokohamo), Luksenburško, Nemčijo, Nizozemsko, Norvegijo, Rumunijo, Švedijo, Švico in Tunis, Egipt (a le v Aleksandrijo, Ismalio, Kairo, Port-Said in Suez), Srbijo in Črnogoro do 100 K.

Poštni zavoji do 3 kg oziroma 5 kg v inozemstvu so po nizki vozarini dopuščeni v naslednje dežele: Anglijo in kolonije, Apio (5), Argentinsko republiko, Ascension, Belgijo (5), Bolgarijo, Chile (5), Dansko (5), Egipt (5), Islandsko (5), Italijo (5), Japan (5), Kamerun (5), Kanado, Kitaj (5), Kolumbijo, Kongiško državo (5), Kostariko, Luksemburško (5), Malto, Meksiko, Nizozemsko (5), Norvegijo (5), Portugalsko, Rumunijo, Salvador, Srbijo (5), Straits-Settlements (5), Španija (3), Švedijo, Tanger, Togo (5), Turčijo (c. kr. pošte), Urugvaj, Zanzibar (5), Finsko (3). Pristavljena številka (5) pomeni, da se v onih deželah sprejemajo pošiljatve po 5 kg teže.

Povzetje v inozemstvo

in sicer v Belgijo †, Nemčijo †, Angleško, Francijo čez Nemčijo †, Egipet, Helgoland, Italijo †, Luksemburško †, Nizozemsko †, Norvegijo †, v Francijo čez Švico, v Dansko, Portugalsko, Rumunijo do 500 K, v Švedijo †, Švico †, Turčijo in severo-ameriške Zedinjene države se sprejemajo do zneska 1000 K, v Srbijo do 1250 K avstr. veljave, v dežele z † zaznamovane, se tudi sprejemajo priporočena povzetja. Provizija znaša pri vozno-poštnih povzetjih (izvzemši vozarino) v Nemčijo in Švico 2 v za vsaki 2 K, najmanj pa 2 v; v Srbijo do 24 K 12 v, potem je pa za vsake 4 K 2 v več, a v druge dežele 20 v za vsakih 20 K.

*

Brzovjavni cenik.

	taksa za vsako besedo:	najmanjša taksa:
Lokalne brzovjavke:		
V Avstro-Ogrski	}	6 v 60 v
V Bosno in Hercegovino		
V Bosni in Hercegovini		
V Nemčijo		

Za besedo velja do 15 črk ali 5 števil; naslov in podpis se ravno tako zaračuna kakor tekst.

Evropski promet.

Pristojbina za vsak telegram po 60 v temeljne takse in nastopne takse za vsako besedo, sestavljeno iz 15 črk ali 5 števil.

Algir 26 v. — Anglija, Škotsko, Irsko in Kanarski otoki 26 v. — Belgija 21 v. — Bolgarija 16 v. — Črnagora iz Dalmacije 6 v, sicer 9 v. — Dansko 21 v. — Francija, Korzika in Monako 16 v. Gibraltar 33 v. — Grško (celina), Evbeja in Poros 41 v. — Krf čez Trst 26 v, na druge otoke 44 v. — Italija, mejni promet 8 v, sicer 16 v. — Luksemburško 21 v. — Malta 37 v. — Nizozemsko 10 v. — Norvegija 32 v. — Portugalsko 33 v. — Rumunija 9 v. — Rusija (evropska) 24 v. — Srbija 9 v. — Španija (celina) 28 v. — Kanarski otoki 88 v. — Švedsko 24 v. — Švica s Tirolskega, Predarelskega in iz Lichtensteina 6 v, sicer 9 v. — Tripolis 68 v. — Tunis 26 v. — Turčija (evropska) čez Bosno 28 v, čez Trst 38 v.

Važnejša določila poštne hranilnice.

Vsi poštni uradi sprejemajo med navadnimi uradnimi urami tudi denar v svojo hranilnico in dajo po potrebi vsakršna pojasnila o vplačevanju in izplačevanju.

Vložnik je vsakdo, kadar sam ali zanj kdo drugi vloži znesek 1 K. Znesek mora biti s 50 deljiv. Vložnik sme imeti le eno poštno hranilno knjižico in vrednost te ne sme presegati 2000 K.

Prvo vlogo mora vložnik sam vložiti, da se podpiše s svojim navadnim podpisom, v knjižici na določenem mestu in na nasprotnem potrdilu (»protipisu«) ter pove stan, kraj, dan, mesec in leto rojstva ter svoje stanovanje; izvoli si tudi lahko »geslo« (to je kako poljubno besedo, katera mu v mogočih slučajih spričuje lastninsko pravico), kar pa napiše le v »protipisu«, sam si jo pa dobro zapomni. Knjižica in nje vročba so brezplačne.

Vsako vlogo vpiše poštni uradnik v knjižico in vrhutega pošlje vložniku poštni urad še prejemno potrdilo, ako je vloženo čez 100 K. Najmanjša vloga je 1 K, katero sprejemajo vsi poštni uradi.

Za manjše zneske kakor 1 K so pa »poštne hranilne karte«. Te karte z vtisnjeno 10 v znamko se dobe po vseh zalogah poštних potrebščin po 10 v. Na tako hranilno karto se potem prilepi še devet 10 v poštних znamk, kar znaša s vtisnjeno ravno 1 K. Te karte z znamkami izpolnjene sprejemajo potem vsi poštni uradi kot vloge po 1 K.

Znesek od 2 K do 40 K se takoj lahko vzame iz poštne hranilnice pri vsakem poštnem uradu, toda pustiti se mora najmanj še 1 K v hranilnici za tisto knjižico. Znesek pod 2 K in nad 40 K je pa treba pri poštno-hranilničnem uradu na Dunaju odpovedati, na kar se prejme, ako je bila odpoved v redu, kmalu »plačilno nakaznico«. — Vloge se obrestujejo po 3 odstotke.

Vložnik more zahtevati, da se za njegovo vlogo nakupijo državni obrestonosni papirji; mora pa tudi že tako vložiti v poštno hranilnico ter dobi posebno rentno knjižico.

Obresti v poštni hranilnici so proste dohodninskega in tudi drugih davkov. Vložna knjižica poštne hranilnice je nedotakljiva last vložnikov, ne more se mu ne vzeti, ne zastaviti, pa tudi ne zarubiti.

V čekovni oddelek stopi vložnik lahko tedaj, kadar vloži v poštno hranilnico najmanj 100 K, ki jih mora imeti vložene, dokler

hoče ostati pri čekovnem oddelku. Gledé zneska, ki to »osnovno vlogo« prehaja, lahko potem razpolaga in zahteva z ene strani, da se nakazane vsote vpišejo na njegov račun, z druge, da se poljubni zneski nakažejo katerikoli osebi ali tvrdki. Potrebne tiskovine za objavo pristopa z zavitkom, dajo poštni uradi brezplačno.

Natančen pouk o poštni hranilnici se nahaja v vložni knjižici.

Natančen pouk o čeku in njega porabi z vzorcem položnih listov in čekov dobi se pri poštnih uradih brezplačno.

*

Ploskovne mere.

1 danska milja	7.532 <i>m</i>
1 angleška milja	1.609 »
1 morska milja vseh narodov	1.852 »
1 francoska morska milja (= 3 morske milje)	5.556 »
1 norveška milja	11.295 »
1 ruska vrsta	1.067 »
1 švedska milja	10.688 »
1 geografična milja	7.420 »
1 stopinja ekvatorja = 15 geografskih milj	111.306 »

*

Metrična mera in utež in kratice za-nje.

1 meter = $\frac{1}{10,000,000}$ zemeljskega četrtnika (kvadranta).

1 kg = teža 1 litra destilirane vode pri 4° C v brezračnem prostoru.

Metrična mera in metrični utež je v veljavi razen v Avstriji še v Belgiji, Boliviji, Braziliji, Čile, v Nemčiji, Angliji, Francoski, Gvatemali, Italiji, Mehiki, Norveški, na Nizozemskem, v Peru, na Portugalskem, Švedskem, Španskem in Turškem.

Dolgostna mera: meter = *m*; — ploskovna mera: kvadratni meter = *m*²; — prostorna mera: kubični = meter *m*³; — posodna (suha) mera: liter = *l*; — utež: gram = *g*; — meterski stot = 100 kilogramov = *q*; — bačva za 20 meterskih stotov = *t*.

*

Denar vseh dežel.

Relativni kurz najobičajnejših novčnih vrst v kronah.

Amerika. Združene države, 1 dolar à 100 centimov K 4'93½
 10 dolarjev = 1 eagle, Južna Amerika 1 piaster
 (à 8 realov po 4 cuartille ali 100 centimov) » 5'11

Anglija. 1 funt šterlingov à 20 šilingov (Gw.) (Guin. 21 šil.)	K	24·01 ³ / ₄
1 šiling à 12 pensov	»	1·17 ¹ / ₂
Arabija. 1 Moka-tólar à 80 kabirjev (120 ¹ / ₂ Moka-tólarjev = 100 avstrijskih Marije Terezije tolarjev)	»	4·12
Argentinska ljudovlada. 1 peso fuerte	»	4·82
Avstralija. 1 funt šterlingov à 20 šilingov à 20 d.	»	24·01 ³ / ₄
Avstro-Ogrsko. 1 gld. = 1 gld. à 100 kr. = 1:85·06	»	2·—
in 1 krona à 100 vinarjev	»	1·—
Belgija. 1 frank à 100 centimov ¹⁾	»	—·95 ¹ / ₄
Bolgarija. 1 lev (frank) à 100 stotink v zlatu	»	1·—
Običajni denar v srebru	»	—·93
Braziliija. 1 milreïs (peso) v zlatu à 100 reïšov	»	2·58 ¹ / ₂
Ceylon. 1 rupija	»	2·35
Dansko. 1 krona à 100 oer	»	1·30
Egipet. 1 piaster (à 40 par)	»	0·25
Finsko. 1 marka à 100 pennijev	»	—·95 ¹ / ₄
Francosko. 1 frank à 100 centimov	»	—·95 ¹ / ₄
Grško. 1 drahem à 100 leptov	»	—·95 ¹ / ₄
Holandsko. Glej Nizozemsko.		
Italija. 1 lira à 100 centezimov	»	—·95 ¹ / ₄
Japonska. Račun v deželi 1 itzebou	»	1·76
Račun za Evropo 1 mehikanski srebrn dolar	»	3·59
Kanada. Postavno kakor na Angleškem, v prometu 1 halif à 5 s.	»	5·88
Kitajsko. 1 taël ali lieng à 10 tsienov, à 10 fenov 10 cashov	»	7·52
Kuba in Portoriko. 1 piaster à 100 centimov	»	5·10
Mehika. 1 peso à 8 realov à 4 kvartile	»	5·10
Nemčija. 1 marka à 100 pfenigov ²⁾	»	1·17 ¹ / ₂
Nizozemsko. 1 goldinar à 100 centov (ali 20 stiblingov)	»	1·99
Norveško. 1 krona = 100 oer	»	1·32 ¹ / ₄
Nova Granada. 1 peso à 10 dec. à 10 centov	»	4·70
Paraguay. 1 piaster à 8 realov	»	5·18
Perzija. doman	»	9·41
10 kranov, 1 kran	»	—·94 ¹ / ₄
10 dinarjev, 1 dinar	»	—·09·4
Rusija. 1 zlat rubel à 100 kopejk ³⁾	»	3·77
1 polimperial (novejšega kova)	»	19·04 ¹ / ₂
Srbija. 1 dinar à 100 paras	»	—·95 ¹ / ₄
Španija. 1 peseta à 10 realov 1à 00 centimov	»	—·94 ¹ / ₄
1 duros à 10 realov à 100 centimov	»	4·93
Švedsko. 1 krona à 100 oer	»	1·32 ¹ / ₄
Švica. 1 frank à 100 rapov	»	—·95 ¹ / ₄
Turčija. Najnovejši denar: kos za 20 piastrov	»	4·23
1 piaster (gerš) à 40 par	»	—·21
Vzhodna Indija. 1 komp-rup à 16 annasà 12 pijes	»	2·35

1) 0·95¹/₄ ali natančneje 0·95·3.

2) 1·17¹/₂ ali natančneje 1·17·56.

3) Papirnat rubelj ima menjajočo ažijo.

Romantični intermezzo.

(Zapiski starega devičnika.)

Ce bi hoteli najti vzroke človeškega dejanja in nehanja, če bi hoteli uganiti nagibe naših src in soditi po njih življenje ljudi, množic kakor posameznikov, morali bi imeti možgane velike kakor solnce. Ali pa bi se morali, neverniki, ponižati pred vsevednim Bogom in ga prositi razsvetljenja. Zakaj toliko neumosti je že počel človeški rod in jih še počenja, da ni mogoče razrediti zmesi, razvozlati ozlja, ki tiči v vsakem človeku in se imenuje življenje. Čudna reč! Danes ga vidiš, kako skače, uče, poje, pleše, jutri, kako binglja viseč na tramu s izplaženim jezikom in judeževimi očmi. Ali pa vidiš človeka, kako gresta po cesti, roko v roki in prijazno kramljaje. Naenkrat pa vidiš, da je brat vzdignil kol na brata svojega in ga je ubil. Pa sede kraj njega in strmi v njegovo krvavo lice ... Ali pa vidiš dekleta, ki te je včeraj objemalo, danes v naročju drugega, tebi pa kaže jezik.

Āmpak kdo ima možgane kakor solnce, kdo se hoče ponižati pred Vsemogočnim? Oj, neverniki! Vem, da nimate možgan kakor solnce in da ne verujete vanj, ki edini ve, kaj so ženske.

Āujte me, Āujte! Zgodilo se je tudi meni, resniĀno, resniĀno, moje življenje ima zaznamovati romantiĀni intermezzo. Ha, ha! Jaz? Kdo in kaj, kako ti je ime? Ne po-

prašajte! Mislite si, eden izmed tisočev ga je doživel. In se je zamislil, ko ga je doživel. Povem vam le še, da mi življenje ni prineslo bogvekaj, ne velikih razočaranj, ne mladostnih prevar, z boleznijo me ni še udaril Bog. Kot tisoči drugih sem živel tudi jaz, v malenkostnih in skritih borbah za vsakdanji kruh, in kot tisoči bom poginil tudi jaz, v pozabljenju utonil za vekomaj. Življenje nas majhnih, skritih eksistenc je kakor življenje črva, ki ruje in ruje pod zemljo, pa nenadoma ugleda beli dan. Gleda in se čudi, pa nazadje zasluti, da vidi beli dan. In ves vesel zleze nazaj pod zemljo in hoče naznaniti, da je videl beli dan. Pa pravi tako in tako, na dolgo in široko, ampak bratje črvički ne zvedo, da je gori na zemlji beli dan. On sam ga je videl, pa ga povedati ne more. Tako so tudi za nas majhne in skrite ljudi solnčni žarki dogodek, kot bi nas nevredne obiskal bil veliki gospod. Mrmramo in godemo, našega jecljanja ne razume nihče, dokler strahoma ne utihnemo in zdrevenimo. In vendar! Na zunaj mrtev les, na znotraj gorečega oglja žar. Na zunaj pustoš in dolgočasje, na znotraj solnčna krajina, življenje sanj in tihega hrepenenja. Moj vrt je zelenel in v njem je kraljevala žlahtna roža.

Hojadihoj, ta žlahtna roža, prelepa deklica. Pa je utonilo solnce, zamrznil je vrt, mrazovi so zamorili pisano cvetje. Umrta je tudi tista žlahtna roža, hudič je bil stopil na njo in jo je pohodil.

Pozdravljen hudič, ki si pohodil mojo žlahtno rožo!

I.

Bilo je v času, ko se je moje lačno študentovanje nagibalo h koncu. Moji upniki in takozvani dobrotniki so me že pisano gledali in mi svetovali to in ono. Jaz pa sem bil takrat apatičen za vse. Ničesar me ni zanimalo; ne knjige, ne politika, ne tiste veličastne revolucije, ki so se vršile po svetu. Malomaren sem bil celo za naravo in ženske v tistih vročih avgustovih dneh.

Bil sem doma na počitnicah pri očetu. Imeli smo belo hišo, premoženja pa toliko, da ni bilo stradanja. Moj oče je bil zelo čuden človek. Navadno je molčal po cele dni, postajal po delu pred hišo in se oziral v nebo. Odgovarjal je z dá in ne, le redko se je spuščal v daljše pogovore. Bil je pobožen in bogaboječ mož in vse verske dolžnosti je opravljal s krščansko resnobo. Vsak večer se je nagnil nad mizo, položil glavo med z molekom ovite dlani in je začel rožni venec s pojočim, žalostnim glasom: »Verujem v Boga očeta, vsegamogočnega stvarnika nebes in zemlje...« Kdor bi jih bil čul, te dolge in iskrene molitve, veroval bi ž njim v Boga, v rimsko cerkev, v vse, kar bi le hotel. V mehkih trenutkih sem se navdušil tudi jaz in sem ga zavidal zavoljo trdne vere in sreče, ki jo je našel v njej. Drugače pa se nisva razumela. Bil sem takrat širok ateist in mu nisem prav nič skrival, da se ne strinjam ž njim. Lep in večer je boj med očetom in sinom. Midva sva ga bojevala kruto, oče žilav in brezobziren, jaz viharen in ognjen. Vsaka nedelja je bila črn dan, ki se je začel s kregom in neumnim, tragikomičnim besedičenjem, končal pa z mučnim molkom. Včasih sem ga skušal mirno in odkrito uveriti, da pač ni mogoče, da bi se njemu na ljubo hlinil in pretvarjal, toda oče mi je odgovarjal rezko in odločno: »Jaz bom dajal račun od svoje hiše, dokler si pod mojo streho, moraš biti tak, kakor jaz hočem in vem!« Žugal mi je, da me napodi in ko je to ponavljal, sem pobral nekega večera vse svoje reči in odprl vežna vrata. Težko mi je bilo pri srcu, ker nisem vedel pod solncem, kam bi šel. In ker sem neumno mehkega otročjega srca, me je prevzela na pragu taka žalost, da nisem mogel zadušiti glasnega ihtenja. Tedaj pa je prihitel iz hiše, vzela mi je kovčeg iz rok, tako mi je dejal oče moj: »Ne hodi nikamor, doma ostani. Saj te imam...« Menda je hotel reči, da me ima rad, pa se je sramoval take besede. Drugo jutro me je ustavil na pragu in mi je ponudil denarja, ne da bi me po-

gledal: »Tu le imaš...« Obrnil sem se in odšel. Mešano čustvo gnjeva, gnjusa in usmiljenja je vstajalo v mojem srcu. Umaknil sem se v gozd in dolgo taval in hudo mi je bilo.

Take malenkosti so me utrudile in me storile malomarnega. Živel sem mirno tje v en dan in se nisem razburjal. V tistih vročih dneh nisem mislil in delal menda ničesar, kar bi bilo spomina vredno. Pregarjal sem po dvorišču kokoši, metal za mačkom kamenje, kopal se v domačem potoku in ležal po cele ure na vročem pesku. Včasi me je nagnala sitna vest h knjigam, ampak zalučil sem jih navadno v kot in poslal vse skupaj k vragu. Če sem pomislil, kaj pač utegne biti iz mene, si nisem dolgo razbijal glave, poslal sem tudi svojo prihodnjost k vragu. In ko sem se naveličal takega pošiljanja k vragu, sem preklinjal in sem se jezil, da ima naš jezik tako malo sočnih kletev. Potem sem pa navadno nekoliko pokoketiral sam s sabo, laskal si inteligenco in zopet zablodil v ljuto nevoljnost in nazadnje sklenil, da pojdem nekam po svetu, kamorkoli. Saj moje življenje vendar ni nikomur koristno in nihče ga ne potrebuje. Če se pa najde norec, ki bi se zanimal za mene, mu nagajivo pokažem svoje spoštovanje, služiti mu pa ne maram, niti z eno samo mislijo.

Vse se mi je zdelo tako enostavno, dolgočasno in neumno. Vsi ljudje so bili za mene bedaki; dasi sem slutil, da se jim po krivici rogam. Spominjam se človeka, ki se je ustavil pri nas in prosil vode. Bil je profesor, ki je proučeval fauno in floro naših pokrajin. Postregel sem ga, kakor sem vedel in znal, potem pa razpredel pogovor. Govoril je navdušeno o fauni in flori... Bože moj, kako se more človek navdušiti za fauno in floro... Pa je preskočil na barve in se je kregal nekaj o Goethejevih in Schopenhauerjevih barvnih teorijah. Tako me je bil utrudil in ujezil, tako nesramno je krilil z rokama in poskakoval krog mene, da sem se hladno poslovil. Odšel je začuden in s hitri m

Norveška svatba.

koraki — fauna in flora... In ko je nekaj dni pozneje jadral čez polje naš domači kaplan, črn in nervozen kot satanček, sem se mu skrtil v kravji hlev in težko dihal. Gnusili so se mi taki učeni ljudje, ogibal sem se jih in sem še najrajše govoril s kmeti. Kmetje so najdostojnejši ljudje. Prijazni so, vljudni so; kadar je treba, udarijo, kadar je treba, molijo. Nikoli ti ne povedo resnice, zato je pa tudi nikoli ne menjajo. Zmiraj imajo za tebe lepo besedo, prijazen nasmeh, dasi te na tihem psujejo in imajo svojo trdno, neomajno sodbo o tebi. Pa to me ni nič motilo. Govoril sem ž njimi veliko, popivali smo skupaj po vaških krčmah.

Kakšna slast sedeti pod nizkim stropom, srkati sladko vince, poslušati pogovore enostavnih, dobrih ljudi in povedati svoje mnenje, kadar te vprašajo zanj! Vse teče gladko, neprisiljeno, in če se ljubi gostje stepo med seboj, je tudi čisto naravno. Presedel in prebedel sem mnogo lepih ur po vaških krčmah kot svoje dni pregnanec Machiavelli. Ampak tudi krčem sem se začel ogibati. Pristudile so se mi, dolgočasile so me, in mala okolnost me je popolnoma odvrnila. Oče me je bil namreč opomnil zavoljo natakariče, češ, da se širijo po vasi čudne govorice o meni. Jedro in zdravo dekle je bila, lepa pa ne, ali zabavna. Marsikako uro sva prekramljala skupaj. Kako so mogli govoriti kaj tacega! Zakaj niti na misel mi ni prišlo, da bi se bil dotikal njenih polnih rok, kaj še le, da bi jo bil božal in poljubljal v mraku za stajo! Sem vendar imel principe o higijeni in estetiki...

Doma se je zgodilo nekaj nenavadnega, kar mi je dalo mnogo opraviti. Sestra je bila nasadila koklo. Petnajst jajc je položila na slamo v rešeto in je postavila vse skupaj pod streho. Kokla je bila voljna in je pridno sedela, jaz pa sem jo hranil in napajal. Njene motne, strogo resne oči so me priklenile na tram kraj rešeta, in posedal sem poleg nje po cele ure, jo božal in se pogovarjal ž njo, da je godrnjala z neprijetnim kurjim glasom. Sestra me je opominjala, češ, da bi kokla utegnila ostaviti gnezdo, če jo bom zmirom

gledal. Nisem je ubogal, in čimbolj se je bližal konec valjenja, tem češče sem lazil pod streho. »Gnezdo bo zapustila«, me je svarila sestra, in res, zgodilo se je tako. Neko popoldne je zletela na dvorišče, in vsak bi bil dejal, da se hoče samo nekoliko okopati v pesku in se sprehoditi. V resnici pa je bila sklenila, da se ne vrne več pod streho. Zaman sem jo lovil po travniku in jo nosil na rešeto, zmirom mi je ušla. Tudi z zvijačo je nisem mogel pridobiti, ko sem bil poveznil na rešeto kurnik, da bi ostala in valila. Nič več ni ubogala, počeniti ni hotela, neprestano se je kregala. Nevoljen sem jo pognal, in z zmagoslavnim kokodajskanjem je zletela na dvorišče.

Sestra me je oštela, jaz pa sem previdno molčal. Pri-nesla je velik lonec, dela vanj mehkega perja in je po vrsti zakopala težka jajca. Žugala je, da se lonca niti dotakniti ne smem. Vendar pa sem tudi pri loncu neprestano sedel in poslušal, kdaj bo začivkalo. Peti, šesti dan je bilo, ko sem hitel oznanit sestri veselo rojstvo. Izvalilo se jih je pet, majhni so bili in rumeni ko žganci, komaj so stali na šibkih nožicah. Tako drobni so bili, tako milo so gledali in čivkali tako žalostno, da se je zganilo v mojem srcu nekaj očetovskega. Pobral sem jih in jim bil skrbna kokla. Ko sem jih vodil po dvorišču, so se čudile kokoši, moji mali pa nekako ponosno tekali za tako imenitno koklo. Prava kokla pa je trenila s hudobnim očesom in je šla bahato mimo.

Ampak tudi piščancev sem se naveličal. Zanimaril jih popolnoma in sem se jezil, da sem mogel biti tako otročji. Prijela me je grenka nevolja, trma otroka, ki se je nasitil igravic. Otresujoče sem se obnašal, govoril in menda tudi gledal kot anarhist. Zakaj oče me je ulovil nekega večera.

— Kaj postopaš okoli kot klavrn pes, je dejal. Ali si bolan?

— Dolgočasim se! sem odvrnil, ne da bi uvaževal njegovo skrb za mene.

— Vidiš, to je zaradi tega, ker nimaš vere. Ko bi veroval, se priporočal Devici Mariji, vesel bi bil in ne bi tako zaspano in naveličano gledal. Jutri je praznik . . .

— Kakšen praznik?

— Marije, ki je strla hudiču glavo. Pojdi z menoj, greva . . .

— Pa kaj zato, če je praznik Marije, ki je strla hudiču glavo? Če bi bil hudič Mariji strl glavo, pa bi bil jutri praznik hudiča, sem odgovoril nevoljno in v istem trenutku že obžaloval, da sem tako neprevidno ponovil besede francoskega skeptika. Zakaj učinek je bil grozen! Kako je vstal, kot bi ga bil zabodel z nožem, kako me je omeril z jeznimi, žarečimi očmi! V resnici, njegova duša, njegovo čisto in pošteno življenje, enotno in močno v svojem prepričanju, vse je bilo v njegovih očeh. Nagnil se je nekoliko, povzdignil je preteče roko in — »Tako!« je zaklical zgražajoče, pljunil pred mene in me je ostavil samega. Le ta trenutek sem se vdajal čustvu obžalovanja, milovanja in menda tudi občudovanja, potem pa sem vstal in odšel v lepo noč. »Kaj me briga?« —

Moja malomarnost je dosegla vrhunec s sklepom, da se ne zmenim za ničesar več, z nikomur da ne govorim, kar ni neobhodno potrebno, da živim ko drevo, ki prejema od zgoraj toploto in rosni blagoslov. Sprva se mi je zdelo, da je ta moj sklep nekaj pretiranega in da ne odgovarja moji naravi, v nekaj dnevih pa sem uvidel, da mi ne dela nobenih sitnosti, da je bila torej nujna potreba, izvirajoča ne toliko v okoliščinah samotarja, kolikor v moji duši. Ukrenil sem vse potrebno, da ostanem dosleden in da živim izključno po zahtevah svoje lastne narave. Najpoprej sem vse obsojal. Spominjam se jate vrabcev, ki so se ženili nekega jutra po našem sadnem drevju. Kričali so in si pripovedovali venomer, dokler da so se vzdignili in z velikim čivkanjem zleteli na streho. Nehote sem se ozrl po njih in moje lene misli so jih obsodile: Norčavi, neumni zarod, ki

je vesoljnemu stvarstvu v nadlego. Nisem jih pa obsodil zategadelj, da bi znesel nad njimi kakšno nevoljo, kajti nevoljen nisem bil, ampak kar tako sem jih obsodil, da so norčavi in neumni zarod. Obsojati vse in vse prezirati brez premisleka in utemeljevanja. Zdelo se mi je, da je v takem načinu mojega mišljenja posebna premoč nad vsem, kar pride pred moje oči in misli. Le tako da se lahko odkrižam dolgih premišljevanj in ostanem v duševnem ravnovesju. Na tem pa mi je bilo največ! Bal sem se sitnih vznemirjanj duševne gladine, viharjev, žalosti sem se ogibal kakor nagle plohe. Kadar se mi je zdelo, da mi postaja tesno in da moji pogledi blodijo, iščejo nekaj sladkega, močnega, velikega, sem poiskal kakoršnokoli razvedrilo. Počenjal sem pri tem dostikrat zelo neumne in smešne reči. Ležeč na postelji, sem brcal z nogama do stropa, se utrudil in počival, potem se postavljaj na glavo... In če sem pri tem slučajno cepnil na tla in se pobil, sem se smejal in nazadnje samega sebe preveril, da me nič ne boli. Nekaj blaznega je bilo v takem početju, kar sem po premisleku s strahom opazil. Prav je imel Turgenjev, ko je razdelil ljudi na Hamlete in Don Quijote. Brezdvomno spadam med poslednje, ki se ne brigajo za blaginjo svoje lastne osebe, ampak zasledujejo, zavedno ali nezavedno, idealne smotre, kar jih pri vseh ljubih ljudeh osmeši. Najhujše pa je, kadar postaja človek smešen samemu sebi in kadar začuti, kako padajo, gasnejo visoki plameni njegovega navdušenja. To sem občutil jaz. In mesto, da bi bil pokrtil razočaranega idealista s plaščem tihe resignacije, sem ga z lastno mi surovostjo privezal na vrv in ga vodil po svoji duši v svojo žalostno zabavo. Mislim, da se v tem razlikujem od slavnega Don Quijota.

Vendar pa me je dohitela včasih temna slutnja, ki se je nisem mogel obraniti. Zdelo se mi je, da bi na glas zaihtel, ko bi me nekdo zaklical po imenu in bi bil njegov glas mil, iskren, ljubeče očitajoč...

Da bi šel za njim, kamorkoli bi veleva.

II.

Kaj bi vendar počel? sem se vprašal solnčnega jutra.

Stal sem pred domačo hišo, bos in gologlav, neumit in nepočesan, kakor sem bil prilezel iz svojega gnezda na senu. Gledal sem po zelenem travniku in nisem mogel premakniti pogleda drugam, tako je godila temnoživa zelen mojim očem. Nežna, že pokošena trata je sušila roso na solncu, lahen jutranji veter se jo je tuintam dotaknil sunkoma in zbežal kakor dober sel proti gozdu. Moj oče je razkapal nekaj po njivi, njegovi beli rokavi, zavihani do laktov, so se bleščali na solncu. Kadar je vzdignil motiko, se je zasvetilo ostro železo, nekaj srebrnih žarkov je sedalo nanj in zopet izginjalo, ko se je zagrebla v zemljo bleščeča kovina. Opazoval sem to igro solnčnih žarkov in zeval kot delfin. Pa sem zagledal človeka, ki je korakal tam od gozda. Čokat možicelj je bil in palico je imel v roki. Zibal se je v hođu krepko na to in ono stran, naš pismonoša je bil. Oče je ustavil delo in sloneč na toporišču čakal. Ko ga je spoznal, je zopet zavihtel motiko in se ni zmenil zanj, dokler ni prišel mimo.

— Ali je vaš sin doma, je vprašal, imam pismo za njega!

— Doma je, lenobo pase, je odgovoril oče in pokazal na mene.

Vročil mi je pismo in tožil o hudi vročini, ki pripeka že na vse zgodaj. Jaz sem molčal in se nekoliko sramoval svojih bosih nog pred njim, obutim človekom.

— Kako pa se imate na počitnicah? je vprašal in našigal pipo.

In ves srečen, da se lahko nekoliko pogovori, je začel tožiti o bolečinah v desni nogi. Da se je bil prehladil že pri vojaki, da je bilo pri vojaki zelo lepo in da ni več dandanes takih vojakov kot svoje dni. Potem govori o svojem prijatelju, ki mu je onega leta zlomilo nogo, ko so

nalagali velik parni kotel. Da še danes ni zdrav in da je včeraj dejal: »Ne bova dolgo!« In pri tem da je pokašljeval in bil čudno bled. Jaz pa tega prijatelja ne poznam in bi rad čital pismo.

— Še imate danes veliko pošte?

— Saj res, še precej! Tam in tod! — in je odrinil z vljudnim pozdravom.

Odpiram pismo, ogledujem pisavo, poiščem podpis in preletim kratko vsebino. Dekle mi piše, moja prijateljica, ki je že dolgo nisem videl. Vabi me na veselico, ki se bo vršila prihodnjo nedeljo, in prosi, da bi zagotovo prišel. Lepe prijateljice pridejo ž njo, lepe in zanimive. Še enkrat prosi in me srčno pozdravlja.

Da bi šel na veselico? Kaj bi neki tam? Poslušal petje, dolgočasil se ob diletantski predstavi, potem se pa napil in prišel pondeljek zjutraj siten in praznih žepov domov. Kaj bi tam na veselici? Ne pojdem, zagotovo ne! Prijateljico sicer spoštujem, dobro dekle, pa — ampak lepe in zanimive so njene družice, pravi! Kakšne so neki?

Že pri tej misli me je bilo sram, da stojim bos in neumit pred hišo. Hitro odidem in čez pol ure sem že bil v imenitni študentovski obleki. Tako nečimären sem bil, da sem zavoljo »lepih in zanimivih« postal hipoma kavalir in in si dejal, da mora biti človek z vsako žensko, bodisi z najgršo ali najstarejšo, bolj obziren kot z najboljšim prijateljem. Dva naslednja dneva pred nedeljo sem prebil v radostnem pričakovanju. Viharno vesel sem bil in govoril z vsakim, ki me je hotel poslušati. Sestri sem pripovedoval, zdi se mi, o asirski sužnosti Izraelcev, popisal ji bedo in trpljenje tega naroda tako živo, da se je čudom čudila in so ji pritekale solze v oči. Lupila je krompir in na pragu je sedela. Kadarkoli se je vzdignila, da pogleda v kuhinjo in premakne lonce, sem stopil za njo in ji pripovedoval. Od Izraelcev sem prešel na stare Grke, obleganje Troje, ji opisal homersko. Junak Eneja in njegova pot jo je zanimala naj-

bolj, a nesrečna kraljica Didona se ji je smilila, da me je večkrat prekinila s klicem: »Uboga ženska!« Odisejeve blodnje in njegovo srečanje s prelepo Navzikajo, končno svidenje z zvesto Penelopo, moji medli orisi sivih, homerskih časov, vojne in bitke narodov, dejanja in nehanja zgodovinskih herojev, vse trpljenje človeštva, ki stremi za resnico in svobodo, pa nima v tem gigantskem boju kot svoj razum in dvoje slabih oči, dvoje slabih rok, — vse to se je zlivalo v bronast glas, ki je močno preglasil in ji dal pozabiti večerni Ave Marija. S svojim lastnim trpljenjem sem barval svoje pripovedovanje. Glas se mi je tresel in vedno bolj sem občutil, da se je v meni nakopičila bol, ki ji moram dati duška z besedo med ljudmi. Minil me je ves tisti lažnivi mir, vsa tista sebi samemu hlinjena malomarnost, s katero sem sklenil iti življenju naproti. Rastopil sem se bil, bilo mi je lažje, ne da bi se vprašal odkod in čemu je prišla taka izprememba. Tudi očetu sem se bil približal in začel dolge pogovore. O zemlji, o solncu in zvezdah sva govorila, sede zvečer pred hišo, ko je na severni nebesni strani padal Veliki Voz. Urni Delfin na vzhodu je bežal skoro vidno mimo drugih zvezd, žareča večernica se vzdigovala vedno višje. V soboto zvečer je bilo, ko so domači malo ranije prenehali z delom. Oče je bil izredno živahen, dasi se je omejilo njegovo zanimanje zgolj na vprašanja. Razkladal in in tolmačil sem mu vse tiste moderne hipoteze in teorije o razvoju gmote in sem mu z lahkimi prisposodobami skušal razjasniti postanek sveta, kar meni samemu ni bilo prav jasno . . . Tu pa sem naletel na žilav odpor, kajti krščanski Bog je bil po sredi. Poln dobre volje in ljubeznive pripravnosti sem hotel obiti tudi to vprašanje, ampak oče me je ustavil.

— Ali veruješ v Boga, ali ne veruješ?

— Verujem! Ampak jaz nosim svojega Boga v srcu, v srcu ga čutim, na tihem ga molim in častim. In moj Bog ni takšen kakor vaš, moj Bog je večji, mogočnejši in meni

bliži kot vam vaš Bog, ki se ga samo bojite. Saj veste — sem se obrnil iskreno in zaupno k njemu, — saj veste, da nisem hudoben človek, da ne želim nikomur nič hudega in da smatram vse ljudi nesrečne, ker nismo sami krivi, da smo na svetu.

Čutil sem, da ne govorim prav, da sam sebe ne razumem in da ono, kar nosim v srcu, označujem premedlo, preboječe. Oče je to zaslutil in me je zaskočil.

— Zakaj pa potem ne hodiš v cerkev, zakaj ne opravljaš verskih dolžnosti? Že dolgo let te nisem videl, da bi bil pokleknil k molitvi. Poskusi enkrat, izmoli vsaj očenaš, boš videl, lažje ti bode!

Gledala sva se iz oči v oči, in ko je izgovoril, sem jih jaz prvi pobesil. Jaz človek misli, človek kulturnih razpoloženj, v svoji naobrazbi visoko nad njim, jaz plod vseh mogočih modernih idejnih struj, sem pobesil oči pred njim in to zaradi vprašanja, ki bi ga bil drugače zastopal z gorečnostjo divjega jakobinca! Kako mogočna, kako vzvišena je vendar vera naših ljudi, v svoji čisti enostavnosti kako sveta! Kaj bi dal za tako močno vero?

Omahoval sem pod težo njegovih besed, topil se pod njegovo enostavno pa toplo zgovornostjo, ko me je spominjal naukov rajne matere in mi slikal srečo, ki jo najdem, ako se spokorim. Brez dvoma bi se mu bil uklonil, popustil zavoljo čustva in mu nehlinjeno priznal, da je resnica na njegovi strani. Ko bi ne bil začel s tistimi ogavnimi pridi-garskimi operacijami, ki kažejo iz prižnic in spovednic lese-nega hudička v strašilo neumnim ljudem! Vrglo me je nazaj in pred hipi prijetno čustvo mi je postalo zoprno in odurno, da sem se ga sramoval in ga zaničeval.

— K spovedi pojdi in k obhajilu, če ga boš vreden, pa te minejo vse brezverske muhe! je končal in se je ozrl po nebu.

Vstal sem brez besed in zlezel na svisle.

Cela ta noč je bila hrepenenje. Ležal sem v senu, globoko zarit, z rokama pod glavo, v glavi pa sto ognjenih misli o naših ljudeh, o našem narodu. V nemirnem polsnu sem zasledoval življenje naše narodne duše stoletja nazaj. Naenkrat se mi je zazdelo, da vidim neizmerno, nepregledno stepo. Okoli, vse naokoli nizko obzorje, tajinstven somrak od zemlje do neba. In zopet velikanski ogenj na sredi stepe, v bogatih plamenih ogromno gromado, do neba žarečih ognjenih jezikov. A od neba prihaja oblak, črn in gost, in pritiska na ogenj, duši ga tuintam, popolnoma ga ugasne tuintod. Pa zopet se vzdigne, vzbuhti v krvavih plamenih, nanovo zaživi v prelepih ognjenih barvah. Vedno bliže me nosi hrepenenje, da se združim s tem ognjem. Glej, že sem pokleknil pred žarečim robom, roke sem povzdignil in molil ta goreči ogenj, borbi svetlobe s temo žrtvoval svojo srčno kri. Zajeli so me sikajoči plameni, zagrnili me celega, vedno višje me nosili na gromado, odkoder se oziram nazaj po plamenih, divjih, rastočih, krvavih. In ko pogledam k nebu, ni bilo več teme, ne črnega oblaka, zvezde so ljubko migljale.

Zbudil sem se. Skozi špranje je gledal nebesni azur, drhteč v nočni tišini. Proti zapadu je mirno plula polna luna, kot skrbna ženka, ki kleče na prtju vpleta bele rože, bele zvezde po temnosinjem nebu. Zbolelo me je srce, ko sem jo zagledal, sladka žalost ga je zalila do vrha. Pa ni bila žalost, ampak hrepenenje je bilo, hrepenenje po lepi ženski, ki nas prevzame, kadar se nenadoma prebudimo in začujemo tajinstveno, hrepeneče ihtenje prirode. Po belem dnevu koprni priroda in le samotna srca jo razumejo.

In potem sem zaspal brez sanj, in potem se zopet zbudil, slavno nedeljsko jutro me je pozdravilo s smehom solnčnih žarkov. Doli po dvorišču se je kregal oče, sam bogve zakaj, po svoji stari navadi. Tako se je kregal vsako jutro, podvival se krog hiše, pregledujoč vsako stvar in oštevajoč bogve koga. Nihče mu tega ni zamerjal, meni je to celo ugajalo kot stara pesem, ki me spominja mladostnih

dni. Ko je potihnil njegov kreg, sem vedel, da se je odpravil v cerkev in sem zlezal na plan.

Solnce je stalo že visoko in nebo je bilo jasno kot ribje oko, kakor bi rekli stari pisatelji. Jutro je bilo veselo, prešerno žgolenje škrjancev je donelo po zraku. Stal sem pred hišo in zopet gledal kričave vrabce, ki so se ženili po gostem drevju. Nič več mi niso bili zoprni, da so neumni in norčavi zarod, jih nisem obsodil. Prsi so se mi širile skrivne radosti. Naenkrat sem se spomnil, da sem mlad in svoboden, zdrav in živ, kot oni vrabci na drevju, in sem zaukal iz polnih prs, zapel veselo pesem in se šel oblačiti.

Bil sem sam doma, vsi so odšli v cerkev. Zajutrnica niso kuhali, zato sem si ga kuhal sam. Nacepil sem suhih tresk in zakuril v štedilnik in pristavil mleko. Pa se mi je zdelo neumno, kaj bi kuhal zajutrki! Odstavil sem mleko, pogasil ogenj in poklical mačko. Priletela je od nekod, ko pa je spoznala mene, je nezaupno obstala in mijavkala vprašajoče. Kajti vse dni sem sva si bila nespravljava sovražnika, preganjal sem jo, kjerkoli sem jo našel. Nalil sem ji mleka v skodelico in jo prijazno povabil. Oprezno je nastavila gobček, še zmirom nezaupno in boječe. Pogladijo jo po hrbtu in vse je bilo dobro. Z visoko povzdignjenim repom in z elegantno pozo je začela srebati, jaz pa sem si v šali dejal, da se mora človek pomiriti z mačko, kadar se odpravi med ženske.

In potem sem se začel oblačiti. Bože moj, kako nečimerno sem se oblačil! Tri kravate, bela, sivkasta in zamolklordeča, so mi delale največ preglavice. Katero bi? Po dolgem poskušanju sem se odločil za zadnjo in jo privezal ženijalno. Trikrat sem se počesal, kako imenitno, bože moj! Vsak las je ležal kot prilepljen! In klobuček sem postavil na glavo kakor zlato krono! Poiskal sem palico in izstopil. Na pragu sem še pogledal nohte in našel, da so predolgi. Hitel sem po škarje in jih prirezal, umil si še enkrat roke, zaklenil vežna vrata, položil ključ na skrivno mesto in...

Šel sem po beli stezi med travniki z eleganco pariškega dandy-ja in prišel srečno na široko državno cesto. Solnce se je smejalo, nebo je bilo čisto kot ribje oko in tako dalje... in tako dalje...

III.

Bil je prostor ograjen, z jelševjem zastavljen. Ob ograjah so stali šotori in nudili rujnega vina, jestvin, cvetja in drugih veseličnih reči. Ljudi je bilo živahno torišče, vse se je gnetlo križem. Ob hitro pripravljenih mizah so posedali lačni in žejni, bolj razposajeni in vztrajni so tekali okrog, pozdravljali se z znanci, stiskali si roke, smejali se in bili široke, praznične volje. Dekleta so v lehnih letnih toaletah žarela na solncu kot zrele breskve, prejemala poklone gospodičev, čevrljala, kramljala, razlikujoč se po svoji živahnosti od večjih in manjših skupin resnih, rejenih gospâ. Odnekod je drvila poskočna koračnica, debeli bas se je razlegal najbolj, v svesti, da vlada s svojo široko ravnodušnostjo nad vsem materialnim veseljem tega slavnostnega prostora.

Ko sem se pomešal med ljudi, je zbežalo moje veselje, moje navdušenje padlo popolnoma. Temna praznina je nastala v mojem srcu, gnus se me je polotil in se objavil v prezirnem nasmehu. Začutil sem, da ne spadam med te ljudi, da sem prišel med nje kot navdušena veša, ko je zagledala gorečo svečo. Že sem se odpravil in šel počasi mimo gruče žensk, ki so bojevito hihitale. Ne vrši se po njih, sem zažigal cigareto in se okrenil, ko mi je nekdo položil roko na ramo.

— Lepó, lepó! me je nagovorila s pojočim glasom prijateljica, ki mi je bila pisala.

— Ste vendar prišli in kar sami? je nadaljevala, motreč me z nebeško modrimi očmi. — Pojdite z mano, mi se imamo imenitno, večja družba nas je! Tam le! — je pokazala s prstom in me potegnila s sabo.

Leonardo da Vinci: »**Monna Lisa**«.

Nerodno kot medved sem stopal za njo, komaj sva se prerila skoz silno gnečo. — Pojdite, me je vlekla za roko, belo in polno in vročo, da sem se je slastno oklenil. Moji pogledi in moje misli so obtičale na njej, poželele jo, poljubovale. In od roke so zablodile po njenem vitkem stasu in se začudile njenim obilim plečam, belemu vratu, stolpu Damaskovem iz Salomonove visoke pesmi. Kljub silnemu navalu krvi, ki je zavrela v meni, me je vendar nadvladala sadistična misel, ki se je nisem mogel obraniti: kako bi švignila kri iz tega belega vrata, ko bi se zarilo vanj ostro železo! Na mah pa sem se je sramoval in strahoma preiskoval, odkod in zakaj me je prevzela. Ali me je sramota tako podivjala, da se je elementarni izbruh veselja spremenil vsled razočaranja v cinično krutost? Pa nisem imel več časa, da bi premislil do kraja, kajti mrk in mračen sem opazil, da stojim pred večjo družbo.

Predstavili smo se, podali roke, za hip pomolčali in dobili vina. Prijateljica je polnila kozarce, mi drugi smo se radovedni ogledovali. Bili so trije mladeniči, res mladi in krepki fantje, študentje po poklicu, po srcu slovenski veseljaki, ki jim teče življenje gladko po zlati srednji poti. Meni na desno je sedela prijateljica — Jelica ji rečem — na levi neka druga gospodična, ki ji ne vem imena. Na nasprotni strani sta bili tudi dve, ki jih pa nisem upal pogledati. Dušila me je tesnoba v grlu, čelo se mi je naoblačilo. In da skrijem pred družbo svojo slabo voljo, sem vzdignil kupico, trčil s sosedi in jo izpraznil do dna. Eno, dve, tri in moja čemernost se je topila, široko veselje se me je lotevalo bolj in bolj. Glasan in razposajen sem začel zabavati družbo, smejal se in se blagohotno prepiral za vsako malenkost, koval dovtipe in pozabil na vse »principe mračnega čela in grdih pogledov«, ki sem jih bil prinesel iz svoje skeptične samote. Skratka, bil sem na potu, da se kanibalsko napijem — in potem sem nenadoma umolknil.

Zakaj opazil sem nasproti dekleta, nikoli, nikoli še takšnega. Velike, temnorjave oči so se zagledale v mene vprašajoče, in njih nedolžni svit mi je presunil srce. Zamolklordeča polt, mestom posuta z belimi pegami zdravja, je vzbujala v meni močno čustvo nežnosti. Bila je razoglava in njeni po sredi razčesani lasje so padali na vsako stran v bogatih, gladkih črnih kodrih, ko mehke golobje peroti, pokrivajoč sence. In med lasmi, med temi mehкими peroti, se je bleščal beli trikot visokega čela. Fina, ljubezniva črta od brade do svetih deviških grudi, je spominjala angelja, ki moli.

In proč je bilo opojno vinsko razpoloženje, proč s šalo, smehom in veselim hrupom, — padel sem nekam in in zatrepetal pri navalu močnega čustva ljubezni. Brez dvoma, zaljubil sem se v istem hipu, zaljubil se s strastjo samotarskega starca, z mogočnostjo duha, ki išče demonskih skrivnosti, spenjajoč se po svojih ponosnih mislih v višave novega življenja, pa se nikoli zadovoljen vrača truden in napol blazen k ženski, edinemu zavetju in dopolnilu svojega bitja. Oj da, zaljubil sem se z vso svojo mlado, spočito in vročo krvjo in začutil v svojem anarhističnem srcu nekaj trdnega, nekaj znanega. In sem vedel, da so to bile sanje prvih mladeniških let, davno prezrena koprnenja, iz bogve kakšnih vzrokov zavržena in potuhnjena romantika. Prisotnost tega krasnega bitja me je popolnoma spremenila. Oči so drugače gledale, usta drugače govorila, vse kretnje se ublažile. Zamaknjen sem zrl samo njo, poslušal samo njeno gladko govorico, obdal jo s čarom vso in vso, spletal ji vence fantazije. Dokler se ni sklonila k meni Jelica in mi prišepnila Kettejeve verze:

Saj vi glasovi ste bili,
ki mene prevarili ste,
saj vi pogledi ste bili,
ki mene preslepili ste.

Zdrznil sem se in se zavedel. Družba se je glasno smejala, s smehom plačala študenta, ki je povedal zanimivo dijaško anekdoto. Pili smo zopet in zopet. Jelica mi je pripovedovala o svojih razmerah, o svojem življenju, odkar se nisva videla. Naenkrat pa se je živahno okrenila k meni, povzdignila roko in smeje se vprašala: — Kod hodijo vaši pogledi? — Kdo je ta gospodična? sem ji odvrnil in zvedel ime in bivališče svoje ljubezni. Krstno ime je bilo navadno, vsakdanje in po mojem navdušenju tako lepega dekleta nevredno.

— Hedone! sem zaklical v svojem srcu, tako te bom imenoval jaz. Hedone, slast, bodi tvoje ime! Hvaležen sem ti za pogled, s katerim si me osrečila.

Ko smo se vzdignili, da pogledamo javno telovadbo sokolskega društva, ki je priredilo to veselico, je stopala Hedone z ostalo družbo, jaz pa sem ostal zadaj in se pomešal med množico. Zdelo se mi je potrebno, da na tihem uživam svoja nova čustva, tako neizmerna, svetla, solnčna, jasna. Godba je zaigrala koračnico in mlada telesa telovadcev so se zazibala v prijetnem ritmičnem taktu. Vse naokrog je molčalo, z napetim zanimanjem je zrla tisočglava množica svoje ljubljence. Vsak izmed teh tisočev je čutil blagodejnost skupnosti, po možnosti svojega srca bolj ali manj ljubil domovino svojo in utrdil vez, ki ga spaja s to množico trenutno enako mislečih. Evo naše slovenske Olimpijade — dalje si nisem upal, zakaj beseda »slovenske« mi je zaprla pot v davnino. Spomnil sem se sinočnega večera, prepira z očetom in vseh svojih ognjenih misli o domovini, o narodu in o slovenski duši — ah, saj to ni mogoče! Ampak dejal sem si: Če ni vere v tvojem srcu, pa je vera v teh tisočih okoli tebe, ali boš obupal? S tem vprašanjem sem se tolažil, ponavljal si ga venomer in sem ljubil . . .

Polagoma pa je prišel večer. Telovadci so odkorakali, godba je utihnila. Zdelo se je, da se je razlezla med ljudmi in dala vsakemu po veselo noto za ta večer. Šum je po-

stajal večji. Veselje je hodilo od mize do mize, dotaknilo se vsakega srca in kmalu se je oglasila pesem. Tuintam, tuintod, potem pa vsepovsod. Mogočne davorije, viharne napitnice, zaljubljene pesmice so krožile po šotorih, v naši družbi pa je zapel nekdo pesem o pijanem študentu. Sedeli smo na starem mestu, Hedone zopet meni nasproti. Bila je zelo vesela in kar nič ni tajila, da ve za mene. Vse poglede mi je prestregla in mi jih vračala s toliko udanostjo in milobo, da nisem več dvomil v svojem srcu: Ljubi te, ker jo ljubiš ti in ker tako hoče usoda! Kako nebeško sladko so mi donele na uho njene besede, ko je kramljajoč sosedom pripovedovala o svojem psu, o velikem Čuvaju, ki ga kroti s svojim prstom in se na samem ž njim pogovarja. Pes da je zvest in da jo vdano poslušja in da se dela, kot bi jo razumel. Kako nežno je govorila, kako srčno se je nasmejala, ko je posnemala z roko psa, kako se ji dobrika s taco. Poslušal sem jo zvesto in se premagoval, da bi jo pogledal. Zakaj, bal sem se, da bi s pogledi razdril v svoji duši čar njene bližine in omadeževal s prevročimi željami čisto mlado ljubezen, ki me je toli povzdignila.

Kot povodenj je raslo veselje vsenaokrog in odtrgalo vsakega od mize. Vse je šlo križem, vse pijano, vse veselo, vsakemu je bilo preozko na enem mestu. Opazil sem, da so se nam pridružili neznani ljudje, da so nam odpeljali Jelico in dva mladeniča in da se je tudi Hedone izgubila v silni gneči. Ostal sem sam in pil in grenko mi je bilo pri srcu. Začel sem dvomiti o iskrenosti njenih pogledov in bil grdo ljubosumen zavoljo mraka, zakaj, srca so bila polna in priložnost blizu. Kaj če ima ona svojega, ki jo je odpeljal na ljubavni pogovor, siten in ljubosumen pogovor zavoljo tistih pogledov, ki družbi niso mogli ostati skriti! Tako sem se razjedal in se vzdignil in šel čez travnik z njenimi očmi v svojem srcu. Velike, temnorjave so me gledale vprašujoče. Kaj hočete od mene? Postal sem sred travnika in jo oboževal, hrepenel in molil najlepšo molitev

svojega življenja. Molitev ljubezni, ki mi je danes tuja, tako tuja, sovražna, da me je sram... Iztegoval sem roko proti nebu in zdi se mi, da sem mrmral nekaj o srčni krvi... »Vzdigni me, Hedone, iz tega vsakdanjega mrtvila, pokaži mi moje sreče zvezdo. Zares, brez tebe je ne najdem!«

Tako sem vzdihoval, ko se mi je približala. Ne vem, ali je prišla slučajno, ali me je iskala. V mraku so žarele njene oči, cela njena postava mi je oznanila, da sem uslišan. Molče sva se zrla nekaj hipov, moja roka je poiskala njeno in molče sva šla gorindol po travniku. Nobene misli ni bilo v moji glavi, z nobeno krettnjo se nisem izdal. Bil sem sladka harmonija sreče, ljubezni — oj trenotek, ki se ne vrne nikoli, nikoli več. Kakor da sem vedel, da je moja, je nisem nagovarjal. Voljno je šla z menoj, obstala, ko sem postal jaz in me poljubila, ko sem jo jaz poljubil.

Ljubim te, Hedone, ali me ljubiš ti? — Pokimala je rahlo, komaj vidno in se pritisnila k meni.

In v tistem hipu sem že obžaloval, da sem ji odkril svojo ljubezen z besedami. Zdelo se mi je, da sem jo oskrnil s poljubi in da so besede razdrle drhteči čar blaženih čustev. Očital sem si, da sem nekaj zamoril. Žgoča praznina se je polastila moje duše, strašna moja stara znanka.

Poznam jo iz otroških dni, iz tiste temne noči, ko me je prvič obiskala. Ležal sem na klopi za pečjo, moja pokojna mati je vzdihovala bolna na postelji. Smilila se mi je in pritajeno sem ihtel. In bal sem se nečesa strašnega, pošastnega, in vedel, da pride, da mora priti. Završelo je po izbi, ko sem odprl oči. In iz teme se je pokazal satan, zli duh moje otroške domišljije. Kako vabljev in kako močan je bil njegov nasmeš! Vleklo me je k njemu in že sem vstal in stopal po prstih, da me ne čuje mama. Naenkrat pa me je zbolelo v srcu in silna žalost me je pretresla. Zavedel sem se in zajokal. In potem sem čutil tisto strašno praznino v svoji duši, prvič takrat tesnobo življenja, za-slutil prvič prepad, ob katerem se plazijo naši dnovi. Ta-

krat sem jo čutil prvič in kadar me obišče, vem, da je satan blizu.

In tistega večera se je bil priplazil, da skali mojo srečo. Hedone je slonela na mojih prsih in jaz sem se bal za njo. Ali čuti nemara tudi ona bližino zlega duha? Ali vznemirja njene deviške grudi poleg sladkega nemira prve ljubezni tudi temna, daljna slutnja življenjskega brezna? Čemu te misli, čemu ta strah?

— Hedone, midva ne bova srečna!

Rekel sem tako brez misli, besede so bile srčni vzdih. Hedone se je zdrznila. Pogledala je vame, žar njenih oči je potemnel, v hipnem svitu vzplamenel in zopet ugasnil. Ljubezen komaj porojena, je bila užaljena, v kupo opojno je kanila prva kaplja strupa.

— Čemu te misli, čemu ta strah? je šepetala.

— Čemu te misli, čemu ta strah? sem ji odgovarjal ... Zaman! Molče in roko v roki sva šla nazaj do šotorov in poiskala našo družbo.

Pozno v noči se je odpeljala. Pred slovesom mi je stisnila roko in čuden nasmeh se je zazibal krog njenih usten.

— Na svidenje! —

Voz je odropotal v temno noč. Dolgo sem gledal za njim. Ropot je pojenjal v daljavi, moje srce pa je poslušalo vsenaprej.

IV.

Stari bog, močni bog, ti večno solnce! Stara boginja, močna boginja, ti večna ljubezen!

Glejte krajino vzhajajočega solnca! Jutranja zarja, moje hrepenenje jo je pripravilo nanj, ki je prišlo v zlatu in škrlatu. Glejte moje srce po tisti sveti nedelji! Vse, kar je bilo v njem slabega in grdega, je izginilo, je skopnelo, povzdigovala ga je angeljska čistost ... Bil sem dober, blag kot jagnje, lilija v polju sem bil. Moje misli so bile dolge

grede, po njih posejane cvetke ljubavnih želja, moja duša hrepenenje, belo in čisto kot labod, ki se je vzdignil k solncu. Karkoli sem počel, kamorkoli sem stopil, povsod sem razlival ta sladki čar svoje ljubezni. Zdelo se mi je, da nosim v svojih prsih solnce, ki sveti celemu svetu, in da celi svet zre vanj in prosi milostnih žarkov. Bil sem kralj. Kaj je ljubezen, nisem preiskoval. Moja filozofska nagnenja so umrla, cinični pomisleki o ženah so prenehali, moja samota je zadobila zlato okvirje tiste dni. In od bleščečega roba so se napenjale srebrne žice, vedno gostejše, glasnejše, v tisoč različnih glasovih pojoč, eno otožno, eno veselo, vse skupaj se izlivajoč v visoko pesem ljubezni, ki je opijanila moje celo bitje. Pod staro jablano sem sanjaril tiste dni, moje sanje so bile nebeško smeje, nobena moja misel se ni pečala z vsakdanjostjo, s trdim zemeljskim življenjem. Kaj bi utegnilo biti iz naju, kaj da je cilj najine ljubezni, nisem premišljeval. Snoval sem samo lepo podobo, trudil se, da bi v čim jasnejših obrisih stala ona pred mojo dušo. Dvomov nisem poznal, zakaj njene velike temnorjave oči so bile zvezde, v katere sem zrl poln upanja. Vsak dan mi je prinesel novih sreč, tako velikih, tako neizrečenih, da sem bil bolan. Da, moja sreča je bila bol, in moja bol je bila sreča, brez katere bi bil umrl. Vdajal sem se ji ves in povsod sem zahteval potrjenja. Poiskal sem stare pesnike, čital zopet obilno, po davno prezrenih romanih sem listal in se naslajal ob ljubavnih prizorih. Pod tisto jablano sem sedel nekega popoldneva, ko je moje hrepenenje prišlo do vrhunca. Odložil sem Wertherja in se naslonil na deblo in se zagledal v daljavo, kakor se zagledajo v daljavo hrepenišči zaljubljeni. Tam v daljavi je stala visoka gora. Tam za tisto goro sem vedel, da biva Hedone.

Kam bi se dal od nemira,
kam bi se skrila pred seboj?
Misel srce mi razdira,
sladek je moj nepokoj.

Stara jablana kraj mene
z listjem otožno šušti.
Vrhe ima zelene
vilaste vrhe tri.

Prva dva v južno gresta,
tretji v severno stran,
kamor gre bela cesta,
kamor jaz zrem bolan.

Gledam in mislim, drevi
vranega konja bi vzel,
v mraku bi dirjal k Tebi,
v noči bi tje prispel.

Ti bi pri oknu stala,
štela bi zvezdice . . .

— — — — —
— — — — —

In v neizmernost bi bila tekla moja pesem, da me ni zaklical oče. Na travniku so nalagali krmo, mudilo se jim je, ker se je nebo mračilo in se je nad gorami podila nevihta.

— Sila je, pomagat pojdi! je dejal oče. Nevoljen sem zamenil liro z vilami in pomagal. Hiteli smo, a vendar nas je ujela ploha. Vsi premočeni smo prišli domov, z očetom sva sedla na prag. Lilo je v gostih, debelih curkih, oče je rekel, da se je utrgal oblak. Zdaj pa zdaj je zagrmelo votlo v daljavo, bliskalo in treskalo, da se je tresla zemlja. Obzorje se je ožilo bolj in bolj, nevihta je besnela. Drevesa so se pripogibala, veje so hreščale, mladike padale, bolestno stokanje je napolnilo prirodo. Oče se je bil zamislil, jaz razžalostil in v žalosti vzdihoval.

»Gora, visoka gora odmakni se, za hip potihni vihar, solnce posij, da jo uzrem, drago svojo! Kaj dela, kaj misli brez mene?«

— Stopiva v hišo, hladno je že! me je opomnil oče.

Mrak se je storil prej kot navadno. Z očetom sva sedla za peč in molčala. Že nekaj dni sem me je meril s posebnimi pogledi, s tistimi sivimi, strogimi, ki so označevali domačo pridigo.

— Čuješ! je začel, pokašljaj in nadaljeval, — čuješ, spremenil si se nekaj od nedelje sem, zdi se mi tako... Več delaš in ponižnejši si nekam. Tudi otročji nisi več... Nekaj imam na srcu, poslušaj me! Zadnjič me nisi poslušal do kraja.

— Ne, truden sem bil in svoje misli sem imel!

— Saj vem, da imaš svoje misli, vsak človek ima svoje misli! Ampak ti si nevernik, hud nevernik, ki si zavrgel Boga in zdaj trpiš. Vem, ti trpiš in težko mi je gledati te takšnega. Kaj bo, kaj bo s teboj, če ne prideš do pravega spoznanja!

Vzdihnil je globoko in se je zagledal v oknu. Tam zunaj je bilo, kot bi se podilo tisoč satanov v pijanem veselju nad mojo dušo. Burja je tulila v boju z drevesi, veje jablani pred oknom so udarjale ob stekla, kot bi trkale in prosile zavetja.

Oče je postal pozoren, vzdignil je glavo in bil zopet gospodar.

— Oklestiti jo bom moral jablano, da mi ne pobije oken. Bog se nas usmili, taka nevihta. — Veš, smiliš se mi, ko te vidim takega. Kaj ti pomaga, če si učen in znaš več kakor mi, ko pa ni zadovoljnosti v tvojem srcu! Niti je ne bo, dokler se ne ponižaš pred Bogom.

Jaz pa sem videl goro, goro visoko na severni strani. Posul sem jo s cvetjem od vrha do tal, na vrhu pa sem prižgal luč, da jo vidi draga moja onstran gore.

— Tudi svojega cilja ne dosežeš, ker nimaš vere. Ne veš, zakaj se mučiš po svetu že leta in leta sem. Čemu to? Kos kruha bi našel tudi doma in lepo z Bogom spravljeno bi teklo tvoje življenje. —

»Hedone, ali vidiš luč na gori, ali slutiš mojo veliko ljubezen? Kaj mi je življenje brez tebe, kaj vsaka vera, ako ne verujem vate! Podaj se na pot brez strahu, glej od vrha prihaja luč, in steze so bele in gladke. Oj pridi, pridi!«

— Veliko si se učil, verjamem ti, toda prave modrosti še nisi našel. Življenje ni ura, ki jo presediš v krčmi pri vinu, da se veseliš, ampak življenje je dolžnost, da trdo delaš in se v potu svojega obraza trudiš po zemlji, četudi ti rodi sam osat. Vesel boš tudi njega, ako imaš vero v svojem srcu! —

»Na vrhu gore se najdeva in se poljubiva s pogledi, ki so jih napolnili dnevi samote in čakanje z žarkim hrepenenjem. Govoriva, šepečeva si besede cvetja, ki sva jih čula po solčnih poljanah, ko naju je gnalo koprnjenje iz tihega doma v vabeče daljave.«

— Verjemi, verjemi, ne moremo izpod božje kape! Strt in majhen boš klical na smrtni postelji njega, ki je izvor vse dobrote, pa bo prepozno! —

»In najina sreča bo neizmerna. Najini duši zaplovita v bogato carstvo sanj, kamor se vali šumna reka, šumna reka hrepenenja vseh ljudi, vseh bitij, vseh svetov od vekomaj do vekomaj. Tam naju čaka čoln ljubezni. Vesla so povzdignjena, pripravljena, stopi vanj, da se popeljeva v večno blaženstvo... Kot boginja drčiš po širni gladini, zefirji se igrajo s tvojimi lasmi, iz tvojih oči sijo žarki na mene pogumnega veslarja.«

— Kot berač se mi zdiš, ki lazi brez doma od hiše do hiše. Obložili so ga z darovi, pa ne ve, kam jih bo spravil. Spomlad in leto preživi v trudnem pohajkovanju, ko pride jesen, ko pride zima, se žalosten ozira po gorkih ognjiščih. Tako je s teboj, tako bo s teboj! Če ti glodajo dvomi dušo in te peče vest, kam se boš skrnil, kam se zatekel? Vera, edino vera te bo rešila! —

»Hedone, Hedone!«

— Pomagati ti ne morem, pomagaj si sam! Vzdigni se sam, poišči samega sebe! Vse, kar je dobrega v tebi, neguj, zalivaj kakor cvetje, nemara še postaneš cel človek. Stori to kmalu, čimprej stori to, da ne bo prepozno. Jaz sem oče tvoj, moral sem ti reči! —

Njegove besede so izzvenele v vzdihu, ki se je bal zamere. Umolknil in ž njim je utihnil vihar, izšumel se je v daljavi. Le veter je zdaj pa zdaj zatulil krog oglov, pa zmirom slabejše, omagujoče. Moje sanje so izginile. Omamljen sem se vzdignil in stopil na plan. Kakor žerjavica, ki tli pod pepelom, je bilo v moji duši. Na dnu hrepenenje, gori tema žalosti in tesnobe.

Oblaki so se podili po nebu, nebo se je čistilo. Mesec se je pokazal kakor svetel kamen, ki leti po vsemirju. Med prozornimi oblaki so plesale zvezde.

* * *

Uro pozneje sem drvel na neosedlanem konju po blatni cesti. Konj je nerodno metal svoje debele noge, poskakoval je in se vzpenjal. Objel sem ga krog vratu in ga priganjal.

Po polnoči sem prispel pod njeno okno. Bilo je zaprto in temno. Tri kamenčke sem zalučil vanj, šipe so nevoljno zažvenketale. Nihče se ni oglasil.

Bolje tako! Da me je videla na penastem konju, zamazanega in brez klobuka, kaj bi bila rekla Hedone? O kako smešno!

Nazaj jahaje se nisem bal ne Boga, ne nebes, ne vseh svetnic in svetnikov božjih. Studil sem se samemu sebi. Ledene misli so razžalile mojo ljubezen, in srce mi je krvavelo. Vsa nečista in grešna je bila Hedone pred mojimi očmi, gladka morska deklica, pol ženske, ribe pol. Bil sem ljubosumen. Mesec na nebu se mi je zdel kot Hedonino okno, za katerim jo objema zelen stavec. Zvezde so pohotno zrle vanj, in moje kletve jih niso pregnale. Konj je žalostno povešal glavo.

»Moj Bog, kedaj bo konec mojega trpljenja, kedaj?« — »Osel!« mi je odgovarjala jeka. Kolovratil sem po domačih gozdih, čuden in mrk ko jesen, ki je prišla v deželo. Deževalo je po več dni, solnca ni bilo več, kakor da je izginilo za vekomaj. Vedno niže je pritiskal nebeški svod na majhno, ubogo zemljo, na mojo dušo, na moje misli. Nič več nisem hrepenel do neba, nič več ljubil v upanju in sanjah, žalost je vodila moje življenje po polzki brvi obupa nekam v temne, neizvestne daljave. Počasi so tekli mračni dnevi, še počasnejše so prihajala njena pisma. Kadar se je pokazal na meglenem obzorju majhen mož, naš pismonoša, sem se zagledal vanj in štel na prste, da li mi prinese pismo od nje. Odmajeval je z glavo, ko me je videl mimogrede na pragu naše hiše, odmajeval je z glavo in se je prostodušno smejal, meni pa je trepetalo srce. In kadar je pisala, sem hlastno segel po drobni kuverti, jo raztrgal in čital, čital. Ampak zaman sem iskal v teh kratkih otročjih stavkih ljubezni in hrepenenja vračujočega hrepenenja, zaman se trudil, da bi našel v besedi »poljubljam te« tistega ognja, ki je požiral mene. Vendar pa so take vrstice uživale mojo fantazijo, in pisal sem ji dolga pisma, v katerih sem ji našteval vse svoje velike ideje, prisegal ji večno zvestobo in — jo svaril pred zapeljivci... Zdi se mi pa, da sem v sleherno pismo položil nekaj strupa, tistega zoprnega in zanikujočega čustva, ki me je navdajalo takrat, ko sem jo prvič poljubil.

Le še enkrat je zacvetela moja sreča. Našla sva se po naključju. Hedone mi je planila krog vratu in ni mogla besede izustiti. V tistem objemu je bil vrhunec moje življenske sreče — in leta sem se že povprašujem, zakaj še sploh živim? Ker me ni objela ženska, temveč boginja, njena duša — bela boginja, zavoljo katere mi je dala usoda življenje. In njene grudi, ki se jih je dotaknila moja roka,

niso bile ženske grudi, njene oči nič ženske, tisti trentoek nič strasten in pohotno razburljiv — zakaj, zakaj nisem takrat nehal živeti! Ker potem je zbežala moja sreča. Poljubovala sva se in objemala do nasičenosti, govorila neumnosti. Često so me nadlegovale frivolne misli. Včasih se mi je zdelo, da ni lepa, da je dolgočasna in vsakdanja ženska. Pozabljal sem celo navdušeno ime Hedone, vse do tistega večera, ko sem v sebi ponižal moža.

— Ali me ljubiš, Hedone? sem drhtel v temi kraj nje. Jaz norec, zakaj sem vpraševal?

Zvezala me je s svojimi lasmi, objela me je prenežno, a jaz norec sem vpraševal: — Ali me ljubiš, Hedone?

Mučen molk je trajal nekaj trenutkov. Potem pa je poredno zavrnila in me je pogladila po glavi rekoč: — Da, jaz te ljubim!

Brez spoštovanja je izrekla te besede. Nažgal sem luč!

* * *

Še v tistem predpustu se je možila, s kom, še danes ne vem. Brez odpovedi se je omožila, za dovoljenje me ni vprašala. Jaz pa sem sklenil, da ostanem devičnik. Bog mi je stal na strani, zakaj zvest svoji obljubi sem začel piti. A mojega očeta je to tako potrla, da je umrl. Čuden človek! Še na smrtni postelji mi je žugal: — Če nimaš vere! —

Odvetniški pisar sem, kmetje mi pravijo škric, literarno se imenujem skrita egzistenca, s katero je zadovoljno stalno omizje. Pijemo in pojemo, ščipljemo natakario, čitamo časopise in čakamo, da se vname vojna med Anglijo in Nemčijo. Za vzore se ne pričkam več; verujem v Boga in v posmrtno življenje.

Tako živim in se ne vznemirjam. Oni dan je prišla sicer črno oblečena gospa v našo pisarno, ampak Hedone ni bila. Močno se mi je zdelo, da je bila Hedone, po njenem

glasu sem sodil. Ne rečem, da sem se vznemiril, ampak začetega pisma na neko visoko osebo nisem mogel končati. Moj šef se je nekoliko jezil zavoljo tega. Ko pa je videl, da so mi stopile solze v oči, je pristopil k meni in je s kazalcem potrkal na mojo plešo. Moj šef je namreč velik humorist!

A. Novačan.

Pomladno hrepenenje.

Že v vetru toplem morda
šumijo bukve doma
in skozi vrhove gre pesem
in potniku gre do srcá . . .

Kako mi sklenil je prsi
domače grude pozdrav!
Kako bi poljubil jo, majko,
izgubljenec iz daljav!

Tam lahko je duši, tak lahko,
Ni upov, spominov ni —
le veter gre skozi vrhove
in v vejah pomlad šumi . . .

Martinus.

Sošolci.

Ivan Cankar.

V ljubljanski realki sem imel sošolca, ki se je pisal za Gašperina. Ta Gašperin je bil velik ne-godnik, učiteljem nadloga in strah. Lep, zdrav fant je bil, veselje očem. In tudi veselje srcu; zakaj vsi smo vedeli, da je od konca do kraja zvest in plemenit. Vsi smo to vedeli, samo učitelji ne; kakor je pač navada. Med učitelji in učenci je višji zid in daljši most, nego med Vatikanom in Kvirinalom.

Gašperin se načeloma ni učil. Šolske knjige je zaničeval odkrito-srčno. Nekoč mi je povedal, da se mu zde kakor tisti nagnusni črni polži, ki se po dežju pokažejo na gozdnih potih. Kadar mu jih je mati trudoma kupila, jih je takoj prodal ali pa razdelil med tovariše. Kako je prišel do četrtega razreda, sam ne vem.

Z vsakim človekom je bil blag, prijazen, ves otrok; z učitelji pa je bil neusmiljen, ker jih je smatral za svoje naturne in poglavitne sovražnike. Neki suplent, siromak, je bil toliko nespameten, da je udaril Gašperina po licu. Ta je vstal, bil je nenadoma ves teman in je rekel tiho: »Ti,

še enkrat poskusi!« ... Suplent se je hitro okrenil. In to je bil tisti Gašperin, kakor sem ga videl nekoč na ulici, vpricho ljudstva. Pred njim je stala njegova mati, vaška kramarica ali kaj takega. Majhna, drobna ženska je bila, za glavo manjša od sina. Povedali so ji bili, nesrečneži, da je knjige že spet prodal in zafrečkal. Obdelovala ga je kar na ulici z drobnimi pestmi, on pa ni zinil besede, klonil je glavo in je čakal, da se mati utruji.

Mene je imel rad, zato ker sem mu pisal naloge. Nič se ni zmenil, če je rajni profesor Rutar v svojem korenitem slogu napisal pod njegovo nalogo: »To ni zraslo na tvojem zelniku!« — Ali pa: »Prijatelj, to ni tvoje maslo!« — Če ga je vprašal naravnost: »Gašperin, ali si sam napisal nalogo?« ... je odgovoril po pravici: »Nisem!« — »Kdo ti jo je napisal?« — Molk. In Gašperin bi bil tudi molčal do konca, na natezalnici ali na žrjavici.

Pozimi je bil vsak dan naš vojskovodja v snegu. Razred A in B sta se borila na prostranem dvorišču; in ker smo imeli Gašperina, je razred B vselej zmagal. Tam je stal, v sprednji vrsti ves žareč; polni, rdeči obraz je razodeval moč in zdravje, v očeh je sijalo — kakor kljubovanje vsemu svetu. Velikokrat sem dobil kepo v čelo, ker sem pozabil na boj ter ogledoval in občudoval Gašperina. Prav tak je bil tudi v telovadnici; on ki je bil v pustih šolskih izbi miren in žalosten — zakrknjen, so rekli učitelji — se je med telovadnim orodjem čudovito razmahnil, ves prerodil. Kjer je bilo treba moči in hrabrosti, tam je bil. Zato so mu rekli učitelji, da naj gre za konjskega hlapca, ko ni za šolo.

Nazadnje je res šel, v drugem polletju četrtega razreda. Natanko še vem, kako se je to zgodilo.

Prelep spomladanski dan je bil, pondeljek. Prišel je katehet — hudoben človek je bil, zato ne povem imena — in je vprašal:

»Kdo ni bil včeraj pri maši?«

Vstal je edini Gašperin.

»Zakaj te ni bilo? Ali si uro prespal, ali si bil bolan?«

»Nisem prespal, tudi bolan nisem bil... na Rožniku sem bil!«

»Kaj si tam?«

»Nič... Po gozdu sem hodil!«

Takrat je zakričal katehet z zariplim obrazom in hripavim glasom:

»Izpred oči se mi poberi... takoj!«

Gašperin je stopil k zidu po klobuk; med odprtimi vratmi se je ozrl po nas vseh z velikim pogledom in se je čudno nasmehnil.

»Adijo... pa kaj pišite!«

Kateheta ni pogledal.

Tako je šel in nikoli več ga nismo videli. —

Zadnjič sem šel mimo kavarne »Evropa«, pa me je iz verande poklical po imenu grmeč glas. Tam je sedel Gašperin in me je pozdravljajal z vsem okroglim obrazom; košate brke je imel in ogorela lica. V srce mi je segla mladost in vse toplo mi je bilo od veselja.

»Kod si hodil toliko let, kam si se nam bil izgubil?«

»Nikamor izgubil... Ko me je bil spodil tisti človek, Bog mu povrni dobroto, sem šel naravnost k vojakom, kolikor sem bil mlad. Po vojakihi sem se napotil v Ameriko. Mati mi je dala denar in se je hudo jokala... Zakaj da sem šel v Ameriko? Saj je res — človek, ki ve, da ima glavo na plečih in pet prstov na roki, ne pogine nikjer, ne more poginiti; iz kamna bi iztisnil kruh. Ali meni je bilo takrat tako pri srcu... kako bi ti povedal? Kakor da me tisti človek ni podil samo iz šole, temveč iz domovine. Zato mi je bilo vse zoperno, pristudeno — šola, domovina, celo mati. In vso pot, vseh štirinajst dni sem vriskal...

Marsikdaj mi v Ameriki res ni bilo do vriskanja; pa kaj, mlad sem bil in močan! Ali poznaš tisto o kraljeviču Marku? Črni Arapin ga je z buzdovanom mlatil po plečih;

Täbris v Perziji.

Marko je sedel in pil, nazadnje pa je hudo pogledal Arapina in je rekel: »Ne budi mi bolh v kožuhu!« — Tako je bilo z menoj in z življenjem. Res me je teplo, pa koga še ni? Tudi tebe je že, na obrazu se ti pozna!... Ali to je vse: ne se udati, še pod sekiro ne! Jaz se nisem udal! Ali se ti je že primerilo, da nisi imel sedem dni, natanko od nedelje, kruha v ustih? Meni se je; takrat, ko so delavnice zaprli in železnice ustavili. Zdaj mi je vse tisto le vesel spomin... Pred tremi leti sem se oženil... Kaj pa sediva tukaj? Stopiva rajše v krčmo!«

Šla sva.

»Pred tremi leti sem se oženil in imam dvoje lepih fantov, krepkih razbojnikov! Tako imenitno kričita, da bi poslušal ves dan. Ne bo jima hudega nikoli, pozna se jima na očeh. To bo moči in poguma za celo kompanijo! Pol leta je komaj staro, pa me prav zares zaboli, če me zgrabi za lase!... Pustil sem obadva in ženo v Ameriki, prišel sem sam po mater; ne bi rad, da bi sirota umrla v domovini, čisto sama, brez dobre besede... Tako je, glej! Kaj pa ti? Kaj pa drugi? Ali je Mlinar že minister?«

Mlinar je bil najboljši učenec našega razreda; priden nadarjen, tih. Učitelji so ga ljubili, tudi sošolci smo ga imeli radi; jaz sem mu zavidal, ker je bil boljši risar od mene. Po maturi je šel na Dunaj, pa se je vrnil že čez tri dni; iz tako čudnega vzroka, da smo se smejali in nismo mogli verjeti... tudi ne vem, kako se je razglasilo in razvedelo. Preplašil se je bil cesarskega Dunaja tako zelo, da nazadnje ni mogel dognati, kako bi se vpisal na tehniko; sram ga je bilo, da bi koga vprašal, zato je rajši vse pustil ter se vrnil k materi. Peklo ga je v dušo, začel je pijančevati, končaval se je ter se končal.

»Ne, ni minister! Včeraj sem ga srečal na cesti; slabo je bil oblečen in ves se je tresel. Ko me je ugledal, je kakor otrok zakril obraz z rokama ter se stisnil k zidu; tako je

čakal, da sem šel mimo... Smilil se mi je; take ljudi bi bilo treba kam spraviti... kamorkoli!»

Gašperin se je zamislil; gledal je predse s tistim velikim, žalostnim pogledom, kakor časih, ko je poslušal dolge učiteljeve nauke o »nepravilnih« francoskih glagolih.

»Čudno je... kolikokrat sem prosil Boga, da bi mi dodelil vsaj tretjinko tiste pameti in bistrosti... No, pijva!«

Že med pogovorom sem bil opazil, da mu visi levica kakor mrtva ob strani. Videl je moj pogled, nasmehnil se je ter je vzdignil z desnico prazni levi rokav.

»Tako je pač!... Pri železnici služim, pa mi jo je nekoč odtrgalo. Kaj takega se vsakemu človeku lahko primeri... Saj imam še desno!«

Tako je rekel ter je točil meni in sebi. —

Nekaj o časnikarstvu in časnikih.

Piše urednik **Janko Lešničar**.

Dandanes se časnikarstvo prišteva med velesile. Vsakemu izobražencu je znano, da ta velesila odloča mir in vojsko, narekuje sovraštvo in spravo med narodi, poseza globoko v gospodarski in socialni razvoj človeštva. Časnikarstvo se udeležuje aktivno vseh vprašanj, ki se tičejo narodno-političnega, literarnega in znanstvenega življenja sploh. Kdor bi hotel natančno in obširno pisati o zvezah, ki jih ima časnikarstvo z vsemi polji in torišči javnega dela, bi napisal mnogo debelih knjig. Vendar pa je tozadevna literatura celo pri velikih narodih majhna — pri nas pa še je sploh nič nimamo, dasi bi jo mnogokrat nujno rabili. Pri nas igra morda časnikarstvo še važnejšo nalogo ko pri velikih narodih — vkljub svoji nepopolnosti v tehničnem in vsebinskem oziru. V naslednjem podam nekaj misli o razmerju, ki vlada med javnim mnenjem in časnikarstvom in o pomenu časnika za ljudsko izobrazbo. Morda si bomo pogledali tudi, kako služi časnikarstvo za merilo kulturnega razvoja in napredka pri kakem narodu — gotovo predmet, o katerem bi se dalo pri znanih slovenskih razmerah mnogo razmišljati.

Kaj je javno mnenje? Da obstoji, tega mi menda ne bo treba dokazovati. Da ga vsakdo skuša napeljati na svoj mlin, tega menda tudi ne. Francoz Lasalle in Nemeč Koch sta opredelila javno mnenje tako-le: »Javno mnenje je stališče, katero zavzame ljudska duša k vsem vprašanjem

javnega življenja v različnih oblikah: na shodih, v parlamentih in drugih javnih ter zakonodajnih korporacijah, v časnikih . . .«

Javno mnenje se je vedno izražalo v tisti obliki, ki je bila dotični dobi in njenemu socialnemu ter državnemu organizmu primerna. V klasičnem starem veku je moglo nastati v malih mestnih državicah le omejeno javno mnenje. To se je izražalo na ljudskih shodih, ki so bili resnično zastopstvo vseh državljanov, in to osebno, v popolnem nasprotju k današnjim »ljudskim« zastopstvom. Tamkaj ono »javno mnenje«, ki ga danes — včasih je človek lahko tudi odkritosrčen — delamo časnikarji, ni moglo vplivati na zakonodajne korporacije. Saj je na ljudskem zboru, ki je bil objednem zakonodajna skupščina, lahko vsakdo osebno povedal svoje misli in želje.

V srednjem veku je bilo malo javnega mnenja, resničnega in inspiriranega. Saj takrat razun papeža v Rimu in nekoliko vladarjev po božji milosti ni smel in ni imel nikdo drugi veliko govoriti, ako ni hotel poskusiti, kako se človek počuti tedaj, ko ga za nekaj sežnjevi zvišajo ali pa za jedno glavo skrajšajo.

Pravi vek »javnega mnenja« je še le naš novi vek. Za to se imamo zahvaliti trem okolščinam: 1. humanizmu in renesančni dobi z njenimi reformacijami, ki so zopet ustvarile prosto javno mnenje, 2. ustanovitvi velikih držav in 3. iznajdbi tiskarstva, »črne umetnosti«. Tiskarstvo, ki je rodilo časnike v današnji obliki, nas za naš namen najbolj zanima.

Časnik kot ustvaritelj ali nositelj javnega mnenja je pa zopet preživel velikanski razvoj, tekom katerega je bilo tudi njegovo stališče k javnemu mnenju dokaj različno. Spočetka so tvorili »časnik« le posamezni listi, ki so romali od roke do roke in budili z razpravami o javnih, največ političnih vprašanjih najboljše duhove v narodu; kasneje je opravljal časnik svojo nalogo kot zabavnik in širitelj filozofičnih

idej. Glej čase Goethe-Schillerjeve, spomni se prvih začetkov perijodičnega tiska na Slovenskem! Šele z iznajdbo brzjava, telefona in brzih tiskarskih strojev so se razvili politični časniki, ki danes navzlic shodom in parlamentom obvladujejo javno mnenje: deloma ga izražajo, največkrat pa, kakor sem že povedal, sami delajo. Najboljši dokaz za to, da danes parlament, ljudsko zastopstvo, ne izraža narodove volje in narodovega mnenja kakor v starem, klasičnem veku, je pač to, da bi današnji parlament izgubil hkratu ves pomen, ako bi ga n. pr. časniki bojkotirali. Še jasneje pa vidimo to, ako si n. pr. parlament in časniki v kaki zadevi nasprotujejo: premaganec je vedno parlament.

Časniki so zategadelj kot ustvaritelji, nositelji in širitelji javnega mnenja neizmerne važnosti. Sugestivna moč tiskane besede je mnogo večja ko govornjena. K temu pride duševna lenoba širokih ljudskih slojev, ki najraje vzamejo kako sodbo ali mnenje o javnih zadevah »iz tovarne fiks und fertig« kakor pravi Fichte in si ga prisvojijo. To je pravi povod za stremljenje vlade ali kake politične stranke, da ima čim več časopisja pod svojim neomejenim vplivom in da skuša to časopisje razširiti in spopolniti. Nedvomno je, da časnikarstvo vse druge činitelje javnega mnenja daleč prekaša. Politična, gospodarska in kulturna usoda, da se tako izrazim, vsakega naroda leži v njegovih časnikih in na ramah njegovih časnikarjev.

L. 1904. se je vršil na Dunaju 11. mednarodni časnikarski kongres. Tedaj je pozdravil ministrski predsednik dr. pl. Koerber udeležence s sledečimi besedami: «Gospodje, ne bodem rekel, da ste prišli k nam iz tujine. Ta je obstajala za nas nekdanj, ko so živeli naši očetje in dedje. Danes imamo pač še meje med posameznimi deželami, morske prelive in oceane med kontinenti, tujine pa ni več. Mi poznamo danes šege in navade vseh narodov prav tako kakor lastne. Jasno je, da ima na tem časopisje velikansko zaslugo. Koliko je takih, kateri so si mogli privoščiti o tujih

deželah drage knjige in koliko takih, ki so čitali o njih v časopisu za par vinarjev? Največji zmagovalec sveta je časopisje. Stori to le navada, da ne vidimo, koliko dela in truda vsebuje najnavadnejši kos časopisa, ki roma iz roke v roko. V živem, slikovitem izrazu prekaša časnikar pač daleč znanstvenika.«

Sodbe o pomenu časnika za ljudsko izobrazbo so zelo različne. Vsakdo sodi s svojega posebnega stališča. Nietzsche in Gobineau sta obsodila časniško duševno delo kot nezrel plod površne izobrazbe. Nemški cesar Viljem, ki kot pristni aristokratski pruski junker sovraži vsako demokratično prikazen, je govoril pred nekaj leti o »Pressbenglih«. Po mojem mnenju nimajo te in enake ozkosrčne sodbe notranje upravičenosti, ker zahtevajo od časnikov rešitev nalog, ki jih časnik v današnjem smislu besede in takega podjetja niti noče rešiti. Časnik je le poročevalec in posredovalec. Da pa so si časniki pridobili resne in velike zasluge za eksaktno znanost, o tem ni dvoma. Ni dvoma tudi, da store veliko za populariziranje znanosti: in tu je morda glavni njihov pomen za ljudsko izobrazbo.

Enotno sodbo o pomenu in vrednosti časnikov je res težko izreči. Nekateri jih obsojajo kot največje zlo pod božjim solncem, drugi jih zopet povzdigujejo do neba in pravijo, da so bili oni tisto sredstvo, ki je zrevolucioniralo glave in ustvarilo neizmerni dandanašnji splošni napredek na vseh poljih. Gotovo je, da je časnikarstvo v prvi vrsti ljudska, demokratična naprava. Časniki so bili po veliki večini od nekdanj branitelji ljudskih koristi napram interesom in željam gotovih vladajočih staležev in dinastij. Časnikarstvo je s širjenjem zanimanja za politične in javne zadeve sploh še le ustvarilo svobodne državljane, da se zavedajo svojih pravic. Časniki so razširjali vedno to, kar se imenuje kratkomalo znanje, poznanje, iz česar še le sledi izobrazba, omika. Naj se še kdo tako ozkosrčno zgraža: naše novodobne razmere so take, da brez časopisja ni

znanja in splošne naobrazbe. Pomislite: odkod naj vzame delavec, kmet, mali uradnik duševno hrano, ki mu je potrebna za osveženje duha, ako nočemo, da postane samo stroj za pridobivanje kruha? In tudi v drugih stanovih: komu preostaja pri dandanašnjem trdem boju za obstanek dovolj časa, da se o vseh tekočih kulturnih, političnih, gospodarskih, znanstvenih vprašanjih informira iz knjig ali težko in samo za gotove kroge pisanih revij? Mora poseči po časopisu . . . Ne verujem, da bi se ljudsko znanje vsled tega slabšalo in nazadovalo. Kdor želi vedeti kaj več, bo segel prej ko slej po knjigi. Širokim ljudskim slojem je došlo gotovo prav, da je drzna roka žurnalistova odprla skrite, plesnive učenjaške sobice, jih prezračila in najboljše odnesla, da uživamo in se okoristimo vsi.

Velike pa so seveda tudi senčne strani časopisja, čegar velik vpliv in današnja tehnično popolnost izrabljajo posamezne osebe in sloji v dosego lastnih koristi. So celo časopisi, ki služijo za zastrupljenje in uničenje celih ljudskih slojev in narodov. Slednje se godi že v toliki meri, da je postalo mnogokje časopisje socialno zlo.

A kakor ima časopisje v prvi vrsti nalogo, da se v njem zrcali javno mnenje, tako je naravno, da se vidi v njem javno mnenje, vsi dogodki v kakem času in narodu z vsemi svojimi pegami. In res je tudi, da teh peg ne vidijo toliko domačini kakor tujci ter sodijo po njih kulturno stanje narodovo — dasi je ta sodba prav tako neumna in ozkosrčna, kakor sem že poprej nekatere navedel. Res je, da smo na Slovenskem, kjer je vsled malih razmer in komaj se razvijajoče splošne kulture, v tem oziru daleč zagazili. Ali res ni, da bi ne moglo postati bolje. Samo zdravnikov za to bo treba.

Trenutki.

Ivan Lah.

»Kakor vidite, mojega moža ni doma«, je rekla gospa Hortenzija, ko je stopila v salon. Za njo je vstopil s počasnim korakom mlad, lep gospod, na videz še študent, v skromni črni obleki. To je bil gospod Miran Ilovič, domači učitelj pri sestri gospe Hortenzije, vdovi Lili Vilerjevi, ki je živela v vili zunaj mesta in imela troje nedoraslih otrok: dva sinčka in eno hčerko. Gospa Hortenzija je bila brez otrok in je zato posvetila vse svoje misli in delo svojim toaletam in svojemu stanovanju. S sestro sta bili dobri prijateljici in sta se pogosto obi-

skovali. Drugače je bilo med njima malo podobnosti.

Gospa Hortenzija se je vsedla na dragocen rdeč fotelj in je ponudila gostu sedež poleg sebe.

»Mislila sem, da ne pridete«, je začela takoj na to, »vi ste tako boječi.« In se je nagajivo posmejala.

»Mislil sem, da se šalite, milostiva«, je odgovoril študent. »Konečno: jaz nisem vzrastel v visokih dvorih.«

»To vam ni zapisano na čelu in tudi sicer se vam ne pozna; človek ne sme biti skromen in se ne sme delati

manj nego je. To je napaka, ki se nad vsakim maščuje. Poleg tega pomislite, da odidete v kratkem na Dunaj in v velika mesta. Škoda bi bilo, ako bi tam ne videli visokega življenja. Naši gospodje se le preradi izogibljejo onih višjih sfer, postajajo preveč demokratični, preprosti. To ni ugodno zanje. Pri odločilnih nastopih se pokaže njih nerodnost; pogosto napravijo na svojo okolico naravnost mučen utisk. In to škoduje tudi pri karijeri. Včasih je mladina drugače živela. To so bili mladi gospodje! . . . Poleg tega ne pozabite, kaj je rekel Goethe: Nič ni za mladega moža bolj potrebno, kakor — dovolite, da govorim z njegovimi besedami — Umgang mit edlen Frauen . . .« Zadnje besede je gospa Hortenzija izgovorila počasi in razločno.

»Razumem vas, milostiva«, je rekel študent, ki je sedel nepremično pred njo. »Toda pomislite, da ni vsem dano, da razmere ne dovoljujejo, da . . .«

»Vem, vem«, mu je posegla gospa Hortenzija v besedo: »Toda tudi beda ni nikomur na čelu zapisana in je nihče nikomur ne zameri. Dostop v boljšo družbo je danes vsakemu omogočen.«

»Toda verjemite, milostiva, da je treba tudi za to stran življenja nekaj talenta . . .«

»Vi vendar ne boste trdili, da ga nimate? . . .«

»Zdi se mi, da mi ga popolnoma manjka.«

»Vidite, to zopet ni prav, da tako govorite; vi imate sami o sebi napačno prepričanje; vi morate sami o sebi misliti popolnoma drugače.«

»To bi bila domišljija.«

»Nikakor ne, ker bo vaše mnenje o samem sebi upravičeno. Tako boste dobili bolj odločen in samozavesten nastop, kakor ga mora imeti tak lep mlad mož in to bo vam v življenju mnogo koristilo. So macht man Eroberungen.«

»Mislite?«

»Da, mož mora vse obvladati in premagati: to pa dela njegova samozavest.«

»In če se vara sam o sebi?«

»Vidite, vi dvomite. Dvom je uničevalec moči. Kdor dvomi o zmagi, je ne doseže. Kdor vanjo veruje, jo ima. Dvom se sedaj splošno širi med mladino, zato je tako nezmožna, brez odločnosti, brez sile, brez vere v zmago.«

»To je duh časa, ali pa življenje vzgaja tako«, je rekel študent.

»Ne, jaz nočem filozofirati; to je pusta stvar. Govorila sem vam, kakor bi vas hotela učiti; oprostite, nisem mislila... Slučajno sva prišla na ta pogovor«, se je opravičevala gospa.

»Prosim, milostiva, meni je bilo zelo ljubo govoriti o tem...«

»Torej vidite, da ni tako dolgčas pri meni, kakor ste si mislili...«

»Prosim, milostiva, nisem mislil...«

»Nisem si mogla razlagati, zakaj nas ne obiščete; poznamo se že od pomladi in šele sedaj... Morala sem vas prositi, da pridite; to ni bilo lepo; prav res sem bila huda na vas.«

»Oprostite, milostiva, jaz nisem vaje posetov, posebno ne oficijalnih...«

»Tudi temu se bodete morali privaditi.«

»Mogoče, ampak sedaj se mi zde nesmiselni. Obiskujejo se, na primer ljudje med seboj, ki si nimajo kaj povedati; pogosto se obiščejo — dovolite — dame, ki se sovražijo morebiti zaradi toalet ali druge konkurence; govore druga drugi zelo laskavo, a v srcu mislijo drugače; za slovo se morebiti poljubijo, a na cesti govore že druga proti drugi. Sovražim take posete, ker goje hinavščino med družbo in so laž...«

»Ah, resnice je malo v življenju«, je vzkliknila gospa Hortenzija, »in včasih je laž potrebna, ker je lepa. Ampk k vi slabo sodite o damah in o vizitah. Katere vrste vizite, mislite, je vaša današnja pri meni?«

»To je nekaj drugega, milostiva, vi ste me povabili in potem ima poset svoj smisel«, je rekel študent samozavestno.

»Mislite?«

»Mislim; ker ste mi rekli, da mi razkažete svoje stanovanje.«

»Ah, da«, je rekla gospa Hortenzija, »sedaj ste me spomnili na mojo obljubo. Skoraj bi bila pozabila.«

Na to je vstala. Nje telo je bilo krasno, vitko. Oblečena je bila v vabljivo lahko belo obleko, z globokim dekolté. Ostala je pred njim in se je veselo nasmehnila, ko je videla, da jo občuduje.

»Torej, prosim«, je rekla in se je ozrla po salonu. Salon je bil razsvetljen v rdečih žarkih zahajajočega solnca. Po stenah je viselo nekaj drobnih slik in med njimi velika podoba, ki je predstavljala damo, sanjajočo ob odprtem oknu. V kotu je stal kip medičejske Venere, obdan s palmami. Na drugi strani je stal na črnem podstavku kip Amor in Psyche. »To so deloma originali«, je rekla gospa Hortenzija in je kazala slike na steni. Študent se je zagledal v veliko podobo. Spoznal je, da je dama, sanjajoča zvečer ob odprtem oknu sama gospa Hortenzija.

»Tako sem vas spoznal, milostiva. To je krasno delo«, je rekel.

»Ugaja vam«, je rekla gospa Hortenzija, ki je bila ponosna na pohvalo. »Vi ste gotovo mislili, da se ne zanimam za umetnost.«

»Nasprotno, milostiva. Človek, ki je nekoliko psihologa, kmalu ve, s kom govori.«

»Vi ste tudi psiholog?«

»Zdi se mi, da . . .«

»Sestra mi je pravila, da zelo mnogo študirate in da tudi pišete . . .«

»Tudi, milostiva.«

»Zdi se mi, da to ni dobro za mladega človeka. Več življenja in manj knjig.«

Srbska princezinja Helena in njen soprog
ruski princ Ivan Konstantinovič.

»Mnogim morajo knjige nadomestiti življenje.«

»To ni dobro. Zdi se mi, da je dandanes svet preveč resen. To prihaja iz neodločnosti onih, ki bi morali zmagovati in vladati. Tako postaja življenje dolgočasno. Tisoče hrepenečih duš umira brez ljubezni...«

»Toda mi nismo krivi...«

»Oprostite, da govorim tako odkrito. Izvolite vstopiti v drugo sobo. Sem namreč popolnoma sama doma.«

»Prosim, milostiva...«

Vstopila sta v drugo sobo. Pri tem ga je ona prišla za roko in se je vstopila poleg njega. Student je gledal ukusno urejene sobe in je hvalil pohištvo. Čutil je, da je v zadregi in mu je bilo neprijetno. Tudi pri gospej Lili je imel take trenutke. Gospa Lila je bila nekaj let starejša od gospe Hortenzije; bila je bolj okroglega telesa, toda to ni motilo njene telesne lepote; kadar se je oblekla v najlepšo toaleto, se je pokazala nje krasna postava v polni meri. Po ulicah so moški gledali za njo. Doma je bila zelo prijazna in je rada govorila z domačim učiteljem. Po učni uri je pogosto poslala dečke na dvorišče in je povabila domačega učitelja k sebi na kavo. Govorila je zelo mnogo; pogosto je zadržala svojega gosta pozno do večera. Takrat je govorila zelo intimno in je razlagala svoje nazore o ljubezni. Želela je ljubiti mladega lepega človeka z velikimi črnimi lasmi. Ko je vstala, je pogladila študenta po njegovih velikih črnih laseh. Njemu je bilo v takih trenutkih tesno in nerodno in ni vedel, kaj bi storil. Pogosto je pripovedovala, da bo prihodnje leto preuredila svojo vilo tako, da bo imel stanovanje poleg njene sobe. On pa se je izgovarjal, da to ne bo mogoče, ker je zelo zadovoljen s svojim dosedanjim stanovanjem. Nekoč je prišel poučevati in jo je našel samo doma. Bil je prost dan in otroci so odšli s hišno na izprehod. Gospa Lila je bila v lahni spalni obleki. Videlo se je, da je spala po obedu. Povabila je domačega učitelja k sebi v sobo, kjer je stalo pripravljeno vino. »Vsi so od-

šli«, je rekla gospa Lila, »in meni bi bilo dolgčas. Lahko se kratkočasiva pri vinu.« Pila sta skupaj celo popoldne, do poznega večera. Gospa Lila je bila čudno razpoložena, bila je nemirna in zelo ljubezniva. Sedela je na naslonjaču in on je moral sedeti poleg nje. Trkala sta s čašami in sta govorila o ljubezni. Gospa Lila je bila zelo zgovorna; tudi na njega je uplivalo vino; ko je bil mrak, se je gospa Lila legla na zofo in ga je prosila, naj prisede bliže in naj pripoveduje kaj lepega. Prisedel je bliže in je pripovedoval o svoji ljubezni. Bil je zaljubljen v neko gospodično, ki je hodila še v šolo. Gospa Lila se je smejala njegovi zaljubljenosti. Njemu je bilo neprijetno, ker je postalo tema v sobi. Hotel je prižgati luč, toda gospa Lila je rekla, da ljubi večerni somrak...

Naenkrat pa je zapel zvonec.

Gospa Lila je bila zelo nevoljna nad nepričakovanim posetom, kajti otroci so se imeli vrniti šele ob desetih z vlakom. Ko je odprla, je vstopila z veselim smehom gospa Hortenzija... Tudi takrat je bilo študentu zelo neprijetno. Sedaj se je spomnil vseh teh slučajev in je z začudenimi očmi pogledal gospo Hortenzijo.

Ona se mu je od srca zasmejala.

»Ah, vi«, je rekla, »zdi se mi, da vedno mislite na svojo ljubezen. Moški ste včasih čudni idealisti.«

»Po čem sodite, milostiva?«

»Po vas. Lahko bi uganila, na kaj ste mislili.«

»Prosim.«

»Na svojo bodočnost...«

»Uganili ste. Mislil sem, kako bo prijetno prebivati v takih sobah.«

»Prosim, izvolite pogledati.«

Prešla sta medtem vse sobe in sta se vrnila v salon. Krog zastrtih gardin so se že zgrinjale večerne sence.

»Dovolite, milostiva, da se poslovim«, je začel študent

»Ne dovolim«, je rekla ona z nagajivim glasom in se je vsedla na zofo. »Ali se vam mudi?«

»Ne, toda pozno je?«

»Torej prosim sedite tu — blizu — izvolite. Vi imate sicer o posetih svoje mnenje, toda mi jih ne delamo samo iz navade in na povabilo, včasih so nam tudi ljubi. Ako torej želim...«

»... ostanem.«

»Vidite, jaz rada tako slonim v večernem mraku in sanjam. Ah, tako krasno je sanjati, življenje bi moglo biti tako krasno, tako polno ljubezni, sedaj pa je pusto in prazno. Sestra mi je pravila, da ste zaljubljeni.«

»Da, milostiva.«

»Ah, vi moški ste čudni idealisti. Vi tudi pišete in de-late pesmi.«

»Tudi, milostiva.«

»Jaz zelo rada čitam zaljubljene pesmi. Vidi se vam... Prosim, pogledajte moje roke. Ali kaj vidite?...« Podala mu je obe roki, tako krasni, beli, vabljeni... Gledal je nekaj časa in ni vedel, kaj bi mogel videti.

»Ničesar, milostiva.«

»Ničesar! Vidite na letovišču so imele te roke svojega pesnika. Vi niti ne veste, da sem imela oboževalca na leto-višču? Ali se temu čudite?

»Ne čudim se, milostiva.«

»To je zanimiv slučaj, toda povem ga vam ob drugi priložnosti. Sedaj pripovedujte vi. Prisedite bliže in pripove-dujte. Karkoli. Sanje ali resnico. Kaj lepega.«

Gospa Hortenzija je drhtela, besede so trepetale na ustnih, oči so se svetile v temnem mraku.

»O svoji ljubezni pripovedujte, ali o čemer koli.«

»Težko je pripovedovati, milostiva.«

»Zakaj?«

»Ker bi vas mnogo ne zanimalo, učene stvari, vsak-danjosti.«

»Da, življenje v mestu je tako vsakdanje, banalno. Na letoviščih je življenje. Tam se živi krasno, svobodno. V naši vili je stanovala gospa s svojim ljubčkom. Bil je študent in mnogo mlajši od nje; vendar jo je zelo ljubil. Dala se je ločiti od svojega moža. Pogosto je govorila: življenje mora biti krasno, vseeno je, kako je dolgo in kaj je potem. Tudi drugi ljudje nam nič mar. Glavno je, da si ustvarimo krasno življenje. Verjemite, to sta bila dva srečna človeka.«

»Verujem, milostiva.«

»Ali si morete misliti tako srečo?«

»Da, toda ni stalna.«

»Nič ni na svetu stalnega, samo trenutki so in ti morajo biti krasni. Vidite, zato je pust današnji svet, ker tega ne razume. Skrbi za bodočnost in večnost in ne vidi trenutkov.«

Gospa Hortenzija je mahoma umolknila. Prijela je študenta za roko in je vsa zatrepetala.

»Kaj vam je, milostiva?« je izpraševal študent in bilo mu je zelo neprijetno.

»Pride mi taka utrujenost. Imam grozne trenutke. Vidite — takoj bo boljše...« Položila se je po zofi in je krčevito držala njegovo roko, da je moral poklekniti poleg nje. Gledal je njen krasni, utrujeni obraz, opajal ga je vonj njenih las — zazdela se mu je vsa tako krasna.

»Ali naj naredim luč, ali naj pozvonim, milostiva? ...«

Pomislila je nekoliko.

»Ne, pustite, ostanite tu ...«

Obrnila je obraz proti njemu, da je čutil nje dih. Zdelo se mu je, da je čuden nasmeh za trenutek preletel njen obraz. Zaprla je oči.

V tem je zapel zvonec. Gospa Hortenzija je nevoljna vstala. »Kdo bi bil«, je rekla, »on se vrne šele ob enajstih z vlakom.« Vstala je, popravila si je lase in je šla odpirat.

Pred vrati se je zaslišal prijazen glas gospe Lile.

Vstopila je v sobo s šumečo obleko.

Študent se ji je priklonil. Odzdravila mu je prijazno in se je pomenljivo posmejala.

»Moja sestra ima zelo lepo stanovanje, kaj ne, gospod Ilovič«, je rekla.

»Da, milostiva«, je odgovoril študent, ki je bil stopil k oknu.

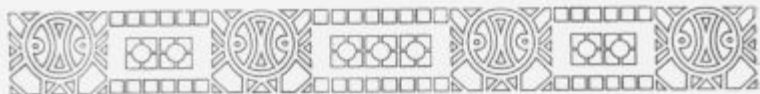
»Kam si namenjena?« jo je vprašala gospa Hortenzija.

»Prav k tebi sem prišla, da se pogovorive radi posetov«, je odgovorila gospa Lila in je sedla na fotelj.

»Gospod Ilovič bo tako prijazen, da me bo spremil domov.«

»Prosim, milostiva«, je rekel študent in se priklonil. Začeli so navadni pogovor.

Problem življenja.

M. U. Cand. Mirko Vladimir Brezovnik.

Herbert Spencer je po dolgotrajnem, globokem premišljevanju o življenju prišel do sledeče definicije: življenje je neprenehljivo prilagodenje med notranjimi in zunanjimi razmerji. Drugi so definirali življenje kot premikanje, zopet drugi kot kemično-fizikalni proces.

Vse te definicije so gotovo prave. A nobena nam ne more podati natančnega pojma o življenju in nobena nas ne more zadovoljiti. Niti definicija ne, ki jo je Spencer po dolgem premišljevanju imenoval najpopolnejšo. Nočemo torej za enkrat nikake definicije. Hočemo predvsem zasledovati življenje, kakor

se nam kaže. To je bil jasen cilj vsega raziskovanja o življenju, dokler že obstaja znanstveno raziskovanje o življenju. Hočemo analizirati življenje in dognati vse pogoje, pod katerimi se pojavi. Tako bomo imeli pojmo o življenju. To je bila tudi edina pot, ki je dosedaj rodila kaj sadu. Praktično zdravilstvo, živinoreja, ekonomija itd. so se razvile tako mogočno le, ker je raziskovanje življenja dognalo vse pogoje, pod katerimi uspešno klije in tudi te pogoje obvlada.

Ne sme se seveda povdarjati le praktična stran življenjskega raziskovanja, ki je s teoretično najtesneje zvezana.

Vzemimo samo bakteriologijo. Iznajdba in študij bakterij je bila od začetka zgolj teoretična. Šele dolgo pozneje se je spoznal velikanski praktični pomen tega teoretičnega študija. Isto razmerje obstaja med specijelno teoretičnim naravoslovjem in tehniko. Tehnika bi se ne bila nikdar tako mogočno razvila — saj imenujejo to stoletje »stoletje tehnike« — ko bi teorija ne bila dosegla toliko in toliko postav in principov, ki združeni v najkrajšem času obvladajo tisoč in tisoč rok in konjskih moči.

Na drugi strani pa ne moremo tajiti, da so dale impulz za raziskovanje življenja praktične potrebe človeštva.

Brez dvoma je nastal pojem o življenju že v davnem času in ravnotako ni dvoma, da se je začel človek baviti s pojavi življenja le, ker ga je k temu silila praktična potreba zdrževati življenje. Danes živeči divji narodi s svojim primitivnim mišljenjem nam kažejo še dobro milieu, ki je rodil to prvo naivno predstavljanje življenja in vse naivne naprave, s katerimi ga ščitijo in vzdržujejo.

Ko je leta 1838. Schleiden dokazal, da je sestavljena rastlina iz celic ali stanic in leta 1839. Schwann isto o živalskem organizmu, se je našla točka, kjer se križajo vse poti biologičnega raziskovanja. Vse biologične vede so začele zasledovati svoje specijelne probleme do stanice.

Morfologija je izvajala prva praktične konsekvence. Rastlinska, živalska, človeška anatomija in razvojna zgodovina se je pod vodstvom Hofmeisterja in Haeckela radi poglobljenja do stanice neverjetno razvila.

Potem je sledila patologija. Rudolf Virchow je položil s svojo celularno patologijo temelj, na katerem leži danes monumentalna stavba moderne medicine in iz katere sta vzrastli tudi imunitetno raziskovanje in serumterapija.

V stanici nehajo slednjič vsi problemi življenja, ker mi poznamo življenje le v obliki stanic in življenje člove-

škega telesa je samo celoten izraz vseh milijonov mikroskopičnih stanic, ki sestavljajo organizem človeka. Skupno delovanje vseh teh milijonov delujočih stanic, ki so združene v naravni državi in katerih neizrečeno urejeno delovanje zasmehuje tudi najgenijalnejšega postavodajavca, to skupno delovanje je oče onih občudovanja vrednih činov mogočne energije, ki je lastna človeškemu organizmu.

Predpogoj tega urejenega, skupnega delovanja stanic je bajna finost delitve dela, ki je mogoča le, če se vsaka posamezna stanica podvrže skupnemu interesu vseh v tej državi živečih. Če začne skupina stanic stavkati, kakor je to slučaj pri boleznih, se pozna takoj na celem organizmu.

Kakor hitro n. pr. stavkajo srčne ali možganske stanice, je človek bolan in neredno delovanje teh celic se včasih z neverjetno hitrostjo pojavi v vseh delih organične države in jo lahko v kratkem času uniči. Zdrav je organizem le tako dolgo, dokler delujejo harmonično vse stanice celega telesa.

Velike važnosti za spoznavanje odvisnosti enega kompleksa stanic do drugega, je bilo eksperimentiranje. Potom poskusov šele se je našla odvisnost stanic enega organa od drugega. V to je služilo več metod.

Takozvana eliminacijska metoda obstoji v tem, da se operativno ali pa drugače odstrani del organizma od celote in se zasleduje potem simptome, ki so nastali vsled izgube dotičnega dela. Na ta način se je našla naloga dotičnega dela telesa. Na ta način so našli tudi delovanje živčevja.

Pendant tej metodi je dražilna metoda. Z dražili — elektriko, ognjem, zbadanjem itd. — se skuša funkcijo organa povečati, da se jo potem lažje opaža. Tudi ta metoda nas je poučila o funkcijah specialnih živcev, mišic in drugih organov.

Obe ti metodi sta tudi pokazali, da zamorejo stanice vsa motenja, ki nastanejo z dražili, kompenzirati, seveda ne smejo biti ta motenja prevelika. Omenim samo eno —

temperaturo telesa. Naj bo v okolici človeka še tako mrzlo ali še tako toplo — temperatura telesa znaša 37°C . Seveda ne gre to do skrajnosti. V prevelikem mrazu začne temperatura padati in človek zmrzne, in prehudi vročini tudi ne more kljubovati telo.

Metoda kemičnega raziskovanja prodre najgloblje v skrivnostno delovanje posameznih stanic. S to metoda se raziskujejo kemične sestavine organov in sokov, ki jih organi producirajo in izločajo ter katere snovi porabijo za svoj obstanek in katere snovi se jim morajo dovajati. Tako se lahko sklepa, kaj se godi v organu samem.

Imamo še tudi mnogo takozvanih registrirnih metod, ki služijo za avtografični razkaz dogodljajev v organizmu. K temu pride še mnogo specialnih metod, ki si jih izdelava fiziolog s pomočjo fizike in kemije, operativne tehnike in mikroskopije, kakor pač zahteva gotov problem.

Vse te metode so utemeljile naše današnje znanje o delovanju in delu posameznih organov kot takih in o njih pomenu za celoto.

A mi gremo še dalje. Hočemo vedeti, kaj se godi v stanici, ker v stanici je skrita tajnost življenja. Tudi v to svrhu so se iznašle metode. Vendar je zelo težko študirati življenje stanice, ker jo je jako težko izolirati in opazovati pod mikroskopom. Vsaka stanica je namreč odvisna od celote. Le v organu zamore živeti, ker le tam dobi potom limfatičnih žlez hrano in živci ji odkažejo gotov delokrog. Izločena iz celote pogine prav kmalu. Zato se mora življenje stanice študirati v kompleksu. To se zgodi na intaktnem telesu ali pa na posameznih organih, ki lahko ostanejo po več dni živi. Zelo pripravi so za to udi dvoživk, posebno žabe, ki je danes domača žival v vsakem fiziološkem inštitutu. Žabi se da izrezati srce, mišice, živce itd. in jih izolirane študirati in ohraniti žive po več ur. A imamo še pripravnejše objekte za študiranje. To so rastlinske stanice in posamezni organizmi, ki obstoje le iz ene stanice. To so

ricopodi, infuzoriji in bakterije. Lahko se jih v veliki množini redi in potem posamezno študira. Pod mikroskopom se jih lahko secira in uporablja tiste metode, ki smo jih navedli pri študiranju organov.

Dovolj je suhe metodike! Metode nam morajo podati rezultate, sicer nimajo vrednosti. Kaj vemo torej danes o zagonetnosti življenja? Človek je nestrpen in bi rad na kratko imel odgovor. Vendar tu je biologija v zadregi. Definicije nas ne zadovoljijo in kratkega odgovora ne moremo dobiti. Ne preostaja nam drugega, kakor podati splošen facit vseh dosedanjih izkušenj. Podati ga bom poskusil na kratko.

Vrnimo se k stanici! Predstavlja nam na vodi bogato mešanico kemičnih spojenj v različnih agregatnih stopnjah, ki so deloma mikroskopično nerazdružljiva, deloma pa že prostorno ločena drugo od drugega, n. pr. protoplasma in snovi staničnega zrna. Sestava te mešanice snovi je pri vsaki posamezni obliki stanice različna. Nepregledna množina različnih staničnih oblik, ki sestavljajo pestri svet organizma, se lahko razvidi že iz skoro brezmejne variacijske možnosti, ki obstoji v eni sami skupini kemičnih spojenj. To je skupina najkompliciranejših spojenj, ki jih kemija pozna — skupina beljačnih spojenj. Molekul beljačnega spojenja ima v sebi občudovanja vredno množino atomov, ki dopuščajo, kakor šahova deska, nepregledno mnogo variacij. Te nepregledne komplikacije in variacije v beljačnem molekulu so tudi vzrok, zakaj nam kemično spojenje teh snovi še vedno ni dovolj znano.

Emil Fischer je v najnovejšem času našel mnogo neznanega, tako da mogoče ne bo več dolgo in imeli bomo umetni beljak. S tem bi bil na vsak način storjen velik korak naprej. Ali rešitev zadnje uganke o življenju bi bila kljub temu še zelo daleč. Kajti živa substanca ne obstaja samo iz beljaka, temveč je zmes različnih drugih navadnejših snovi: ogljenčevih hidratov in tolič ter njih sorodnikov. Vrhutega je še nepregledna vrsta anorganskih soli, ki so

vse potrebne za življenje stanice. In dasiravno je beljak glavna sestavina stanice, bi vendar, če bi ga tudi natančno poznali, ne mogli na umeten način roditi življenje. Imeli bi mrtev beljak, kakor ga imamo dovolj kot izločanje organizma. Med njimi in živo substanco bi bilo tako brezno, kakor med življenjem in smrtjo.

Če bi hoteli življenje umetno spočeti, bi morali poznati natanko vse snovi žive substance. Poznati bi morali njena relativna množinska razmerja. Poznati bi morali njih medsebojno razvrstitev v staničnem telesu. Če bi zamogli potem tak sistem do zadnjega atoma natanko v enem samem momentu umetno sestaviti in ga spraviti pod njemu odgovarjajoče življenske pogoje, potem bi taka umetna stanična oblika začela živeti v tistem momentu, ko bi bili vsi pogoji realizirani. Kajti življenje je le izraz gotovega kompleksa pogojev in eksistira tam, kjer je ta kompleks pogojev. Tako je tudi nekdanj na zemlji nastalo življenje, ko so se vsi ti pogoji v teku časa našli; kakor je tudi morala nastati voda v tekoči obliki, ko so bili pogoji za to izpolnjeni. Misliti danes na umetno spočetje življenja, ki se posebno po časnikih prorokuje, je navadna utopija — že zato, ker niti približno ne pregledamo celega kompleksa zunanjih in notranjih življenskih pogojev. In če bi ga tudi poznali, bi bilo še veliko vprašanje, če bi zamogli notranje življenske pogoje, ki so se našli v razvoju prednikov dotičnega organizma, bodisi tudi najnavadnejše stanice in so se potem od generacije do generacije naprej razvijali in spopolnjevali, če bi zamogli te pogoje v njim lastnih kombinacijah urediti. To so špekulacije in človek naj ne prorokuje.

Kar da snovem v stanici življenje, to je suma kemičnih spremenjav. V tem ni nobenega principijelnega razločka med organskim in anorganskim svetom. Kajti tudi tam najdemo v različnih sistemih zelo komplicirane kemične procese, in po istih zakonih. Specifičnost življenja obstoji zopet še le v kombinaciji kemičnih elementarnih procesov.

Važen moment pri tem je zopet, da se specifična spojenja stanice vedno premenjavajo in zopet v isti množini dopolnjavajo. Živa substanca stanice se razkraja, dokler živi in se deli vedno zopet znova. Neporabne snovi se izločavajo, nove pa se dovajajo s hrano. To je snovno menjavanje v stanici, temeljni fakt življenja. Odigravajo se torej vedno procesi kompliciranih spojenj, n. pr. beljačnih spojenj, ki zidajo in zopet raznašajo nanošen material za zidanje. Sumo teh procesov imenujemo asimilacijo in disimilacijo, obe fazi snovnega menjavanja. Obe fazi se držita v ravnotežju snovnega menjavanja. Razumljivo bo to, če povemo, da so različni kemični procesi med seboj najožje zvezani, tako da se morajo vsi deli primerno spremeniti, če se je spremenil eden.

Ravnotežje snovnega menjavanja motijo različna dražila, ki lahko učinkujejo od zunaj — toplota, mraz, udarci itd. — ali pa potom živčevja od znotraj. Imamo takozvane impulse, ki momentano učinkujejo na stanico in jo prisilijo, da opravi delo. Ko je impulz prenehal, se stanica umiri in dobi prejšnjo obliko. Druga dražila, recimo narkotika, pa pomanjšajo akcijo stanice, ki se spravi sama zopet v ravnotežje, kakor hitro preneha dražilo.

Kljub vsem dražilom pa se v stanici dogajajo še drugi procesi, radi katerih se stanica spreminja. Ona se razvija. Stanica ni nikdar v različnih časih jednak sistem, ker ni nobena oblika stanice trajna. Vsak živ sistem se mora vedno spreminjati. To je razvoj. Če so motenja v dobi razvoja tako velika, da ni več mogoče harmonično medsebojno delovanje med posameznimi deli, potem se stanica ali regulira ali pa se razvije v smrt. Smrt ni nič drugega, kakor konec razvojne vrste vseh spreminjav staničinega snovnega spreminjavanja. V prvem slučaju pa se razvijejo n. pr. pri enostaničarjih iz ene stanice dve, ki žive vsaka zase. Enostaničarji so, kakor pravi Weismann, v gotovem smislu nesmrtni. To so splošna fakta. Če pregledamo to,

kar smo o stanici povedali, potem vidimo, da je stanica kemična tovarna mikroskopičnih dimenzij. Vsaka kemična tovarna ima svoje specijelno polje, ki ga obdeluje. Isto stanica. V eni se pripravlja žolča, v drugi tolšča, v tretji slina itd. V rastlinski stanici je proces obširnejši. Tu mora stanica iz vode, soli, ogljenčeve kisline producirati tolščo, beljak itd. Živalska stanica ima lažje stališče. Ona dobi že vse snovi, ki jih je napravila rastlina s hrano.

Kakor pa v kemični tovarni in v vseh časih delo ni isto, ker se mora prilagoditi novim razmeram, tako se tudi v stanici vedno spreminja, dokler se slednjič sploh ne more več vzdrževati.

Recimo, da bi poznali analizo staničnih snovij. Potem bi nam stalo življenje stanice jasno pred očmi, tako da bi lahko jasno zasledovali usodo vsakega posameznega atoma, kako se odloči, kako se vleče skozi stanico do tja, ko jo zopet zapusti. Potem bi tudi razumeli energetično delo stanice, ker z vsakim kemičnim procesom je zvezana energija. Razumeli bi tudi obliko-tvorbo stanice, ki se sestavlja iz toka atomov in molekulov, kakor plinova luč iz toka plinovitih, ali kakor velik vodomet iz toka vodnih delov. Videli bi tudi slednjič jasno, kako se kombinira življenje neštetihih stanic v človeškem telesu, kako dospejo od čutilnih stanic v ganglijske stanice možgan impulzi, kako se spremenijo ti impulzi in kako hitijo, kakor električna iskra po žici, po živcih k srcu, mišicam, žlezam, kako povzročijo v teh mogočno vsplapolanje snovnega menjavanja, kako ga zopet ovirajo in kako se življenje postavno odigrava. Vse to bi videli in bi tudi razumeli, zakaj je tako in ne drugače. Če bi vse to poznali, bi si stanico lahko povečali do dimenzij prave tovarne in bi lahko romali med različnimi atomi, kakor med pečmi, ki varijo in kuhajo. Potem bi lahko jasno zasledovali življenje in bi se o postavnosti, posameznosti in celoti direktno prepričali.

Vsa naša naloga pri raziskovanju življenja obstoja, kakor povsodi pri znanstvenem raziskovanju samo v do-
gnanju pogojev. To je in ostane znanosti zadnji konec.

Navadimo se na svetu analizirati procese in ne vpra-
ševati za vzroki. Saj je vendar svet velik kompleks, v ka-
terem je vsak najmanjši del jasno določen. Kamen in živeča
bitja, človek s svojim dejanjem in kultura človeka s svojimi
ideali, ki si jo je človek vstvaril po mnogih bojih — vsi
so izraz gotovih pogojev, ki se spreminjajo in se razvijajo,
kakor stanice po eni postavi.

Literatura:

Herbert Spencer: »The principles of Biology«, Lon-
don, 1898.

Max Bartels: »Die Medizin der Naturvölker«. Ethno-
logische Beiträge zur Urgeschichte der Medizin, Leipzig,
Griebens Verlag, 1893.

Max Verworn: »Allgemeine Physiologie«. Ein Grund-
riß der Lehre vom Leben, V., 1909.

— »Die Frage nach den Grenzen der Erkenntnis«,
Jena, G. Fischer, 1908.

— »Die Erforschung des Lebens«. Ein Vortrag, III.,
1911, Gustav Fischer, Jena.

Brez ciljev.

Ivan Stukelj.

V parku grada Zvezdane na visoki terasi ob cvetličnjaku je sedel v vrtnem naslonjaču mladi profesor Ivan Markovič.

Krasno majevo jutro je razpenjalo azurno nebo čez vso okolico. Vse je bilo v cvetju in zelenju in iz odprtega cvetličnjaka je vel omamljiv vonj.

Profesor je bil v posetih čez binkoštno praznike na prijazno povabilo mlade graščakinje domačice.

Zdaj je sedel tu udobno s prekrizanima rokama v naročju. Videti mu je na obrazu, da se popolnoma vdaja pomladnemu čutenju vživajoč prirodno krasoto.

Ura je že šla na deseto.

V tem trenutku so zazveneli doli pod gradom zvoki, ki so z vso okrutnostjo prodrli ozračje ter profesorju na mah pregnali pomladansko razpoloženje.

Tam ob voglu grada so se postavili v modrih dolgih plaščih in s širokimi klobuki na glavi štirje Vlaši, takoimenovani »dudlarji«, kateri so z zvoki svojih glasbil neusmiljeno rezali svečano tihoto.

In profesor se je nejevoljno zdrznil.

Med tem se je z druge strani prikazala gospa domačica v dražestni jutranji obleki ter se z naglimi koraki bližala terasi.

»Dobro jutro, milostiva!« jo je hitro pozdravil profesor in dvignivši se s svojega sedeža, je stopil nekaj korakov naprej ter se elegantno priklonil.

»Dobro jutro! Kako lep pozdrav, kaj ne, so vam napravili ti tujci tam doli!«

»Res, odkrito povem, milostiva, skoro bi se nad njimi razjezil, ker so me prurušili iz pomladanskega čustvovanja ter mi odnesli vžitek krasnega jutra.«

Podavši mu roko je sedla v nasprotni naslonjač ter mu namignila, da se zopet posluži svojega sedeža.

In živahno je začela govoriti.

»Nekaj posebnega je ta glasba. Na uho nam udarjajo tako silno tuje melodije v neizrecno žalnih tonih, da človek nehote zapade v melanholijo. Neverjetno je, da imajo ti turobni glasovi zibel pod solničnim jugom, kjer se smeje skoro vedno jasno nebo. Na misel mi prihajajo stih našega Murna-Aleksandrova, s katerimi je tako lepo označil turobnost te glasbe.«

In z resnim obrazom jih je recitirala:

»S piščalkami na ustnih gredo,
v klobukih širokih gredo
in zdaj z desno roko
in zdaj z levo roko
piščali prebirajo žalostno,
da nikoli tako.«

Potem pa se je nasmejala: »Si bodete pač mislili, gospod profesor, kako sem še vedno sentimentalna!«

»Nič ne de, včasih človeka žeja po sentimentalnosti ter je zaman, da bi se ji upiral, zlasti če se spominjam pesnika z veliko dušo, ki je nedosegši svojih ciljev moral leči v prezgodnji grob.«

»Ne doseči ciljev in biti brez ciljev, se vam zdi, gospod profesor, taka nesreča?«

»Oprostite milostiva, da se povrneva k tem piskačem tu dole. Ti siromaki so vrgli vse od sebe, zapustivši domovino, hodijo po tujini brez ciljev, le instinktivno slede za bornim vsakdanjim kruhom. Med brnečim basom njihove godbe vzklikajo klarinetni zvoki kakor vzkliki bednih, tlačanih, izmučenih ljudi brez ciljev, kakor vzkliki z mrzlim jeklom zadetih src.«

»Kako lepo ste to povedali, gospod profesor. Pred leti bi vam bila soglašala, a danes bi sama rada živela brez ciljev. Čemu naj bi bil človek suženj svojim ciljem?«

Teman blesk ji je šinil prek oči in tiho kakor v polsanjah je izgovarjala Prešernov verz:

»Manj strašna noč je v črne zemlje krili,
ko so pod svetlim solncem sužnji dnovi.«

»Zdaj se spominjam poročila svojega in, milostiva, oprostite, tudi vašega nekdanjega prijatelja Leona. Pisal mi je pred mesecem dni iz Tunisa, da vživa življenje — brez ciljev. — To bi bilo zame kaj strašnega!«

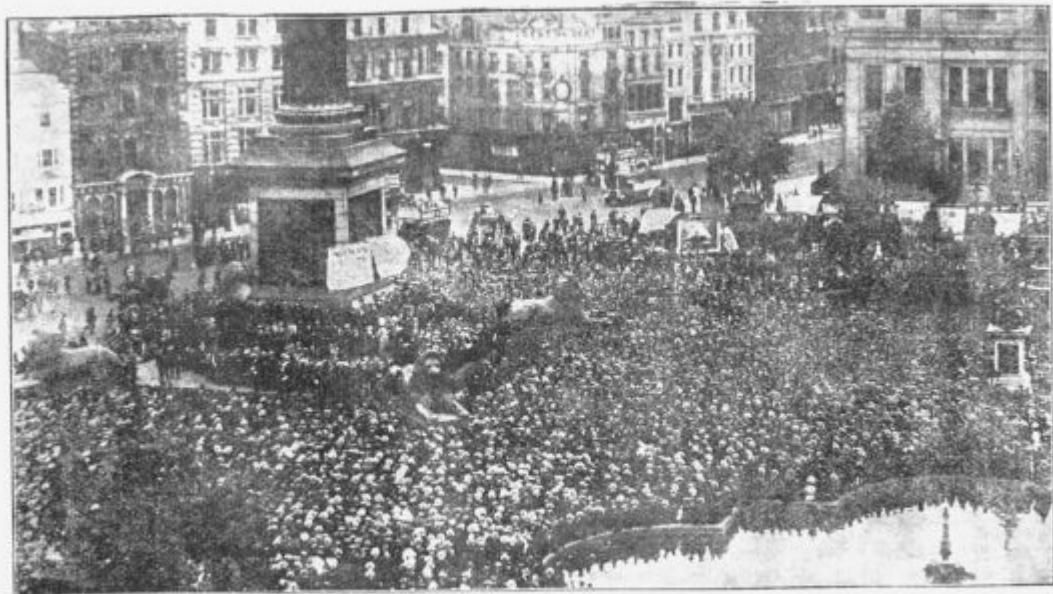
»Jaz ga blagrujem! Kaj pa je življenje s cilji? — Morda to, da se človek trudi in peha, da bi se nekđaj s sadom svojega truda pri polni mizi mastil, če se smem izraziti s tako prozo. Jaz zaničujem in zametujem tako življenje!«

Namršila je obrvi in zresnilo se ji je obličje.

Pe kratkem molku pa je rekla: »Prosim, ali bi ne hoteli, gospod profesor, da se malo izprehodiva po parku?«

Vstala sta in Markovič ji je ponudil roko in ona mu je zavesila levico.

In profesor se je zamislil v spomine vseučiliških let, ko je s svojim prijateljem Leonom Zoranom zahajal v hišo njene matere Alise Višnjanove, vdove po deželnosodnem svetniku, ko je s to krasno ženo, tedaj še devojkjo, plesal pri domači zabavi ali v plesnih venčkih ter kramljal pri plesnih promenadah. Tedaj se mu je včasih dvigala drzna

Delavska stavka v Londonu (l. 1911).

nada, da bo morda to lepo bitje še njegova last v do-
glednem času . . .

Pa prišlo je drugače. Njegov prijatelj Leon je imel
več poguma in tudi več sreče. Pridobil si je njeno srce in
postal nje zaročenec.

Žal, njegova sreča ni trajala dolgo. Zgodilo se je,
kakor se to dogaja v tisočih in tisočih slučajih, da se je
zaroka med Leonom in Leonoro, ki jo je ljubil z vso strastjo
mlade duše, razdrla že čez pol leta.

V hiši gospe Višnjanove se je zglasil boljši snubec v
osebi graščaka in viteza Beera. Ta je bil že blizu štirideset-
leten, a imel je veliko imetje. Gospa Višnjanova ni živela
v nikakih sijajnih razmerah vsled prezgodnje moževe smrti.
Pokojnina za njim ni zadoščala za vzgojo hčere Leonore
in študije treh sinov ter se je hitro raztopilo tudi nje lastno
malo premoženje. Koristolovna mati je torej gledala, da
čimpreje spravi hčer pod čepico ter ji pridobi »solidnega«
moža z bogastvom, katero bo hčer in tudi njo privedlo v
velikosvetni sijaj. Leon pa je bil tedaj samo še doma učitelj
v hiši kneza L. Zato ni hotela mati čakati, da bi si
Leon pridobil trdno prihodnjost. Prigovarjala je toliko časa
hčeri z opisovanjem vsemožne udobnosti velikega brezskrb-
nega življenja, da se je slednjič udala in Leonu odpove-
dala roko.

Vitez Beer je bil potomec stare, ali popolnoma ubo-
žane rodovine. Toda v njem je počivala velika energija dela,
ki se je vzbudila z vsemi silami. Posvetil se je tehniški
stroki. Bil je nad deset let vodja v neki fužinski tvornici.
Ko si je pozneje kot sopodjetnik pridobil dosti premoženja,
kupil je ta grad Zvezdano in z njim obširno domeno z
gozdi, njivami in travniki. Tu je delal z vso vnemo v eko-
nomiji po najnovejših strokovnih iznajdbah.

Leonori so zasijali dnevi srečnega življenja. Vsi znanci
so jo blagrovali in tudi zavidnežev ni manjkalo.

Tudi Leonora se je čutila srečno. Mož je delal od zore do mraka, bil je zaljubljen v svoje delo in posestvo. Ko je bil v kmečki skupini izvoljen za državnega poslanca, so ga vobče nazivali »kmečkega barona«.

In Markovič je domneval, da je Leonora res v veliki sreči.

Kako se je sedaj čutil Markovič, ko mu je Leonora začela pripovedovati dogodke iz svojega življenja z vso strastjo užaljene žene.

V prvih časih zakona je rada spremljala svojega soproga pri raznih opravilih in nadzorstvu. To je moža veselilo. A to ni trajalo dolgo. Nje zanimanje je polagoma pojenjavalo. Življenje na kmetih ji je postajalo enolično, zahrepenela je po svetu in srčno si je poželjevala tuptam mestnega življenja, katerega je bila vajena. To hrepenenje je občutila zlasti v zimskem času. Zdajpazdaj ji je soprogo dovolil kako tako zabavo, dasi sam ni imel za njo pravega smisla. Bil je preveč praktičen, po drugi strani pa tudi varčen. Žena je to tudi občutila, kar ji je silno zamrzelo. Misli si je mož, da ji po teh veselicah, ki jih je dovoljeval, vzbuja še večje hrepenenje po velikomestnem življenju, zato ji je take in enake prošnje na lep način odklanjal, zlasti odtlej, ko je postala mati.

Tako se ji je soprogo vedno bolj odtujeval, njej pa je tudi rastla neodoljiva mržnja do njega, ki ga je vražji demon bogastva imel popolnoma v svoji oblasti. Odkrito sovraštvo med njima pa je postalo, ko jo je začel mučiti tudi z ljubosumnostjo.

Ko je povila drugo dete, mislil je in pričakoval, da bo odslej živela samo domačemu družinskemu krogu ter se otrsela vse ženske »emancipacije«, katero je on smrtno sovražil.

Slednjič sta se popolnoma odtujila drug drugemu.

Strme je zrl Markovič graščakinji v obraz. Po tem strasti polnem pripovedovanju se mu je razjasnila slutnja,

ki jo je imel takoj po prihodu v grad, da mora biti med Leonoro in njenim soprogom neko napeto razmerje, nekako prehodno hudo vreme, ki nastaja tuintam v zakonskem življenju, da potem tem lepše sije solnce sreče, a da je to v tako nevarni visočini, ga je presenetilo. Zdaj je videl, da je ta umerjeni dobri ton v občevanju vpričo drugih ljudi samo zavesa, ki ima zakrivati njun razpor . . .

Zdaj sta sedla na samotno klopico.

Markovič je le rahlo ugovarjal njenim nazorom, hoteč jo s tem nekoliko potolažiti. A ona se je tembolj razvnela.

Razburjena je vzklikala: »Ta tiran me je hotel tiščati v otroško sobo, siliti v gospodinjstvo kot vladarico služinčadi. Takemu tiranstvu naj uklanjam svoj tilnik? Nikdar in nikdar!«

In krasna je bila v tem srdu. Obilni vranječrni kodrast lasje, prevezani s širokim živordečim trakom so tvorili temno ozračje, izpod katerga so švigali bliski njenih lepih oči.

Markoviču se je zdelo, da hoče Leonora s to izpovedjo dati zadoščanje za kruto prevaro svojemu nekdanjemu zaročencu Leonu.

Skoro se mu je smilila v tem trenutku.

Utihnila je. Tik njega je sedela sloneč z laktom na klopinem naslonilu, podpirajoč glavo z dlanjo. Čutil je v lice topli dih njene sape. Nje krasno oblikovane grudi so se dvigale pred njim v enako odmerjenih dihljajih. Nekako proseče je upirala vanj žarovite oči, kakor bi pri njem iskala pomoči, rešitve . . .

Markovič je to čutil in postal zmeden. V tem trenutku pa se je tudi zavedel, da bi mu bilo le treba reči: »Leonora, vi ste nesrečna. Vas li more osrečiti moja ljubezen . . .«

In to krasno bitje, ki mu je nekdanj živelo samo v hipih mladostnih sanj, bi se bilo k njemu privilo, žrtvovalo se njemu popolnoma, pripravljeno ž njim iti skozi vse zapreke sveta . . .

Zdajci pa mu je šinil električen tok po udih, vzal mu je zavest, vzal besedo, da ni mogel spregovoriti niti slova več . . .

Morda so bili predolgi ti trenutki, premučni za njo? Vstala je in krenila sta nazaj proti gradu. Med potom je molčala dolgo, kakor da bi se sedaj sramovala svoje slabosti. Potem pa je začela govoriti vsakdanje stvari. Oči pa je imela še vedno zardele od joku.

Zvečer istega dne je dolgo v noč igrala na klavirju samo skladbe, ki so izražale sanjavnost, boleost in strast. V svojih deviških letih je bila virtuozinja v igri na klavirju.

Markovič ni mogel vso noč zatisniti očesa. Šele proti jutru je nekoliko zadremal; a ta spanec ni bil blagodejen, izmučil ga je.

Proti deseti uri se je dvignil s postelje. Okoli poldneva se je odpeljal na kolodvor.

Tudi Leonora je bila izmučena, a pri slovesu se je delala vpričo moža živahno in veselo ter je Markoviča zopet vabila na posete.

Zopet se mu je zasmilila. Videl je v njej samo plemenito dušo, ki je z včerajšnjo izpovedjo hotela dati zadoščenja prevarjenemu prijatelju. Zatrjeval si je, da ni imela drugega namena . . .

* * *

Kmalu po tem posetu je bil Markovič imenovan profesorjem v daljnem Brnu.

Bilo je nekako poldrugo leto zatem in dobil je pismo od prijatelja Leona. Pisal mu je med drugim tudi to: »Moja dolgoletna pogodba s knezom gre h kraju in kmalu bo konec mojemu potovanju in nomadskemu življenju. Silno hrepenim, da vidim svojo milo domovino . . .«

Proti koncu lista pa se je glasilo: »Ti ne ugameš, koga sem srečal na svojem potovanju? — — Loro, mojo nekdanjo Loro. — Ločila se je od svojega moža in v svet

se je podala z nekim diplomatskim agentom angleškega konzulata F. — Sedaj je na potu v Pretorijo . . .«

Ko je Markovič prečital te besede, se mu je zdelo, kakor da bi bil že čul to novico. Kar nič ga ni iznenadila in tiho je zamrmral: »Takega življenja si je zaželela. Je pač hotela biti — brez ciljev.

Sentimentalnost.

Tako mi je težko in tebe
rad bi objel nocoj
in tiho se v noči tihi
pogovoril s teboj.

In vse, kar tajno in silno
v srcu mojem gori,
v tvoje položil bi grudi,
v tvoje prižgal oči.

In dve bi duši drhteli,
ljubili srci dve —
a moja pot je samotna,
do sreče, do tebe ne sme . . .

Martinus.

Leto 1911.

Kratek pregled važnejših dogodkov.

Leto 1911, katerega koncu se bližamo z naglim korakom, ostane gotovo pomembno v notranjepolitični zgodovini mnogojezične naše Avstrije. Po štiriletnem trudu in boju s »staro (t. j. nemško) Avstrijo« je padla iz pravzaprav malenkostnega neposrednega vzroka prva avstrijska ljudska zbornica, izvoljena znamenitega 14. maja 1907. Dne 27. marca je bila odgođena, dne 31. marca pa na podlagi cesarskega patenta razpuščena. Res, da nikakor ni izpolnila nad, ki so jih stavili vanjo zlasti slovanski in slovenski optimisti. Navidezno so imeli celo oni prav, ki so trdili, da je nosila ta ljudska zbornica smrtne kali v sebi že od svojega poroda; mesto inteligence se je uveljavilo v njej število, stvarnost je nadomestil jezik, resnost pusto kričanje. Ali pomisliti je treba, da je doživela le nekaj jasnejših dni pod Beckom, Bienert pa je zanesel v hišo demoralizacijo in podpiral z vsemi močmi v zbornici politiko narodnostnega izzivanja in ščuvanja ter brezprimernege tlačenja in zanemarjanja onih avstrijskih narodov, ki so v manjšini. Tri ministerstva je porabil Bienert, dokler konečno ni razpustil parlamenta in posegel po § 14, da se zdrži na krmilu. Dasi z razpustom parlamenta Slovanska jednota ni dosegla svojega cilja, je bil za njo Bienertov poraz le velik uspeh. Razpisane so bile nove volitve, ki so se vršile 13. junija in prinesle Bienertu nov hud udarec: krščanski socialci, njegovi najzvestejši oporniki, so doživeli

hudi poraz. Zgubili so na Dunaju razun dveh vse mandate, njih število se je skrčilo od 96 na 76 glav v parlamentu. Proglasili so v prvi nevolji politiko proste roke v bodočem parlamentu in — Bienerth je šel, ker je videl, da nima nobene večine več. Dunajske krščanskosocialne mandate so dobili največ socialisti ter pokrili z njimi svoje precejšnje zgube na Češkem, v Šleziji in drugod. Nemški »Nationalverband« je narastel na 103 člane in postal najmočnejša stranka v parlamentu — in seveda tudi mogočna opora germanizacijske politike na avstrijskem jugu.

Za Bienerthom je prevzel vlado dne 25. junija 1911 Pavel baron Gautsch. Mož je bil že pod Taaffejem in Badenijem naučni minister ter dve kratki dobi ministerski predsednik. Socialisti in večina Čehov ga je pozdravila simpatično, tudi med novoizvoljenimi slovenskimi poslanci ni bilo čuti mnogo odpora. Dosegel je tudi v poletnem zasedanju državnega zbora, ki je trajalo od 17. do 29. junija rešitev bančne predloge. Že v poletnem, še bolj pa v jesenskem zasedanju državnega zbora, ki se je pričelo 5. oktobra, se je morala zbornica baviti z draginjo, ki je pri vseh predmetih postala naravnost katastrofalna. Po draginjskih izgredih v manjšem obsegu v provinciji so sledile dne 17. septembra demonstracije na Dunaju in sicer v takem obsegu, da je bilo vsled intervencije vojaštva več oseb ubitih in več sto ranjenih. Kazni, h katerim so obsodila dunajska sodišča demonstrante z dne 17. septembra, znašajo skupno nad 80 let in so bile poleg vladinega odklonljivega stališča napram uvozu argentinskega mesa povod, da so zgubili socialisti vse simpatije do Gautscha. Nemci mu niso zaupali zaradi Čehov — in končno se je pokazalo, da ima Gautsch v zbornici prav tako malo zaslombe, kakor jo je imel Bienerth. Pred svojim odhodom pa je imel Gautsch znamenit govor v avstrijski zbornici, v katerem je naglašal, da je vsako delo brez Čehov nemogoče. Dne 31. oktobra je cesar sprejel njegovo demisijo in naslednik mu je Karl grof Stürgkh. Glavna naloga novega ministerstva

obstoji v tem, da doseže sprejem brambnega zakona, katerega je izdelal na jesen odstopivši vojni minister Schönaich (naslednik mu je general Auffenberg) in pa sprejem novih davčnih predlog.

Položaj Jugoslovanov v novi zbornici je dokaj težavnejši kot v stari. Padel je sicer Bienenrth — a padel ni sistem. Za Gautschem je došel na krmilo Stürgkh, o katerem se sicer govori, da je svojemu nekdanjemu radikalnemu vinu prilil precej vode, a se ne ve, da bi se upal z uspehom upreti vsenemškimi aspiracijam na avstrijskem jugu. Reči se mora, da je dr. Šušteršič srečno spravil tako daleč, da si je s svojo nestalno in v preveliki meri strankarskim namenom služečo politiko zapravljal simpatije Čehov in tako onemogočil obnovljenje toli dragocene Slovanske jednote tudi v novem parlamentu. Da, niti se mu ni posrečilo doseči — in tega najbrž tudi ni nameraval — zedinjenja vseh Jugoslovanov v parlamentu v eno falango, ki bi kaj štela in pomenila v parlamentu. Tako je moral mož doživeti, da se niti njega niti nas vseh ne vpoštevava več pri velikih akcijah v parlamentu in se ga odkrito odrija pri rešitvi važnih vprašanj. Večina naše parlamentarne delegacije pa si je s svojim sovražnim nastopom napram uradništvu zaigrala vso naklonjenost tega stanu in pokazala, da je pripravljena zastopati interese le jednega, kmečkega stanu. Te razmere ne obetajo za neposredno bodočnost ničesar tolažljivega.

Državnozborske volitve so bile na Slovenskem zelo burne. Dotaknemo se samo rezultata: na Goriškem je obdržala Slov. ljudska stranka svoja dva mandata, Štreklja je zamenjal Gregorin, v tržaški okolici je ostal Rybař. V Trstu so dosegli Slovenci lepe uspehe, v Gorici pa so došli prvič z Lahom v ožjo volitev. Na Kranjskem je ostalo posestno stanje isto, o Štajerski pa govorimo posebej nižje doli. Slovenska ljudska stranka je došla pri letošnjih volitvah na višek svoje moči. A preobrat se že kaže: na Kranjskem je narastlo število naprednih glasov od 9 na 18 tisoč, na Ko-

roškem, kjer je bil znova izvoljen Grafenauer, je število glasov nazadovalo in na Štajerskem se je pokazal silen odpor.

Slovensko zadružništvo je preživelo minulo leto neizmerno hudo krizo. Pomanjkanje denarja, ki ga je povzročila neugodna letina 1910 in pa splošni položaj na svetovnem trgu, je trajalo naprej. Došel je polom nemškokerikalne zadružne zveze v Celovcu in potem konkurz Glavne posojilnice v Ljubljani. Slednji je neizmerno hudo zadel mnogo denarnih zavodov in posameznikov. Nezaupanje se je množilo, kredit se je krčil — in naši denarni zavodi razpolagajo s premalo mobilnim denarjem. Nastala je splošna kriza, ki se je komaj v drugi polovici leta nekoliko poglela. Oživel pa je v letu 1911 stremljenje po zedinjenju slovenskega zadružništva: nekateri hočejo zadružne zveze po deželah, čijih delokrog bi obstojal v organizaciji in reviziji, drugi pa zopet žele zedinjenje vseh slovenskih zadrug v eno zvezo. Denarno centralo pa hočejo imeti v Ljubljani eni in drugi.

Edina večja prireditev na slovanskem jugu je bil velikanski sokolski zlet v Zagrebu, ki se je vršil 13., 14. in 15. avgusta. Do 7.000 sokolov, med njimi do 700 slovenskih, je prihitelo od vseh strani v prekrasno hrvaško prestolico. Sijajen je bil javen obhod po mestu in velika javna telovadba, katero je gledalo do 30 tisoč domačinov in gostov iz vseh slovanskih dežel. Sokolstvo, ta naša narodna armada napreduje pa tudi v ožji slovenski domovini. Odlikovalo se je na mednarodni telovadni tekmi v Turinu, odkoder si je odneslo 4. darilo.

Spomniti se je treba na tem mestu tudi Ciril-Methodove šolske družbe, ki je v minulem letu izkazala lep napredek. Na 26. redni veliki skupščini CMD, ki se je vršila v nedeljo dne 10. septembra v Trziču na Gorenjskem, se je konstatiralo, da je imela naša prekorientna šolska družba l. 1910 prvič nad 1 milijon dohodkov. Bilo jih je 1,043.645 K. V tem znesku je zapopadenih doneskov za obrambni sklad 56.767*16 K in volil 814.602*47 K. Redni družbini dohodki so napredovali

za 14.567'82 K. Občni zbor se je vršil v Trziču, da se s tem počasti spomin velikega slovenskega rodoljuba in dobrotnika CMD umrlega inženirja Viljema Polaka. Tudi letošnje leto je volilo več dobrotnikov CMD večje zneske; imenujemo pred vsem gospo Marijo Vilharjevo, ki je zapustila družbi 112.400 K. Umrla je dne 11. januarja 1911 v Ljubljani.

Štajersko.

Leto 1911. je bilo na Štajerskem neizrečeno burno zaradi velikanskega boja, ki se je bil pri državnozborskih volitvah. Pri teh je Slovenska ljudska stranka zmagala že pri prvi volitvi dne 13. junija v 6 okrajih, v ptujsko-ormoškem pa je bil izvoljen dne 20. junija s pomočjo štajercijancev, ki so glasovali pri ožji volitvi proti dr. Ploju, kmet Brenčič iz Spuhlje pri Ptuju. V Savinjski dolini je dobil dr. Korošec 4.142, narodno-napredni kandidat Franjo Roblek 3.296, socialist Tokan 396 glasov; v ptujskem okraju je dobil pri prvi volitvi dr. Ploj 3.691, Brenčič 4.312, nemškutar Ornig 1.110 glasov; v brežiškem okraju dr. Kukovec 1.790, dr. Benkovič 3.912 in Čohal 2.027 glasov; v slovenjgraškem je dobil dr. Vrstovšek 3.416, Ivan Verdnik pa 2.166 glasov; v mariborskem okraju sta bila izvoljena na levem bregu Roškar, na desnem Pišek, v kozjanskem dr. Jankovič brez vsakega posebnega boja. Boj je minil, dim smodnika se je že davno skadil; od izvoljenih poslancev je pričakovati vstrajnega in resnega dela, osobito ker je opozicija proti njim v naprednem taboru dokaj močna. V treh okrajih, kjer so postavili naprednjaki lastne kandidate, je bilo oddanih 7.291 naprednih in 11.573 glasov za Slovensko ljudsko stranko. Ako prištejemo k opozicijskim naprednim še 3.691 Plojevih glasov, dobimo 10.982 glasov, vsekakor lepo število, ki bi naj služilo vladajoči stranki v resno svarilo. Štajercijanci napram vsemu naporu niso nikjer napredovali, da, nazadovali so celo v južnem mariborskem volilnem okraju, ki ga štejejo med svoje »elitne«. Na drugi strani

pa so nemški nacionalci v mestih in trgih celjskega mestnega volilnega okraja precej napredovali; Marckhl je dobil l. 1907. za prilično 300 glasov manj ko leta 1911. (2.927 glasov); za slov. skupnega kandidata Rebeka je bilo l. 1907. oddanih 1.179, l. 1911. pa samo 901 glas. Za nemške nacionalce je bil izid teh državnozbornskih volitev toliko ugodnejši, ker je zmagal v Mariboru nad socialistom in dosedanjim poslancem Reslom nacionalc Wastian že v prvi volitvi. Kar se slovenskih okrajev tiče, se mora povdarjati, da je opazati povsod naraščanje politične zavednosti — kar je le vesel znak. Nemškutarija se umika počasi v trge in mesta nazaj — tam bomo torej bili v doglednem času z njo odločilno bitko.

Dne 31. decembra 1910 se je izvršilo po celi naši državi ljudsko štetje. Dosedaj je znan le rezultat v surovih številkah. Po njem se je naštel v Avstriji 28,567.898 prebivalcev, na Ogrskem in Hrvaškem 20,850.700 in v Bosni-Hercegovini 1,875.573 prebivalcev; v celi državi torej 51,314.261. Na Štajerskem se jih je naštel 1,441.604, na Kranjskem 525.083, na Koroškem 394.735, na Primorskem 894.457. Ljudsko štetje je pri nas, ki živimo v mnogojezični državi in se pravice posameznih narodov cenijo po številu pripadnikov, velevažnega političnega pomena. Zato so tudi Nemci napeli vse sile, da se izvrši štetje po občevalnem, ne po materinskem jeziku, da bi vzdržali fikcijo, da so največji in gospodovalni narod v naši državni polovici. Sicer je bila dne 23. junija 1910 sprejeta v državnem zboru rezolucija posl. dr. Kramáfa, v kateri se poziva vlado, naj izvrši ljudsko štetje po materinskem in ne po občevalnem jeziku — pa kaj zaležejo v naši državi skromne rezolucije! Vlada je molčala in delala tako kakor — so želeli Nemci. Da bi pa ne bilo kakih burnih ugovorov, je izdala še le 3. decembra 1910 navodila za ljudsko štetje. Na Primorskem so skušali Lahii umetno pomnožiti svoje vrste; ali še veliko huje se je delalo na Štajerskem. Položaj je tu za nas

Slovence že po naravi neugoden; vsa velika industrijska središča leže v nemškem delu dežele. Naši slovenski ljudje gredo tje za zaslužkom — in pri ljudskem štetju so za nas mrtvi. V graški okolici, v Veitschu, Donawitzu, Ljubnem, Köflachu, Zelenem travniku in drugod je gotovo do 50.000 Slovencev, rudarjev in tovarniških delavcev z njihovimi rodbinami — ali pri ljudskem štetju so zginili skoro popolnoma. V Gradcu živi po splošni sodbi do 30 tisoč Slovencev; naštel se jih je letos 1.042, veliko manj ko l. 1900 (1430). Število graškega prebivalstva se je tačas zvišalo za 14 tisoč! Nič bolje se ni štel na Sp. Štajerskem. V mariborskem okraju se je število »Nemcev« uradno, s pomočjo nemškutarskih županstev pomnožilo; v mestu Mariboru se je naštel l. 1900 4.062, l. 1910 pa samo še 3.017 Slovencev! Zasebno ljudsko štetje, ki se je izvršilo v Mariboru in skoro vseh spodnještajerskih mestih in trgih, je pokazalo své druge številke! Tako se je dognalo, da živi v Mariboru najmanj 7.500 zavednih, rojenih pa 14.200 Slovencev, torej polovica prebivalstva! V Celju se je navzlic vsemu uradnemu pritisku število slovenskega prebivalstva pomnožilo, tudi ob mejah je opazati veselo napredovanja. Istotako v mnogih trgih. Gotovo bi segalo naštevanje predaleč in bi presehalo skromen prostor, ki je kronistu odmerjen.

Obstrukcija slovenskih poslancev v deželnem zboru štajerskem se je v letu 1911. nadaljevala. Jeseni je bilo sicer sklicano zasedanje in so se vršila pogajanja. Slovenski poslanci so opustili prvotne svoje dalekosežne kulturne, narodnostne in gospodarske zahteve, ki bi značile delitev deželne uprave na vseh poljih in so se omejili na zahtevo po razširjanju deželnega šolskega sveta, v katerega bi naj prišel jeden poslanec, in na nekatere gospodarske zahteve. Vendar pa večina niti tega ni dovolila. Odločilen je bil nejasen položaj v državnemu zboru, ker se ni vedelo, ali stopi dr. Šušteršičev klub v večino ali ne. V pozitivnem slučaju bi bila obstrukcija v Gradcu nesmisel. Pod jesen

se čuje, da bodo slovenski poslanci po Novem letu obstrukcijo ustavili.

O denarni krizi, ki je vladala to leto v našem združništvu in ki smo jo čutili v nemali meri tudi na Sp. Štajerju, smo govorili že zgoraj v splošnem delu. Vsled pomanjkanja denarja je nastalo v organizaciji združništva na Štajerskem nekako premirje. Denarnih zadrug se ni ustanavljalo deloma iz že navedenega vzroka, deloma pa prihaja spoznanje, da splošno stanje sedanjega našega kmetijskega gospodarstva še ni tako, da bi res znalo izrabljati dobrote in idejo rajfajznovk. Nedenarna zadruga se razun združne vnovčevalnice za živino v Mariboru ni ustanovila nobena. To panogo združništva bomo morali vbodoče intenzivnejše gojiti — to je želja in klic vseh, ki zasledujejo razvoj naših gospodarskih razmer. Zapisati je treba tudi sklep štajerskih članic združne zveze v Mariboru, da si ustanovijo posebno štajersko združno zvezo. Začela so se že tozadevna pogajanja s celjsko Zadružno Zvezo. Nekoliko zanimive gospodarske statistike še navedimo iz predavanja združnega tajnika Stiblerja na 2. narodno-obrambni enketi v Celju dne 2. sept.: »Na Štajerskem imamo danes okroglo 120 slovenskih posojilnic, ki razpolagajo z okroglo 30 milijoni kron denarja. Razun posojilnic pride vpoštev še nekaj hranilnic, ki imajo na razpolago okroglo 6 milijonov kron denarja. Ti slovenski zavodi se imajo boriti proti nemškemu kapitalu. Tega je v številnih mestnih hranilnicah, posojilnicah in bankah najmanje v obliki hranilnih vlog do 50 milijonov — seve dobra tretjina slovenskega! Vrhu tega imajo nemški denarni zavodi velike rezervne fonde — med tem ko imajo slovenski denarni zavodi skupno komaj do 2 milijona kron rezervnih fondov. Upoštevati je dalje treba, da deluje ob jezikovni meji cela vrsta nemških denarnih zavodov, na pr. hranilnica v Radgoni, Cmureku, Arvežu, ki razprostrirajo svoj delokrog daleč v slovensko ozemlje. Končno je treba upoštevati delo štajerske hranilnice v Gradcu in nemške združne zveze istotam, ki

se ga v gospodarstvu Sp. Štajerja silovito pozna. Že iz teh malih podatkov si je mogoče napraviti sodbo, kako velikanske množine nemškega organiziranega kapitala delajo na uničenje slovenskega življa na Štajerskem in kako malenkosten je kapital, s katerim se imamo boriti mi«. Premišljevanje o tem, kar je v teh stavkih povedano, nam mora pokazati jasno črto bodočega dela. Splošno je treba povedati, da raste na Sp. Štajerju splošno zanimanje za gospodarska vprašanja: kmetijska kakor obrtna in trgovska.

Dejstvo, da prihajajo v državi nemški nacionalci zopet do neomejene moči, smo tudi minulo leto najhujše občutili na Štajerskem. Cela vrsta važnih mest pri sodnijah in političnih uradih se je zasedla z Nemci, največ takimi, ki so slovenščine nezmožni. Nove nemške šole v Poljčanah, na Bregu pri Ptujju in Ciršaku so začele delovati. Cela vrsta potovalnih učiteljev podžiga neprestano podružnice nemških »obrambnih« družtev na delo. Septembra meseca je imela »Südmark« svoj redni letni občni zbor v Celju. Pozdravila ga je velikanska stavba nove mestne deške in meščanske šole, za katero je daroval Schulverein nad 100 tisoč kron. Na »Südmarkinem« občnem zboru se je sicer dognalo, da ni bilo naseljevalno delo v Št. Ilju vredno piškavega oreha. Vsled spoznanja teh neuspehov je nastala v društvu kriza, ki pa je bolj prehodnega pomena in si ne smemo ničesar obetati od nje. Sklenilo se je, z vso močjo podpirati obrtništvo — polje torej, na katerem smo še Slovenci slabi in nimamo v rokah sredstev, s katerim bi za enkrat uspešno zajezili nemško delo. Ustanovil se je sicer »Branibor« v Ljubljani, ali v slovenski metropoli so bili zaposleni z neprestanimi volitvami in tako je razcvit društva zaostal na veliko obžalovanje onih, ki iz lastnih vsakdanjih skušenj vedo ceniti delo in stremljenje »Südmarke«. Ciril-Methodova Družba pa ima na hvalo marljivemu pot. učitelju Prekoršku zaznamovati lep napredek tudi na Štajerskem. Število podružnic je narastlo na 72. Nekatere, n. pr. v Celju, Št. Jurju,

Šmarju, Ptuju in dr. so z manjšimi in večjimi slavnostmi obhajale slovesno 25 letnico svojega obstanka. V to poglavje spadajo še volilni boji proti Nemcem v posameznih občinah in korporacijah. Zgubili smo Slovenci letos jako važno obmejno postojanko, gornjeradgonski okrajni zastop. Osvojili pa smo si v neposredni mariborski okolici, doslej narodnostno jako zaostalem in zapuščenem kraju dve važni občini: Slivnico in Pesnico. Boj za Celjsko okolico še ob času, ko pišemo te vrste, ni končan. Pri prvih volitvah so zmagali v vseh treh razredih Slovenci. Pristaši Slovenske ljudske stranke so si ustanovili lastno obrambno društvo, ki deluje v okvirju stranke in skuša zanesti obrambno idejo med najširše ljudske sloje. Ustanovljenih je na Štajerskem že dolga vrsta podružnic tega društva.

Napredek pa imamo zaznamovati štajerski Slovenci tudi na kulturnem polju. O stanju našega ljudskega šolstva je govoril kronist tega koledarja že lansko leto. Društveno življenje, ki ima sicer v taboru S. L. S. precej politično lice, se oživlja in spopolnjuje. Ljudske knjižnice se ustanavljajo vsepovsodi; na tem polju delujejo društva Slov. Straža, Slov. kršč. socij. zveza, Prosveta, Bodočnost, Klub slovenskih naprednih akademikov v Celju in v odlični meri nekatere starejše Čitalnice. Do 30 tisoč knjig je po teh različnih knjižnicah — in še jih primanjkuje. Želja bo berilu in obenem po izobrazbi in napredku je v veliko tolažbo onim, ki trdno verujejo v našo bodočnost in naš narodni razvoj. V Celju se je ustanovilo Dramatično društvo, da kakor njegova sestra v Mariboru pripravljata tla za slovensko redno gledališče. Slovenska Talija tudi minulo leto vobče ni samo zabavala, izobraževala in blažila mestnega občinstva temveč se je naselila že v zadnji vasi. V tem oziru se vrši pri nas velikansko kulturno delo, ki nima nobene primere pri bližnjih nemških in italjanskih sosedih. Leta 1911. je bilo tudi na kulturnem polju leto dveh znamenitih jubilejev: 50 let je preteklo, kar ste se ustanovili na Sp. Štajerju dve znameniti

Čitalnici, mariborska in celjska. Političen in kulturnen pomen teh jubilejev bo gotovo še obširno opisalo poklicano pero.

Dne 21. oktobra ob pol 9. uri zvečer je umrl pri svojem vinogradu v Visolah blizu Slov. Bistrice zadnji štajerski taborit, dr. Josip Vošnjak v visoki starosti 77 let. Z njim je spojen velik kos zgodovine našega prebujenja, našega vstajenja od mrtvih. Z njegovim imenom so zvezane prve politične zmage štajerskih Slovencev, prvi začetki našega samostojnega kulturnega in gospodarskega življenja. Navedimo tu kratke podatke o njegovem življenju. Rojen je bil 4. januarja 1834 v Šoštanju v stari ugledni trški hiši Vošnjakov. Stariši njegovi, »Mihelnovi«, so bili premožni usnarji. Ljudsko šolo je začel pohajati doma, leta 1843. je prišel v Celje najprej na normalko in potem je vstopil v gimnazijo; l. 1847. je nadaljeval svoje študije v Gradcu in l. marca 1858. je dovršil svoje študije na Dunaju ter bil proenoviran za doktorja medicine. Prvi zvezek njegovih »Spominov« je poln zanimivih podatkov in anekdot iz njegove dijaške dobe. Kot zdravnik se je naselil najprvo v Šoštanju; zdržal je pa tam samo pičlo leto, kajti 5. julija 1859. ga vidimo že odhajati v Ljubljano, kjer je pomagal do 13. avgusta v vojaški bolnišnici lečiti vojake, ranjene na Laškem. Jeseni istega leta se je preselil v Kranj in ostal tam do l. 1861. V Kranju še-le se je začel zanimati dr. Vošnjak za javna vprašanja: 26. februarja 1861. je prišla februarska ustava in vzbudila tudi na Slovenskem najživahnejše politično vrvenje. Do l. 1860. ni pisal Vošnjak, ki je bil vzgojen v nemškem duhu, ničesar slovenskega; to leto je poslal prvi dopis »Novicam« in se sploh trudil izpopolniti se v govorenju in pisanju slovenščine. Od 14. marca do 1. decembra 1861. je bil dr. Vošnjak sekundarij v deželni bolnišnici v Ljubljani, decembra 1861. pa se je preselil v Slov. Bistrico, kjer je ostal do leta 1870. Ta leta so bila najburnejša njegovega življenja. Vkljub neizrečenim težkočam in nerazumevanju v taboru inteligence kakor kmečkega ljudstva je začel s pro-

svetnim in političnim delom v svojem ožjem okraju in po celem Sp. Štajerju. V to dobo spadajo ustanovitve cele vrste naprav, ki igrajo še sedaj najvažnejše vloge na Slovenskem: 1861. spomladi je bila ustanovljena mariborska »Čitalnica«, 1862. celjska, potem ptujska; l. 1863. so sestavili v Mariboru pravila »Slov. Matice«, l. 1867. je bil ustanovljen »Slovenski Gospodar«, 2. aprila 1868. je izšla prva številka »Slovenskega Naroda«, ki je izhajal najpreje 3 krat na teden, od l. 1873. je pa list dnevnik. 6. oktobra 1872. se je preselil v Narodno tiskarno ljubljansko, katera pa je bila tudi 6. marca 1870. ustanovljena v Mariboru. Dr. Jos. Vošnjak je bil malodane duša vseh teh ustanovitev, žrtvoval je za nje neizmerno veliko duševno in gmotno: ostal je vsled svojega plemenitega navdušenja in požrtvovalnosti tudi revež in ob grobu je mogel dr. Bogumil Vošnjak reči, da je umrl zadnji slovenski idealist. V navedeno desetletje spadajo siloviti boji med umirajočo nemškutarijo na Sp. Štajerskem in prebujajočim se Slovenstvom. L. 1862. so sicer Slovenci imeli še neuspeh in v deželnem zboru štajerskem je zaklical l. 1865. Rechbauer, da v 50 letih ne bo na Sp. Štajerju nobenega Slovenca več! Že l. 1867. so pa slavili Slovenci po Vošnjakovi zaslugi prvo veliko zmago pri deželno-zborskih volitvah; ostal je v deželnem zboru štajerskem do leta 1876. Po znamenitih deželnozborskih volitvah 1867. se je kar s plamenom razgorelo po deželi navdušenje za naš rod, jezik in pravice: sledi doba taborov, kakor se splošno trdi, ena najkrasnejših dob naše politične zgodovine. L. 1868. sta se vršila velikanska tabora v Ljutomeru in Žalcu. Na obema je govoril dr. Jos. Vošnjak. Pojavili so se takrat prvi realni začetki skupnega slovenskega programa, govorilo se je o zedinjeni Sloveniji. Politične strasti in grd provincializem je kasneje ubil mnogo tega, kar bi se bilo dalo morebiti izpeljati. Po kratkem bivanju v Šmarju, kjer je odlično deloval v okrajnem zastopu, se je dr. Vošnjak preselil l. 1871. v Ljubljano. Razvil se je takrat boj med kon-

servativci in »Mladoslovenci«, naprednjaki, ki so se zbirali okoli »Slov. Naroda«. Med zadnjimi je bil tudi dr. Vošnjak. Leta 1873. je bil izvoljen kot »mladoslovenski« kandidat v državni zbor proti kanoniku Kosarju; v celjskem okraju je bil izvoljen še enkrat l. 1879. Na Kranjskem je bil izvoljen v deželni zbor in odbor, v katerem je deloval do leta 1895. Delal je mnogo, ali žel je malo zahvale. Leta 1897. se je preselil k svojemu vinogradu in gojil tam trto in drevje do smrti. Dr. Jos. Vošnjak je neizmerno veliko pisal; kot časnikarja ga vidimo sodelovati pri »Slov. Gosp.«, zlasti pa še pri »Slov. Narodu«; kot pisatelja pri Mohorjevi družbi in Slov. Matici. Pisal je politične, leposlovne in gospodarske stvari. S »Spomini«, ki jih je zadnja leta izdala »Slovenska Matica« je svoje večje spise zaključil. Pisal pa je neprestano do smrti; v »Vedi« smo čitali še letos njegove »Dodatke k 'Spominom'« in v celjskem »Narodnem listu« gospodarske notice. Vošnjak je eden glavnih ustanovnikov »Pisateljskega društva« v Ljubljani. Tudi pri ustanovitvi »Ciril-Methodove družbe« je odlično sodeloval. Bogato in plodonosno je bilo njegovo življenje in težko ga je očrtati z nekaj stavki. Slava bodi njegovemu spominu!

Druge slovenske dežele.

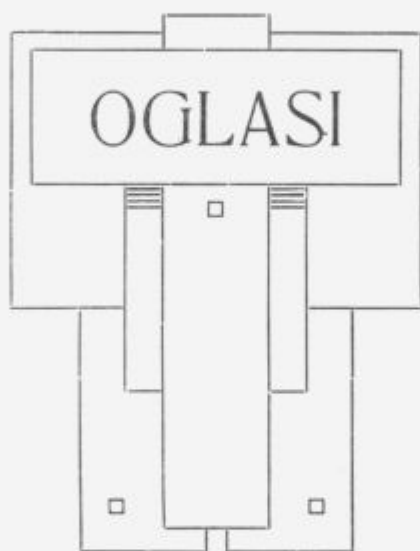
Minulo leto se je bil silovit boj za našo prestolnico, belo Ljubljano. Slovenski ljudski stranki se je v zvezi z nemškutarji posrečilo preprečiti potrditev župana Hribarja in več kot poldrugo leto je bila autonomija ljubljanskega mesta sistirana ter je občinske posle upravljal nemški gerent. Zanimivo je, da je avstrijski parlament decembra meseca leta 1910. obsodil postopanje vlade in dal s tem moralno zaušnico Slov. ljudski stranki in izdajalskim njenim vodjem. Deželni zbor kranjski je sklenil novo volilno postavbo za občino ljubljansko in 23 aprila 1911. so se vršile spomina vredne volitve, pri katerih je po 25 letih zopet došlo 7 Nemcev v občinski zastop slovenske Ljubljane po krivdi

Slov. ljudske stranke. Večine pa ta z Nemci ni dobila, temveč je bila izvoljena nadpolovična večina naprednjakov (23) in samo 14 klerikalcev. Naprednjaki so zmagali v Ljubljani potem še trikrat: pri državnozborskih volitvah, pri katerih je pri ožji volitvi bil izvoljen mladi in delavni dr. Ravnihar, in pri dveh deželnozborskih nadomestnih volitvah, pri katerih sta bila izvoljena prof. Reisner in Adolf Ribnikar. Zapisati moramo tu še jedno slavno delo kranjskega deželnega zbora z duhovniško večino: sklenil je 18. februarja, da se s toliko težavo nabrani vseučiliški zaklad v znesku 700.000 K vrže v žrelo klerikalni zadružni zvezi v Ljubljani, odkoder jih ne bo več na beli dan. — Kmetijska šola na Grmu je obhajala minulo leto 25 letnico svojega obstanka; ustanovilo se je ob tej priliki društvo absolventov te kmetijske šole. — Pri ljudskem štetju so dosegli primorski Slovenci znamenit uspeh: vlada je odredila revizijo ljudskega štetja v Gorici in Trstu. V Gorici so narastli Slovenci pri reviziji za celo tretjino in jih je bilo naštetih blizu 10.000, iz Trsta pa še rezultat ni znan. Pri prvem uradnem štetju je bilo naštetih 36.000 Slovencev; splošno se sodi, da je Slovencev v Trstu najmanj 70.000; to kažejo namreč številke iz državnozborskih volitev. — Najhuje je zadelo ljudsko štetje koroške Slovence. V Celovcu so naštel na pr. samo 554 Slovencev, dasi je po zatrdilu »Mira« napovedalo slov. občevalni jezik veliko več ljudi. Na deželi so pa nemškutarski števni komisarji vpisovali ponekod za Nemca vsakogar, ki je priznal, da ve le malo nemški! Značilno je za bojzljivost in slabost večine naših politikov in poslancev, da se je dosegla revizija ljudskega štetja le na Primorskem, na Koroškem in Štajerskem, kjer so bile krivičnosti gotovo ravno tolike, če ne še večje, pa je ostalo vse pri starem.

V Celju, meseca novembra 1911.

J. V.

POSTELJNO PERJE IN PUH

siv K 6—, K 7—, bel K 10—, prsni puh K 12—, od 5 kg naprej franko.

IZGOTOVLJENE POSTELJE

pol puh K 20—, puhovo perje K 24—, pernica sama K 10—, K 12—, K 14—, K 16—, podzglavnik sam K 3—, K 3'50, K 4—, razpošilja od K 10— naprej franko, zavojnina zastonj, proti povzetju:

Maks Berger, Deschenitz št. 252/a,
(Češki les).

Najbogatejša izbira vseh vrst in velikosti posteljnega perja, puha, izgotovljenih postelj, posteljnih prevlek, flanelastih, posteljnih in šivanih odev, rjuh, žimnic in slamníc, kakor v ilustr. cenikih, ti so zastonj in franko. Neugajajoče se zamenja ali denar vrne.

Brzjavi: Kamnoseška industrijska družba Celje

I. južnoštajerska kamnoseška industrijska družba v Celju

Staubena in umetna kamnoseška obrt s strojnim obratom. Izvršuje vsa v svojo stroko spadajoča dela. ~~več~~ Mnogoštevilna zaloga nagrobnih spomenikov iz različnih marmornih vrst, granitov in sijenitov

Svoji k svojim!

Edino narodno pivovarniško podjetje!

DELNIŠKA DRUŽBA

ZDRUŽENIH PIVOVAREN ŽALEC

◊ IN LAŠKI TRG V LJUBLJANI ◊

priporoča svojo veliko zalogo izbornega marčnega in bavarskega piva iz pivovaren Žalec in Laški trg vsem p. n. krčmarjem, hotelirjem, restavrate: jem in kavarnarjem ter slav. občinstvu v mnogobrojna naročila.

Družba se je potrudila urediti svoji pivovarni na najmodernejši način ter si je omislila na Laškem popolnoma nove stroje, posebno stroje za umetno hlajenje vležalnih kleti in vrelnic v zvezi s strojem za izdelovanje ledu — vse po najnovejšem sistemu; postavila je v obeh pivovarnah nove stekleničnice z najnovejšimi snažilnimi in napolnilnimi stroji, napravila v Žalcu moderne vležalne kleti z novimi ledenicami ter si v svrhu povzdige narodnega podjetja in zboljšanja domačega piva nabavila tudi najboljše vrste surovin. — Tako popolnoma moderno preustrojeni in z novejšimi stroji opremljeni pivovarni proizvajali bodeta najboljša piva, tekmovali z vsako tvrdko in prekašali vsa druga enaka podjetja ter tako delali čast domači industriji. — Brezštevilna priznanja poznavateljev so na razpolago.

Prva slovenska akcijska družba. — Prvo večje narodno industrijsko podjetje. — Edina narodna pivovarna
□□□□ na Štajerskem. □□□□

Javna zahvala

gospodu Franc Wilhelmu, lekarnarju, c. kr. dvornemu založniku v Neunkirchen-u, Nižjeavstrijsko, iznajditelju

Wilhelmovega čaja.

Ako tukaj stopim v javnost, tedaj radi tega, ker uvidim najprvo dolžnost gospodu Wilhelmu, lekarnarju v Neunkirchen-u, izreči svojo najtoplejšo zahvalo za usluge, ki jih je napravil Wilhelmov čaj pri mojem **bolestnem revmatičnem trpljenju** ter potem, da tudi druge, ki so zapadli tej hudi bolezni, opozorim na ta izborni čaj. Po 4 tedenski rabi omenjenega čaja nisem samo popolnoma ozdravela ter sem zdrava še sedaj ko že 6 tednov ne pijem več čaja, temveč se je tudi zboljšalo moje celotno telesno stanje. — Popolnoma sem prepričana, da bode vsakdo, ki v sličnih boleznih rabi ta čaj, blagoslavljial kakor jaz iznajditelja gosp. Franc Wilhelmu.

Odličnim velespoštovanjem

grofica Butschin-Streitfeld

podpolkovnikova soproga.

Cena za zavoj 2 kroni, 6 zavojev 10 kron.

Kjer se v lekarnah ali drožerijah ne dobi, se razpošilja naravnost.

Najboljša prilika za sigurno štedenje je plodonosno nalaaganje pri denarnih zavodih, ki nudijo najugodnejše pogoje.

LASTNI DOM

registrovana kreditna in stavbena

zadruga z omejeno zavezo

V GABERJU PRI CELJU

sprejema hranilne vloge od vsakega, je član zadruga ali ne, na tekoči račun ali na hranilne (vložne) knjižice in jih obrestuje letno po

===== **pet od sto (5%)** =====

Hranilne knjižice drugih denarnih zavodov sprejema kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje prenehalo. — Rentni davek plačuje zadruga in ga ne odteguje vlagateljem, tako da dobijo na leto celih 5 kron od naloženih 100 kron. — Posojila daje na osebni kredit, proti zastavljenju vrednotic, dragocenosti ali nepremičnin, na menice ali dolžna pisma. Odplačuje se na račun glavnice in obresti v mesečnih ali v posebej dogovorjenih četrt- oziroma polletnih obrokih.

Avstr. poštne hranilnice račun št. 54.366. Ogrske poštne hranilnice račun št. 26.283. Telefon št. 48.

Pisarna se nahaja v Celju, Rotovška ulica št. 12. — Uraduje se vsak dan razun nedelj in praznikov od 8. do 12. ure dopoldne.

Najboljši češki nakupovalni vir!

Ceno posteljno perje in puh!

S. Benisch

1 kg sivega, dobrega, spukanega postelnega perja 2 K, boljsega K 2-40, polbelega K 2-80, belega K 4—, belega puhastega K 5-10; 1 kg snežobelega spukanega, najboljsega gosposkega perja K 6-40 in K 8—; 1 kg belega, nespukanega, puhastega, izpuljenega perja K 4-80, K 5-20, Cesarski izpuljenec K 5-80; 1 kg sivega puha K 6—, K 7—, snežobelega K 10—, najfinejši prsni puh K 12—.

☛ Pri odvzemi od 5 kg naprej poštine prosto. ☛

Popolno natlačene postelje

iz gostega rdečega, modrega, belega ali rmenega nankinga (inleta): 1 pernica 180 cm dolga, 120 cm široka z 2 podzglavnikoma, vsak je 80 cm dolg in 60 cm širok, natlačeno z novim, sivim, trpežnim, puhastim postelnim perjem K 16—, pol puh K 20—, puh K 24—. Posamezne pernice 10 K, 12 K, 14 K, 16 K. Posamezni podzglavniki 3 K, 3-50 K, 4 K. Dvojne pernice 200 cm dolge, 140 cm široke 13 K, 14-70 K, 17-80 K, 21 K. Dvojni podzglavnik, 90 cm dolg, 70 cm širok K 4-50, K 5-20, K 5-70. Spodnje pernice iz lepo črtanega postelnega gradla 180 cm dolge, 116 cm široke K 12-80, K 14-80.

Posteljne prevleke, sešite, pripravljene popolnoma za uporabo iz močnega pristinobarvnega, modro ali rdeče rižastega kanevasa ali belega damastgradla za navadno veliko pernico K 5—, za en podzglavnik K 1-25, prevleke za dvojne pernice K 6-20, za podzglavnik K 1-70.

Platnene posteljne rjuhe, zarobljene, brez šiva, močne kakovosti 200×140 cm velike K 2—, K 2-40, K 3—.

Slamnice, šivane, iz rižaste jute, 192×115 cm velike K 2-50, K 3—.

Flanelaste odeje, trpežne kakovosti, 200×140 cm velike K 2-90, K 3-50.

Otroške postelje, šivane odeje, žimnice po najnižjih cenah. Razpošilja se po povzetju od K 12— naprej poštine prosto. Zamenje dovoljene. Za negujajoče vrnem znesek.

S. Benisch, Deschenitz št. 391 (Češko)

Bogato ilustrovan cenik na zahtevo vsakomur na razpolago.

Kdor
zna
kupiti

harmoniko

kupi jo le pri izdelovalcu

Franc Hochholzer ju. Dunaj XVI.,
podaljšana Degeogasse 116, vogal Kolbbergasse.

Lastna izdelovalnica orkesterskih harmonik z
najmočnejšim helikonbascm. — Vsi sistemi
kromatično uglašeni harmonik. — Izborne učne
knjige K 1:50. — Bogato ilustr. ceniki zastoj.
NB. Vsakemu vrnem denar kdor ni zadovoljen
z mojimi harmonikami.

Žganjarna ROBERT DIEHL, Celje

Zaloga najraznovrstnejših prist-
nih žganih pijač, kakor: pristne
domače in bosanske slivovke,
tropinovke, brinjevca, vinskega
žganja itd. ... Gg. gostilničarjem
in kavarnarjem priporočam
pristni Jamaikarum in najfinejše
likerje.

Veliko domače podjetje!

Najboljše in najizvrstnejše tamburke
izdeluje in razpošilja

Prva sisacka tvornica tambura

J. Stjepušin, Sisek (Hrvatsko).

Odkrovan na parizki razstavi leta 1890
in na milenski razstavi leta 1896.

Razen tamburic in sklaab za tamburice
ima v zalogi maza glasbila, kakor: **Gonli,**
Kitaro, mandolino, harmoniko, oka-
rino itd., za katere se pošilja poseben
ilustrovan cenik. Veliki ilustrovani cenik
se pošlje vsu komu franco in zaostoj.

V isti
tovarni
izhaja
strokovni
tambu-
raski
mesecnik
"Tamburica".
V katerem
je poleg
ponkavalni
mnogo
krasnih
tambu-
raskih
sklaab
ter stane
K 8.-
na leto.

Južnoštajerska hranilnica v Celju v Narodnem domu.

Sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in jih obrestuje po $4\frac{1}{8}\%$ ter pripisuje obresti vsakega pol leta h kapitalu. Rentni davek plačuje hranilnica sama ter ga ne odteguje vlagateljem. Za varnost vlog jamčijo okraji: Šoštanj, Sevnica, Šmarje, Gornjigrad in Vransko in rezervna zaklada, katera znašata vže nad 350.000 K. Ker nima namena iskati dobička, zato razdeli znatne suote v občekoristne in dobrodelne namene za gori navedene okraje. Dosedaj je dovolila za dijaške ustanove 30.000 K, za napravo potov 5000 K, različnim učnim zavodom in za ustanovitev slovenske obrtne strokovne šole 11.100 K, za podpore različnim požarnim brambam in v kmetijsko gospodarske namene nad 6.000 K, hranilnico ustanovivšim okrajem izplačalo pa se je 41.300 K za dobrodelne namene, skupno tedaj nad 93.800 K. Sprejema tudi hranilne knjižice drugih, posebno neslovenskih denarnih zavodov in jih obrestuje, ne da bi se preooooooooo frgalo obrestovanje. oooooooooo

Slovinci, vlagajte v **Južnoštajersko hranilnico** svoj cerkveni in ustanovni denar ali kadar nalagate denar za mladoletne ali varovance in zahtevajte pri sodiščih, da se naloži denar za mladoletne oziroma za varovance izključno le v **južnoštajersko hranilnico**.

Varstvena znamka „Sidro“.

Varstvena znamka „Sidro“.

Richterjev Linimentum Capsici compos nadomestilo za **Sidrov - pain - expeller**

je zanesljivo, bolečine utešujoče sredstvo, ki se lahko spričo svoje posebne

priprave in spričo skrbne izbire uporabljenih snovi porabi kot koristno mazilo tudi od občutljivih oseb. To domače sredstvo, ki se je že mnogokrat izkazalo, porabi se lahko tako kot odvajalno, tudi preprečevalno, posebno pa kot bolečine olajšujoče mazilo. Posebno onim osebam je prav priporočati, ki se mnogo mude na prostem, ki so izpostavljeni pogostim spremembam vremena in potemtakem prehlajenju, n. pr. ekonomom, gozdarjem, lovcem, kmetovalcem, ribičem, rudarjem, mornarjem, izseljencem itd. kakor tudi turistom pred in po napornih hojah in sploh sili pri prehlajenju za bolečino utešujoči liniment. Kdor torej želi originalni izdelek, naj natanko pazi, ako je tudi na zavoju dobro vidno, za nas kot varstvena znamka vpisano rudeče »sidro«. Kjer manjka sidro, ima se opraviti s ponaredbo. Ako kje ni dobiti Richterjev originalni izdelek, obrniti se je naravnost na

vsem potnikom, ker jim doprinese, ako ni ravno zdravnika pri roki, pri nezgodah in slabostih v največjih slučajih hitro in sigurno pomoč.

Posebno velika prednost Linimentum Capsici compos s sidrom, ki velja po vsi pravici kot zanesljivo preprečevalno sredstvo, obstoja v enostavni rabi. Vnveti se en ali večkrat na dan boleče, zmrzle, oslabljene ali ohromljene ude in kmalu po vmetanju se bo zažutila dobrodejan gorkota, ki utešuje bolečine. Daljna prednost Linimentum Capsici compos s »sidrom« je nizka cena 80 v, K 1 40 in K 2 — steklenica. Omislil si jo torej lahko vsakdo in naj bi tudi nihče ne zamudil, poskusiti torej želi originalni izdelek, naj natanko pazi, ako je tudi na zavoju dobro vidno, za nas kot varstvena znamka vpisano rudeče »sidro«. Kjer manjka sidro, ima se opraviti s ponaredbo. Ako kje ni dobiti Richterjev originalni izdelek, obrniti se je naravnost na

Dr. Richterjevo lekarno pri „zlatem levu“ v Pragi.

I. Elizabetna cesta 5 nova. ➡ Razpošilja se vsak dan. ➡

Zakaj je

Richterjeva omarica kamenitih stavb s sidrom še vedno otrokom najljubša igrača?

Ker vzbuja otrokom vedno iznova veliko veselje staviti lične stavbe po lepih načrtih in ker vedo, kdaj dobe dopolnilne omarice, da zamorejo staviti vedno večje in lepše stavbe. Vsaka omarica kamenitih stavb s sidrom se lahko poveča z nakupom dopolnilnih omaric, kar pri drugih igračah ni mogoče, slednje so vsled tega

najdovršenejša in najcenejša igrača. Pristo samo s sidrom! Dobiti je za ceno po K 1 75 do K 5— in višje. Najboljše se izbere po bogato ilustriranem ceniku, ki se razpošilja franco zastoj. Kdor ljubi godbo, naj tudi zahteva cenik s znameniti, temperator-podalnih in govornih strojih. **Fr. Ad. Richter & Cie.**, kralj. dv. in kom. zaležnik, BUNAJ I. Operng. 16, HIETZING, RUDOLSTADT, Thuringka, NORIMBERK, ULTEN, ROTTERDAM, PETROGRAD, NEW-YORK, 219 Pearl Str.

Lekarnarja A. Thierry-ja balzam. Postavno zavarovan je pristen samo z zeleno redovnico kot varstveno znamko.

Vsako ponarejanje in razpročaja drugih balzamov z znamko, katera lahko moti, se bo postavnim potom zasledovalo in kaznovalo.

Ta balzam služi zunaj in znotraj. On je: 1. **Nedosegljivo zdravilno sredstvo proti vsem pljučnim in prsnim boleznim, olajša katar in ustavi izpljuvanje, odvrne bolešni kašelj in enake zastarele bolezni.** 2. Posebno dobro uspeva pri vnetju vrata, hripavosti itd. 3. Odstrani mrzlico. 4. Ozdravi vse bolezni jeter, želodca in črev, posebno želodčni krč, koliko in trganje v truplu. 5. Odstrani bolečine in ozdravi zlato žilo. 6. Čisti ledvice, odvzame hipohondrijo in melanholijo, ojači tek in prebavo, razredčuje slez in čisti kri. 7. Je posebno dobro sredstvo proti zobobolu, votlim zobem, gnilobi v ustih, odstrani riganje in neprijeten duh iz ust in želodca. 8. Odpravi črve, trakuljo in utešuje padavico. 9. Od zunaj dobro služi proti ranam, pegam, šenu, krastam, **opeklinam, mrzlim udom.** Odvzame glavobol, šumenje, trganje, ušesno bol itd. Več pove navodilo. 10. Je sredstvo, ki se rabi zunaj in znotraj in brezdvomno pomaga, ni drago in ne škoduje nikdar, zaradi tega naj bi se rabilo v vsaki družini, posebno ob času influence, kolere, in drugih nalezljivih boleznih.

Paziti je treba na postavno zavarovano zeleno znamko z nuno.

Naslovi naj se: **Lekarna »Pri angelu varihu«, Adolf Thierry v Pregradi pri Rogatcu.**

12 malih ali 6 podvojnih steklenic ali 1 velika posebna steklenica stane K 5'60. Manj se ne razpošilja. Pošilja se samo proti preplačilu ali povzetju.

Schulzengel-Apotheka

des **ATHIERRY** in
PREGRADA

Moč in uspeh pristnega centifolij- skega mazila

(preje imenovan čudežno mazilo).

S tem zdravilom se je ozdravilo 14 let obstoječo bramorko (Beinfrass), katero se je smatralo kot neozdravljivo, v novejšem času celo 22 let trajajočo, raku podobno bol.

Zabrani in odpravi zastrupljenje krvi in so po rabi tega mazila boleče operacije in amputacije nepotrebne.

Pristno centifolijsko mazilo se rabi: proti boleznim prs porodnic, zastajanju mleka, strditvi prs, šenu, vsakovrstnim zastarelim poškodbam, odprtim nogam in ranam, oteklina, bramorki, vsakovrstnim ranam, izvleče vse snovi, kakor lesene in steklene sčepinje, pesek, trnje itd.; pri vseh oteklinah in žuljih, raku, oteklini nohtov, vsakovrstnih opeklinah, ozeblinah preležanju bolnikov, oteklini vratu, zaušesnim in drugim ranam otrok itd. itd.

Manj kot dva lončka se ne razpošilja. Razpošilja se izključno le proti predplačilu ali poštnem povzetju. 2 lončka staneta K 3'60. Naroča se v lekarni »pri angelu varihu«, A. Thierry v Pregradi pri Rogatcu.

Pain Expeller

le za zunanjo rabo.

Presenečno gotov učinek mazila zoper protin, trganje po kosteh, hudo kostenico v sklepih, bolečine v hrbtu in križu, vražji tok, mrtvoudnost, zunanje prehlajenje, izvinitev, oteklina v udih, vnetje itd., kakor tudi zunanje krepčilo po vseh naporih.

Manj kot 2 steklenici se ne more poslati ter stanejo proti poštnem povzetju ali predplačilu K 3'60.

Hematin-kroglice

so najzanesljivejše sredstvo proti bledici in malokrvnosti in tem sledečim boleznim. Učinkujejo redilno in pospešujejo rast krvi. Kakor hitro se opazi pri kom znamenje slabe krvi in bledice, kateri sledi utrujenost, slabost živcev, srčno utripanje, težko dihanje, motenje prebave, želodčni krč, omotica, neznosni glavobol itd., naj se takoj naročijo **Hematin-kroglice**, katere so zanesljivo sredstvo proti bledici in malokrvnosti.

Škatla stane 4 krone.

Vsaka škatla mora imeti lastnoročen podpis izdelovatelja.

Pristno angleško mazilo za varstvo kože

brez vseh škodljivih in prepovedanih snovi, učinkuje ugodno in gotovo proti vsaki bolezni kože. Odstranja mo-zole, pege na licu, bradavice, kraste in druge izrastke na licu in rokah gladko in

nežno in podeli obrazu pri neprestani uporabi mladostno nežnost. Vsak večer prej ko se gre spat, naj se namaže obraz ali tisti del trupla, kateri se hoče, da se pomladi ali da nežen postane, na roke naj se natakne rokavica in tako naj se pusti čez noč sredstvo učinkovati. Zjutraj naj se z mrzlo vodo in nevtralnimi milom (najbolje je moje boraksovo milo) zmiije. Vsak lonček mora imeti na pokrovu ponatisnjeno: **Lekarna »Pri angelu varihu« A. Thierry, Pregrada pri Rogatcu.** 1 lonček pristnega angleškega mazila za varstvo kože in boraksovo milo velja 4 krone.

Zagorjanski prsni sirup

je lahko užito sredstvo za odraslene in otroke vsake starosti. Učinkuje utešljivo proti kašlju, davici, prsnemu in pljučnemu kataru, zasliženju, boleznemu pljuvanju, bolečinam v prsih itd. 1 steklenica stane 3 K 30 vin.

Pristne angleške kaskara-sagrada kričistilne krogljice.

Zavitek s 6 škatljami stane franko 4 krone. Manj kot en zavitek se ne razpošilja. — Priporočajo se za pospeševanje krvotoka brez škodljivih nasledkov.

Vsi preparati se dobijo pristno pri A. Thierry-ju, lekarnarju »Pri angelu varihu« v Pregradi pri Rogatcu.

Digestiv

pristni angleški prašek za jed in prebavo

je neprekosljivo domače sredstvo, učinkuje in pospešuje prebavo in tek, krepča želodec, čisti kri in zabrani napredovanje boleznih prebavil. Priporoča se posebno po užitku preobilne, mastne jedi in pijače. Čisti kri in zabranjuje početek in napredovanje boleznih prebavil. Četrť ure po zaužitku hrane se vzame eno ali dve majhni žlici tega praška na vodi ali vinu in se izpije na vrh pol kozarca vode ali vina. — Škatlja stane 3 krone.

Pristno angleško Tannochininsko mazilo za rast las.

Zabrani izpad in predčasno osivljenje las, je popolnoma neškodljivo ter ima pred vsemi drugimi mazili prednost. En lonček stane 4 K.

Prašek proti zlati žili

najboljše sredstvo, odstrani in ozdravi zlato žilo (krvavnico). Le za zunanjo rabo. Natančneje se razvidi na navodilu. Škatlja stane 8 kron.

Naročila ali denarne pošiljatve je naslavljati na:

A. Thierry, lek. „Pri angelu varihu“ v Pregradi pri Rogatcu.

Lekarnarja Thierry-ja balzam in centifolijsko mazilo itd. so obče znana in razširjena kot najboljša domača sredstva ter se jim daje povesod prednost, tako da ni potrebno nikako nadaljno priporočilo.

||| ZVEZNA TISKARNA |||

||| CELJE, SCHILLERJEVA CESTA |||

IZVRŠUJE OKUSNO, HITRO IN PO ZMERNIH CENAH VSA V NJENO STROKO SPADAJOČA DELA V PRIPROSTI IN TUDI V NAJMODERNEJŠI IZPELJAVI. NAJRAZLIČNEJŠE TISKOVINE ZA ŠOLE, ŠOLSKA VODSTVA, ZA OBČINSKE IN ŽUPNIJSKE URADE, ZA RAZNA DRUŠTVA IN KORPORACIJE, TRGOVCE IN OBRТNIKE, ZASEBNIKE ITD.

▷ RAČUNSKÉ ZAKJUČKE ZA DENARNE ZAVODE IZVRŠUJE OKUSNO IN KAR NAJHITREJE.

▷ BARVOTISKI V NAJMODERNEJŠI IZPELJAVI. DIPLOME V ZALOGI MODERNE ČRKE IN OKRASKI. ELEKTRIČEN OBRAT.

ČEKOVNI RAČUN CES. KRALJ.
POŠTNO - HRANILNIČNEGA
URADA ŠTEVILKA 75.222

Prporočamo „Kolinsko kavino primes“

Ludovik Borovnik

puškar v Borovljah (Ferlach, Koroško).

se priporoča za nabavo louskih pušk na kroglo in drobni svinc, puške brez ali z petelini z najboljšim strelnim učinkom. Imam veliko skladišče avtomatičnih pištol sistem Steyer, sistem Bowning, kal. 6.35 in kal. 7.65 za ceno K 45^{.-} in K 50^{.-}. Flobert puške sistem Mauserlein, kal. 6 mm in 9 mm po najnižjih cenah. Poprave starih pušk izvršujem točno in trpežno v kratkem času. Ceniki zastoj in poštnine prosto.

I. JAX & SIN

LJUBLJANA

DUNAJSKA CESTA ŠTEV. 17

priporoča svoje priznано najboljše

šivalne stroje

in

kolesa.

Dosedaj se je prodalo 160.000 šivalnih strojev.

Zaloga pisalnih strojev.

Tovarna v Lincu ustan. 1867.

Rezerzni za-
klad nad pol
milijona kron

Denarni pro-
met v l. 1910
100 mil. kron

Stanje hran.
vlog 20 mili-
jonov kron

Upravno premo-
ženje v l. 1910
K 20,500.000-

Račun pri avstr.
poštni hranilnici
štev. 828.406 ::

Ustanovljena
v letu 1882

Telef. št. 185
interurban ::

Račun pri ogrski
poštni hranilnici
štev. 19.864 ::

Kmetska posojilnica ljubljske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v lastnem za-
družnem domu **v Ljubljani** Dunajska cesta
štev. 18

obrestuje hranilne vloge po čistih **4¹/₂%** brez odbitka rentnega
davka.

Sprejema tudi vloge na tekoči račun v zvezi s
čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne
vloge do dne dviga.

⌘ Posojuje na zemljišča ⌘

po 5¹/₄% brez amortizacije ali na amortizacij:
po dogovoru.

⌘ Eskomptuje trgovske menice. ⌘